

Claudia Marlene Dybwik

Masteroppgave

Hvordan oppleves dokumentasjonskravet av ungdom i barnevernsinstitusjon?

«En kvalitativ studie av ungdoms opplevelse av å lese dokumenter om seg selv»

SBU3008/1 Masteroppgave i sosialfaglig arbeid med barn og unge

Høsten 2021

Sammendrag

Ungdom som mottar tiltak fra barnevernet, har fra det tidspunktet hvor de blir part i egen sak rett til å lese dokumenter som er skrevet om dem selv. Hensikten med denne studien har vært å undersøke hvordan ungdom som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon opplever å lese disse dokumentene.

De siste årene har det vært et økende krav om dokumentasjon i det norske barnevernet. Blant annet på grunn av dette, valgte jeg problemstillingen: *Hvordan opplever ungdom i alderen 18-25 år som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon det som blir skrevet om dem i dokumenter og rapporter.* Jeg ønsker i min masteroppgave å høre disse ungdommenes refleksjoner omkring hvordan det var å lese dokumentene som ble skrevet om dem.

For å besvare problemstillingen har jeg gjennomført 8 kvalitative intervjuer av ungdommer i alderen 18-25 år. Ungdommene i studien fikk blant annet spørsmål om hvilke typer dokumenter de hadde lest, hvem som hadde skrevet dokumentene, hvordan det følte å lese dokumentene, hva de tenkte om å lese dokumentene og hvilken forståelse de hadde av hvorfor det ble dokumentert.

Hovedfunnene i oppgaven er at ungdom opplever det som vondt, trist og at de blir sinte når de leser dokumentasjon om seg selv. Flere av ungdommene oppga også at dokumentene de hadde lest inneholdt informasjon som de ikke opplevde som riktig. Noen av ungdommene i studien trakk også frem positive opplevelser med dokumentasjon. Av informantene som deltok i studien hadde flere av dem gjort seg tanker omkring hvorfor det var nødvendig å dokumentere, og hvordan barnevernsansatte kan dokumentere annerledes.

Forord

Først og fremst vil jeg takke ungdommene som har latt seg intervju og delt sine opplevelser og erfaringer med å lese dokumenter i barnevernet. Erfaringene dere sitter på har vært uvurderlige, og jeg er imponert over hvor villige dere har vært til å dele deres erfaringer. Uten dere ville det ikke vært mulig å skrive denne oppgaven. Videre vil jeg takke de ungdommene jeg har jobbet med og jobber med, for inspirasjon til valget av emne.

Jeg vil også takke min veileder Marit Godeseth, ved Høgskolen i Innlandet. Du har bidratt med interessante perspektiver, gode innspill og veiledning. Når jeg har stått fast i oppgaven, har du bidratt med nye måter å tenke på, og gjort at det har vært mulig med fremdrift selv i perioder hvor det har vært vanskelig å finne motivasjonen til å skrive videre.

Marita, min gode studievenninne, tusen takk for uendelig mange studiedager, med utrolig mange tekopper, og avbrekk med turer i skogen. Det har vært viktig å ha noen å sette seg ned og skrive med, både på dager med og uten motivasjon.

Jeg vil også takke min pappa for at du på tross av en alvorlig hjerneskode underveis i masterskrivingen, alltid er den som inspirerer meg og motiverer meg aller mest! Til slutt vil jeg takke min samboer, og støttespiller Erik Andreas for at du har holdt ut med meg i denne tiden, det har nok ikke vært lett. Jeg ser frem til å kunne bruke tiden fremover til andre ting enn skrivning.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	i
Forord.....	ii
1.0 Innledning	1
1.1 Bakgrunn og formål.....	2
1.3 Problemstilling.....	4
1.4 Hovedstrukturen i oppgaven	4
1.5 Begrepsavklaringer	5
1.5.1 Barnevernsinstitusjon	5
1.5.2 Barnevernsansatt	6
1.5.3 Ungdom.....	7
1.5.4 Opplevelse.....	9
2.0 Teori grunnlag.....	10
2.1 Kunnskapsstatus	10
2.2 Barneperspektivet og brukermedvirkning.....	13
2.3 Narrativ teori.....	15
2.4 Skriverens makt	18
2.4.1 Fortolkningsmakt.....	19
2.4.2 Definisjonsmakt.....	20
2.4.3 Fagspråk	20
2.4.4 Tillitt og mistenksomhet.....	21
3.0 Metodisk tilnærming	23
3.1 Vitenskapsteoretiske perspektiv	23
3.1.1 Fenomenologi.....	24
3.1.2 Sosial konstruktivisme.....	26
3.2 Valg av metode.....	27
3.3 Innsamling av data.....	28
3.3.1 Utvalg av informanter.....	28
3.3.2 Gjennomføring av intervjuene.....	31
3.4 Analyse av data.....	32
3.4.1 Transkribering og gjennomlesning	32
3.4.2 Narrativ tematisk analyse	32
3.5 Forskerens rolle i møte med informantene	33
3.6 Forskningens kvalitet.....	34
3.6.1 Reliabilitet	34
3.6.2 Validitet	35
3.7 Etiske hensyn	36
3.7.1 Sårbar livssituasjon.....	36

3.7.2 Konfidensialitet	37
4.0 Presentasjon av funn	38
4.1 Makt og maktmisbruk	39
4.2 Sannhet og usannhet	41
4.3 Tolkninger av atferd	44
4.4 Ulike skrivemåter.....	46
4.5 Forklaringer og forståelse av dokumentasjon	47
4.6 Nektet adgang til dokumentasjon.....	49
4.7 Følelser	50
4.8 Tanker.....	52
4.9 Positive opplevelser med å lese dokumentasjon	53
4.10 Råd om dokumentasjon	54
4.11 Oppsummering av funn	56
5.0 Diskusjon og drøfting av funn.....	57
5.1 Makt.....	57
5.2 Hvorfor dokumenteres det?	62
5.3 Opplevelse	66
5.3.1 Følelser	66
5.3.2 Tanker.....	67
5.3.3 Tanker og følelser, har de sammenheng?	68
5.3.4 Den narrative modellen – ungdommens historie	69
5.4 Råd om dokumentasjon	70
5.4.1 Skriv snilt om barn	71
5.4.2 Skriv som om ungdommen sitter på skulderen.....	72
5.4.3 Tenk gjennom hvilken nytte det du skriver har	73
5.4.4 Husk at dokumentene kan gi ungdommen svar senere.....	74
5.4.5 Forklar hvem som kan lese, hva det brukes til og hvorfor det gjøres	74
5.4.6 Forklar hvorfor man dokumenterer	75
5.5 Dokumentasjonskravet.....	76
5.6 Studiens viktigste funn	77
6.0 Avslutning.....	79
7.0 Litteraturliste.....	81
Vedlegg 1 – informasjon til informantene	86
Vedlegg 2 – Intervjuguide.....	89
Vedlegg 3 – NSD sin vurdering	91

1.0 Innledning

Det jeg på en måte husker mest er hvordan de beskrev meg da. De skrev egentlig ganske masse stygt om meg på en måte. De brukte ganske slemme ord å bruke om barn på en måte. På hvordan jeg var og hva jeg hadde gjort mot andre, og at jeg var syk og måtte slappe av. At de kalte meg så mange rare og stygge ting da. Jeg tror det er det jeg husker best (sitat fra en informant).

Dokumentasjonskravet i barnevernet blir strengere og strengere (Andresen, 2019). Det er flere grunner til at det er nødvendig å dokumentere avgjørelser og vedtak som fattes. I barnevernet er det både viktig og nødvendig å dokumentere. Dokumentasjonen skal være med å sikre at barn, ungdom og familier får rett hjelp til rett tid. Krav til dokumentasjon bidrar også til at avgjørelser ikke fattes virkårlig, men er faglig begrunnet og at mulige utfall er vektlagt opp mot hverandre. Det sikrer at både barnet, foreldrene og ulike fagpersoners perspektiver kommer frem i lyset og at alle sider vektlegges og drøftes godt opp mot hverandre. Når det dokumenteres i barnevernsfaglig sammenheng, skildrer man menneskers liv, ofte lager man en karakteristika av de man skriver om og beskriver situasjonen som omfatter deres liv (Engebretsen 2007, s. 80).

I tillegg til at det er nyttig å dokumentere for å sikre et forsvarlig tilbud, brukes dokumentasjonen til å utveksle informasjon. Informasjonen utveksles både mellom tjenester og innad i en tjeneste. Det er med andre ord ofte flere parter som har innsyn i dokumentene som er skrevet. I tillegg til at det er flere tjenester og fagpersoner som får innsyn i de ulike dokumentene, har også barna, ungdommene og familien selv innsynsrett i det som omhandler dem selv. Utgangspunktet for enhver sak i barnevernet er at alle parter har tilgang til dokumentasjon som omhandler dem jf. Forvaltningsloven 13b 1, hvor det kommer frem av loven at opplysningene i en sak kan gjøres kjent for alle parter i saken. Alle ungdommer som er over 15 år, og yngre ungdommer som er plassert etter barnevernloven §4-24, §4-25 og §4-26 er å regne som part i egen sak jf. Barnevernloven §6-3 andre ledd. Det finnes imidlertid noen unntak fra reglene om innsynsrett. Forvaltningsloven §20 regulerer hvordan en part skal få innsyn i sin sak, i denne paragrafen bestemmes det at det er tjenesten, for eksempel barneverntjenesten som bestemmer hvordan en part skal få innsyn i sin sak.

Selv om det stilles enkelte krav til ulik type dokumentasjon, står barnevernsarbeideren i stor

grad ganske fritt når det gjelder hva som skrives, og hvilke formuleringer som brukes (Askeland og Molven 2006 s. 18). Dette innebærer at dokumentene som skrives kan se svært ulike ut, og være formulert på ulikt vis. På barnevernsinstitusjonen jeg jobber bruker vi ofte den huskeregel: «det er viktig å huske på at ungdommen skal kunne lese det dere skriver, og at ungdommen skal kjenne seg igjen i det som skrives». Dette er en god huskeregel, samtidig som den forteller oss lite om hvordan det oppleves å lese det som står skrevet. I denne masteroppgaven har jeg derfor vært opptatt av hvordan dette *oppleves* for de det skrives om.

1.1 Bakgrunn og formål

Temaet i denne oppgaven er hvilken påvirkning den skriftlige dokumentasjonen som gjøres av ansatte i barneverntjenesten og på barnevernsinstitusjon har på ungdommer som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon. I oppgaven vil jeg tematisere hvordan ungdommen opplever det som blir skrevet om dem i ulike typer dokumenter, hvordan ungdommen opplever at det blir skrevet om dem, og hvordan ungdommen opplever prosessen frem mot det som blir skrevet om dem. Grunnen til at dette temaet er relevant å skrive om er det strenge dokumentasjonskravet i barnevernet. Ifølge Tilsynsmeldingen 2018 (Statens helsetilsyn 2019, s 6), som er en rapport som er skrevet på bakgrunn av det landsomfattende tilsynet gjort i barnevernsinstitusjoner, er dokumentasjon nødvendig for at vekslende arbeidslag og ansatte skal møte barnet på en lik og forutsigbar måte. Videre fremgår det av meldingen at rutinen og praksisen for hvordan de ansatte skulle dokumentere og oppdatere seg om det enkelte barns situasjon var uklare og ble praktisert på ulik måte.

I følge barne- og likestillingsdepartementet (2016, s. 66) er ikke dokumentasjonskravet lovfestet i barnevernloven (1992) som en generell bestemmelse, men det fremkommer ut fra barnevernloven (1992) § 1-4 at barnevernstjenesten har plikt til å dokumentere både barnevernfaglige vurderinger og de faktiske forhold som ligger til grunn for de beslutninger og vedtak som fattes. Bakgrunnen for dokumentasjonskravet er å sikre at barn og unge får god nok hjelp. Tilstrekkelig dokumentasjon anses derfor som viktig i alle faser av en barnevernssak, også for å kvalitetssikre de tiltakene som settes inn.

Nettopp på grunn av det strenge dokumentasjonskravet barnevernsarbeiderne jobber under mener jeg det er nødvendig og nyttig å se på hva dokumentasjonen skal inneholde, og hvilken

effekt dokumentasjonskravet har i praksis. Det er flere sider som kan løftes frem når det gjelder hvilken effekt dokumentasjonskravet har i praksis. Noen eksempler er hvordan kravet påvirker arbeidet som gjøres, hvordan barnevernsarbeideren opplever å utforme dokumentasjonen, og hva barnevernsarbeideren vektlegger når dokumentene utformes. Jeg har valgt å sette fokus på de som mottar tiltakene, og som er beskrevet i dokumentene. Dette er et tema som gjelder flere grupper, for eksempel: foreldre som mottar tiltak, og igjen ulike type grupper basert på familietype, type tiltak eller alder. Jeg har valgt å avgrense oppgaven til å ha fokus på en gruppe som jeg selv brenner ekstra mye for, nemlig ungdommer som har bodd på barnevernsinstitusjon. Dette leder videre inn på den personlige bakgrunnen for valg av tema.

Som nevnt over er ungdommer som bor på barnevernsinstitusjon en gruppe jeg synes er særlig spennende. Grunnen til at jeg brenner ekstra mye for denne gruppen, er at ungdommer er i en helt spesiell fase av livet, hvor de både skal utvikle sin egen identitet, meninger og personlighet (Aagre 2014 s. 14). Jeg jobber selv på en ungdomsinstitusjon som tar imot ungdommer på langtidsplasseringer plasser etter barnevernloven (1992) §4-12 og §4.4 6. ledd, hvor førstnevnte er tvangsvedtak på grunn av utilstrekkelig omsorg, og sistnevnte er frivillige plasseringer utenfor hjemmet. I løpet av de årene jeg har jobbet med disse ungdommene har jeg ofte hørt utsagn som: «Må dere skrive dette?», «Hva skriver dere om meg nå?», «Jeg sa at jeg føler meg venneløs på tull, men barneverntjenesten skrev det i møtoreferatet» eller «Hvorfor blir det jeg sier misforstått så ofte?». Dokumentasjonskravet er på institusjonen jeg har jobbet på et tilbakevinnende samtaleemne, uavhengig av hvilke ungdommer som har bodd der. Jeg har inntrykk av at det i stor grad påvirker ungdommene og deres hverdag.

Min opplevelse i møte med ungdommene jeg har jobbet med er at når den barnevernsansatte snakker med ungdommen om hvordan det som er nødvendig å skrive skal formuleres, opplever ungdommen større grad av kontroll over eget liv og informasjon over eget liv. Jeg ønsker å med dette å teste ut, om dette opptar flere enn kun de ungdommene jeg har jobbet med. Jeg har i denne oppgaven derfor valgt å løfte frem ungdommens perspektiv og opplevelse. For å belyse dette temaet som jeg selv opplever som viktig for ungdommer som har bodd på barnevernsinstitusjon. Dette kan også bidra til at barnevernsarbeideren kan ha med seg dette perspektivet når hun eller han skriver dokumenter og rapporter i fremtiden.

1.3 Problemstilling

Jeg har i denne oppgaven valgt å belyse problemstillingen:

Hvordan opplever ungdom i alderen 18-25 år som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon det som blir skrevet om dem i dokumenter og rapporter?

I min oppgave har jeg valgt å fokusere på hva som er viktig for ungdommene det dokumenteres om. Målet med studien har dermed vært å finne ut hvordan det skal dokumenteres for at det skal oppleves best mulig for ungdommene som blir skrevet om.

Før jeg startet opp med intervjuene, satt jeg både med en del tanker, erfaringer og spørsmål knyttet til forskningen jeg skulle gjennomføre. Noen av spørsmålene jeg satt med, og som etter hvert ble formulert til ulike forskningsspørsmål var: «Fikk ungdommene tilbud om å lese dokumenter mens de bodde på barnevernsinstitusjonen?» «Hvordan påvirket det de leste ungdommens følelser og tanker både om seg selv?» Og «Hva tenker ungdommene er årsaken til at de ansatte må dokumentere?».

Som nevnt over er dokumentasjonskravet i barnevernet med på å aktualisere denne problemstillingen. Samtidig er jeg opptatt av hvilken nytte forskningen kan ha for den enkelte barnevernsarbeider når han eller hun arbeider med dokumenter som referater og rapporter. Om dokumentasjonen som gjøres påvirker ungdommene i like stor grad som jeg har inntrykk av, er dette et tema som er viktig å få frem i lyset. Nettopp fordi det da kan ha stor innvirkning på den enkelte ungdommens liv, og hjelpen de mottar fra barnevernet.

1.4 Hovedstrukturen i oppgaven

For å besvare problemstillingen inneholder denne oppgaven en innledning, hvor jeg presenterer, tema og gjør noen viktige begrepsavklaringer for oppgaven.

Videre vil jeg i kapittel 2 presentere flere ulike teorier. Denne delen har jeg valgt å kalle teorigrunnlaget mitt. Jeg har valgt å starte denne delen med å presentere en kunnskapsstatus, hvor jeg presenterer kunnskapen som allerede finnes på området. Både ved forskning som er gjort, og litteratur som er skrevet på området. Videre i denne delen vil jeg presentere narrativ teori, kunnskap om brukermedvirkning og teorier om makt. Disse teoriene vil jeg videre bruke

til å belyse problemstillingen min.

Kapittel 3 har jeg kalt metodisk tilnærming. I denne delen vil jeg starte med å presentere hva vitenskapsteori er, for å så komme nærmere inn på de to vitenskapsteoretiske tilnærmingene jeg har valgt å bruke som grunnlag for min forskning, fenomenologi og sosialkonstruktivisme. Videre har jeg presentert hvordan jeg har gått frem for å velge metode, innhente informanter, samle inn data, og hvilken metode jeg har brukt når jeg skal analysere dataen jeg har samlet inn.

I kapittel 4 presenterer jeg de forskningsresultatene jeg har gjort i den kvalitative studien jeg har gjennomført. Jeg har her gjort en narrativ tematisk analyse, og har derfor valgt å presentere funnene mine gjennom sitater fra ungdommene, og noen av mine tolkninger og forståelser av disse innunder. Jeg har delt denne delen inn med 10 ulike emner, som er valgt ut ifra hva ungdommene jeg intervjuet var opptatt av.

Kapittel 5 er drøftingsdelen av oppgaven. Denne delen er basert på funnene jeg har gjort i intervjuene, og de ti temaene jeg valgte ut i kapittel fire. Disse temaene har jeg i denne delen drøftet med utgangspunkt i teori presentert tidligere i oppgaven, samt annen relevant litteratur.

1.5 Begrepsavklaringer

Et begrep har egenskaper, trekk eller kjennetegn som bestemmer, karakteriseres eller avgrenses av ting (Tjønneland, 2019). Når vi forklarer et begrep, forsøker vi å gi mening til ulike ord og uttrykk. Jeg har derfor valgt å utdype noen begreper, slik at den som leser kan forstå hvordan jeg forstår de ulike begrepene. Jeg har valgt å utdype begrepene er: barnevernsinstitusjon, barnevernsansatt, ungdom, ulike typer dokumenter og opplevelse.

1.5.1 Barnevernsinstitusjon

Noen ungdommer kan ikke bo hjemme sammen foreldrene sine, disse ungdommene har behov for et trygt sted å bo for en kortere eller lenger periode (Ulset 2014, s. 49). Det er mange ulike grunner til at de ikke kan bo hjemme. Mange er utsatt for vold og overgrep og/eller har opplevd alvorlig omsorgssvikt hjemme. Jf. Barnevernloven (1992) §4-12.

På en barnevernsinstitusjon bor det ungdommer som ikke bor hjemme, det finnes flere ulike

typer barnevernsinstitusjoner i Norge. Felles for disse er at det er ansatte som jobber og har ansvaret for oppfølgingen av ungdommene som bor der. De ulike typene barnevernsinstitusjoner tar imot ulike type ungdom. Bufdir som står for Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2015) skiller mellom fem ulike typer institusjoner. Institusjoner for ungdom, institusjoner for ungdom med alvorlige atferdsvansker, akutt- og utredningsinstitusjoner, rusplassering og enetiltak i institusjon.

Akutt og utredningsinstitusjoner er institusjoner ungdommene bare bor på en kort periode, disse tar imot ungdommer plassert etter barnevernloven §4.6 og §4.25. Det Bufdir (2015) beskriver som institusjoner for ungdom, kalles ofte for omsorgsinstitusjoner, og tar imot barn plassert etter barnevernloven §4.12 og 4.4 6.ledd, hvor sistnevnte er et frivillig hjelpetiltak. Institusjoner for ungdom med alvorlige atferdsvansker og rusplasseringer tar imot barn plassert etter barnevernloven §4.24 og §4.26, hvor sist nevnte er frivillig. Enetiltak er plasseringer hvor barn ikke bor sammen med andre barn, og det skal være gode begrunnelser for dette. I enetiltak kan det være plasseringer etter samtlige av de overnevnte paragrafene.

Jeg har i denne oppgaven valgt å ikke fokusere på hvilken type institusjoner eller paragrafer ungdommene er plassert på. Mange av ungdommene har også vært plassert på flere typer institusjoner, og det er ungdom representert fra både omsorgs-, atferds-, rusinstitusjoner og enetiltak. Selv om fokuset i min oppgave ikke ligger på type plassering er det likevel viktig å ha med seg at det kan være ulikheter i opplevelser på ulike typer institusjoner, eller plasseringsparagrafer.

1.5.2 Barnevernsansatt

Det norske barnevernet er bygget opp av det statlige og de kommunale barnevernet. Det kommunale barnevernet, som også kalles for barnevernstjenesten, har ansvaret for å undersøke og sette inn tiltak, først og fremst forebyggende. Når det kommunale barnevernet setter inn tiltak, får hver familie eller ungdom tildelt en saksbehandler, som også ofte kalles for en kontaktperson. Saksbehandlerens oppgaver kan være mange, men det er ofte disse som tar beslutninger, fatter vedtak og har et overordnet ansvar for saken.

Institusjonene er en del av det statlige barnevernet. Når kontaktpersonen beslutter at ungdommens situasjon ikke ivaretas tilstrekkelig i hjemmet, kan det besluttes at ungdommen skal flytte på institusjon jf. Barnevernloven §4-12 og §4-4, 6. ledd. Dette kan enten gjøres

frivillig, eller behandles i fylkesnemnda. Fylkesnemnda er et juridisk organ. På institusjon jobber det miljøarbeidere og miljøterapeuter, det er disse som utøver den daglige omsorgen for ungdommene som bor der.

En ungdom som bor på institusjon kan også møte andre voksne fagpersoner, dette kan være psykologer, skolen, PPT. I denne oppgaven har jeg valgt å ha lite fokus på ulikhetene i rollene til de ulike fagpersonene som møter ungdommene. Jeg har dermed valgt å bruke fellesbetegnelsen barnevernsansatt, både om ansatte på institusjon og ansatte i barnevernstjenesten, på tross av at deres rolle ovenfor ungdommen kan være svært ulik.

1.5.3 Ungdom

Jeg velger i denne oppgaven å beskrive informantene som ungdommer. Aldersgruppen 18 – 25 år, er juridisk å regne som voksne, da de er myndige. Felles for ungdommene i studien min er likevel at de har vært ungdommer som har bodd på barnevernsinstitusjon. Aldersgruppen kan i mange sammenhenger også omtales som ungdommer. Selv om mange heller ville kalt denne aldersgruppen for unge voksne, istedenfor ungdommer har jeg valgt å bruke begrepet ungdom gjennom hele oppgaven.

1.5.4 Dokumenter

Et dokument er en skriftlig redegjørelse. Et dokument er som regel skrevet på et papir eller lagret som en datafil (Lie, 2020). I denne sammenhengen definerer jeg alt av skriftlig arbeid som lagres i forbindelse med en barnevernssak som dokumenter. Som barnevernsarbeider er det ulike dokumenter som skrives, og de ulike dokumentene har ulike krav, gir ulik informasjon, og utarbeides på ulik måte. De ulike dokumentene har også ulikt formål, og både grunnen til at de utarbeides og funksjonen til dokumentet varierer i ulike type dokument (Askeland og Molven 2006, s. 108). Nedenfor vil jeg presentere fem ulike dokumenttyper som benyttes i barnevernets arbeid og blir en del av «mappa». Barnevernsmappa eller mappa er et begrep mange ungdommer bruker om alle dokumentene som er lagret om dem i barnevernssammenheng. Videre i oppgaven min vil jeg ikke skille spesifikt på ulike dokumenttyper. Jeg vil omtale dem som dokumentene, mappa, ved noen anledninger vil jeg bruke enkelte av dokumenttypene som eksempler.

- Rapport: En rapport er et dokument som ofte brukes til å formidle kunnskap og vurderinger fra et organ til et annet (Askeland og Molven 2006, s. 131). For ungdommene som har bodd

på institusjon kan dette ofte være en rapport utarbeidet av institusjonen som sendes til barnevernstjenesten og Bufetat. Det kan også være rapport fra en innleggelse på sykehus, eller tidligere hjelpetiltak som er satt inn i familien.

- Journal: En journal er først og fremst et arbeidsdokument for sosialarbeideren (Askeland og Molven 2006, s. 113). Fordi journalen er regnet som et arbeidsdokument på institusjonen der jeg jobber at ungdommene ikke har mulighet til å lese journalen. Dette gjelder ikke nødvendigvis for andre type journaler, som for eksempel journalen som skrives på barnevernskontoret, eller andre steder i helsevesenet. At journalen er et arbeidsdokument betyr heller ikke at den er uviktig. Journalen hjelper barnevernsarbeideren med å lagre kunnskap, og observasjoner underveis, og andre dokumenter som utarbeides bygger ofte på det som er ført i journalen.

- Tiltaks- og omsorgsplan/barnets plan: Når barnevernet flytter et barn ut av hjemmet skal det lages en tiltaks- eller omsorgsplan. I tilfeller hvor flyttingen er et hjelpetiltak, skal det lages tiltaksplan. Når barnevernet har overtatt omsorgen skal det lage omsorgsplan. I denne planen skal det komme frem hva som skal jobbes med underveis i tiltaket. Dette kravet er regulert etter barnevernloven (1992) §4-5, og det lovfestes også her at barnet eller ungdommen skal få være med på å utarbeide denne (Bufdir 2017).

- Vedtak: Et vedtak er en avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet som er bestemmende for rettigheter eller plikter til private personer. Dette er lovfestet i forvaltningsloven (1967) §2. Det finnes dermed ulike typer vedtak, og vedtakene som omtales i denne oppgaven er primært vedtak gjort etter barnevernloven (1992). I et vedtak står det som regel en begrunnelse for hvorfor vedtaket er gjort, og hvilke konsekvenser vedtaket har.

- Tvangsprotokoll: En tvangsprotokoll er et dokument barnevernsinstitusjonen skriver når det er nødvendig å gjennomføre et tvangsinngrep. Dette regnes som et enkeltvedtak og kan derfor påklages. Hvilke inngrep som kan gjøres reguleres i rettighetsforskriften (2011).

- Møtereferater: Et møtereferat er en oppsummering av det som har blitt snakket om på møtet. Et møte referat inneholder også hvem som var til stede på møtet og hvilken dato møtet ble

holdt (Federel 2019).

Selv om dokumentene har ulikt formål og hensikt, er det felles for samtlige dokumenter er at de er til for å styrke rettsikkerheten til barna og familiene som møter barnevernet. På tross av individuelle ulikheter i dokumenttyper kommer jeg i denne oppgaven til å omtale de ulike dokumentene som enten dokumenter eller «barnevernsmappen».

1.5.4 Opplevelse

En opplevelse er en persons subjektive erfaringer (Teigen, 2020). Opplevelse er et begrep som er vanskelig å definere, da det på mange måter kan ses på som svært abstrakt. Vi kan likevel si at menneskets opplevelse består av flere komponenter, som for eksempel: sanseintrykk, følelser, tanker og erfaringer. Jeg har i denne oppgaven valgt å legge hovedvekt på følelser og tanker, som personen sitter med. Dette betyr imidlertid ikke at jeg utelukker de andre komponentene, eller synes at disse er mindre viktige. En viktig del av å forstå et annet menneske sin opplevelse er å innta dens perspektiv. Derfor vil jeg i teoridelen nedenfor presentere barneperspektivet, og hvordan vi kan forstå og anvende dette.

2.0 Teori grunnlag

Jeg har i dette kapittelet forsøkt å finne frem til den aktuelle teorien som allerede eksisterer på området. Teorien jeg har valgt å trekke frem har både hatt innvirkning på intervjuguiden min, intervjuene og drøftingen av resultatene. Jeg vil i denne delen starte med å presentere den gjeldende kunnskapsstatusen på området. Deretter vil jeg presentere narrativ teori, teorier om brukermedvirkning og teori som beskriver hvilken makt barnevernsarbeideren har når den dokumenterer. Disse temaene kan alle være med på å belyse hvilke innvirkning ulike skrivemåter og arbeidsmetoder kan ha på ungdommens opplevelse av det å lese dokumenter skrevet om seg selv.

2.1 Kunnskapsstatus

Jeg har ikke funnet noe forskning som spesifikt forteller noe om hvordan ungdommer som bor på barnevernsinstitusjon opplever å lese dokumenter om seg selv. Det finnes likevel studier hvor temaet dokumentasjon kommer opp som en liten del av forskningen. For eksempel studier som tar for seg ungdom på barnevernsinstitusjon sine opplevelser av egen hverdag. Det er litt ulikt i hvor stor grad disse studiene er relevante for min forskning. Samtidig er det viktig å understreke at studiene som i mindre grad berører temaet ungdoms opplevelse av dokumentasjon likevel kan være relevante og ha overføringsverdi, nettopp fordi ungdommens eget perspektiv løftes frem og kommer til syne. I denne delen av oppgaven vil jeg også presentere brukerorganisasjonen Forandringsfabrikken, og deres synspunkter omkring temaet.

I Ulset og Tjelfat (2012, s. 55) sin undersøkelse som omhandler tvangsbruk i barnevernsinstitusjon, og ungdoms opplevelse av tvangsbruken siteres en jente på 16 år slik:

Jeg har alltid skrevet under protokollen. Er usikker på om jeg kan være med på å beskrive hendelsen. Jeg har bare lest gjennom det de voksne har skrevet og deretter skrevet under. Jeg er klar over at jeg kan klage på tvangen, men jeg kan ikke gjøre det når jeg har skrevet under protokollen. Da har jeg samtykket. Jeg vet ikke helt hvorfor Fylkesmannen skal se protokollen. Kanskje for at han skal vite alt om oss? At alt om oss skal dokumenteres (Ulset og Tjelfat 2012, s. 55).

Her snakker jenta om tvangsprotokollen som sendes til fylkesmannen/statsforvalteren etter

ansatte har utført tvang. Når det utøves tvang på barnevernsinstitusjoner er institusjonen pålagt å skrive en tvangsprotokoll som dokumenterer hva som hendte, hva som er gjort for å forebygge tvangen, og hvorfor tvangen var nødvendig å utføre. Dette er for å sikre at barn og ungdom ikke utsettes for unødvendig tvang jf. §12 i rettighetsforskriften (2011). Det virker imidlertid som om ungdommen som Ulset og Tjelfat (2012) har intervjuet, har laget sin egen forklaring på hvorfor tvangsdokumenter må sendes til Statsforvalteren, nemlig at «fylkesmannen/statsforvalteren skal vite alt om oss».

Ulset og Tjelfat (2013 s. 54) har videre rettet oppmerksomheten mot å inkludere ungdommene i prosessen med å skrive tvangsprotokoll. De mener at når ungdommene er med på å skrive tvangsprotokollen, får de lov å være med å eie sannheten og skrive det som virkelig skjedde. Praksisen som Ulset og Tjelfat (2013) har mange likhetstrekk med praksisen som barna og ungdommene i Forandringsfabrikken ønsker. Forandringsfabrikken er en stiftelse og et kunnskapssenter som arbeider for å forbedre hjelpesystemene for barn (Forandringsfabrikken, ukjent årstall). I rapporten «Forstå det viktigste, barn 6-12 år, i barnevernet deler erfaringer og gir råd» skriver de følgende:

Skriv i samarbeid med oss. Fortell hva det som skrives blir brukt til og hva det kan bli brukt til i fremtiden. Mange av oss har ikke visst dette. Skriv fint om oss, i samarbeid med oss. Tenk på hvordan det ville vært å lese det noen andre hadde skrevet om dere. Tenk at ord kan såre og pass på å skrive ting som er sant og ikke bare tolkninger av det vi har sagt. (...).

Barna i Forandringsfabrikken har i boka «Barnas barnevern» tematisert hvordan barnevernsarbeidere på en god måte kan forvalte makten de har. I boka trekker de frem at det kan være en utfordring når det brukes et språk som barna eller foreldrene som mottar tiltak fra barnevernet ikke forstår. De begrunner dette med at barnevernsarbeideren mister muligheten til å fortelle og forklare barna og foreldrene sin mening, og at dette skaper utfordringer i kommunikasjonen (Steinrem m.fl 2018, s. 29). I boka trekker også barna i Forandringsfabrikken frem at barna må få bidra i dokumentasjonen. De argumenterer med at det som skrives er viktig, og at det kan bli brukt senere. Forandringsfabrikken er derfor opptatt av at barnets tanker og meninger skal komme tydelig fram. De mener at om barnevernet dokumenterer i samarbeid med barn, vil flere kjenne seg igjen i referater og oppsummeringer etter samtaler og møter (Steinrem m.fl 2018, s. 71). Når

Forandringsfabrikken skriver dette, tolker jeg det dit at deres erfaring er at mange av barna og ungdommene som deltar i Forandringsfabrikken har opplevd at deres meninger og opplevelser tidligere ikke har stemt med det som barnevernsansatte har skrevet om dem.

Barna i Forandringsfabrikken er også opptatt av språket som brukes av barnevernsansatte, dette gjelder både skriftlig og muntlig. De beskriver at mange av ordene som brukes av barnevernet kan skape distanse mellom de som skal gi og de som skal motta hjelp. De beskriver at det kan kjennes stigmatiserende og gjøre at barn føler seg annerledes. Typiske ord som barna Forandringsfabrikken ikke liker er: bruker og klient, saksbehandler og sak og vanskelige barn, barn med atferd og psykisk psyke barn (Steinrem m.fl 2018, s. 60).

I en brukerundersøkelse gjort av Rambøll (2014) til barne- ungdoms- og familiedirektoratet ble ungdom som bor på barnevernsinstitusjon blant annet spurt om hvor enige de er i påstanden «jeg får være med å skrive tiltaksplanen/omsorgsplanen min». 46% av barna som bor på barnevernsinstitusjon svarer at de er enige i påstanden, og 40% svarer at de er uenige (Rambøll 2014, s. 30). De resterende spurte har svart at de ikke vet om de får være med. Undersøkelsen ble sendt ut til barn over 9 år, som mottar tiltak av barnevernet, i hele Norge, og 1163 barn svarte på undersøkelsen, hvorav 63% av disse bodde på institusjon. Denne rapporten skriver ingen ting om barnas opplevelse av å ikke få være delaktig. Rapporten sier heller ingen ting om hvordan barna opplever det som står skrevet i tiltaks-/omsorgsplanen og om dette er ulikt for barna som får delta kontra barna som ikke får delta. Den gir likevel en indikasjon på i hvor stor grad barna får være med å påvirke det som skrives.

Eivind Engebretsen (2005) har skrevet doktorgradsavhandlingen sin om barnevernet som tekst. I denne avhandlingen beskriver han ulike skrivemåter i barnevernets journaler, og hvilke effekter disse har på den som leser journalene. Motivasjonen hans for å velge nettopp dette temaet til sin avhandling, var noe av det samme som min, at ungdommer opplever et sprik mellom hvordan de blir beskrevet i dokumentene, kontra hvordan de opplever seg selv (Engebretsen 2005, s. 7). Vinklingen er noe annerledes enn den jeg har valgt, da Engebretsen (2005, s. 14) har sin bakgrunn i språkfilosofi og tekstvitenskap. Han har derfor lest et utvalg av barnevernsjournaler nøye, og satt fokus på styrker og svakheter i ulike måter å skrive og uttrykke seg på i journalen. Han har i avhandlingen løftet frem to viktige hovedsyn som kan være viktig for den som skal skrive å være oppmerksom på. Det første handler om hensynet

til at journalen skal kunne brukes videre i saken, og gjøre rede for sakens faktum. Det andre handler om hensynet til den journalen omhandler (Engebretsen 2005 s. 11).

Etter å ha analysert journalene nøye har Engebretsen (2005) funnet flere elementer å løfte frem. Han har blant annet løftet frem hvordan skrivers språk er det som definerer hva som har hendt. På tross av at Engebretsen (2005, s. 218) finner flere «forbedringspunkter» i avhandlingen sin konkluderer han med at dette i liten grad vil kunne tas i bruk av de som skriver journal. Han påpeker at om journalskrivingen vil bli en vanskelig og tidkrevende oppgave om man skulle analysert alt på en så nøye måte som han har gjort. Han foreslår videre at skriver og leser skal sette seg ned sammen og lese journalen med fokus på hva som er skrevet, slik vil man kunne få et kritisk blikk på journalskrivingen (Engebretsen 2005, s. 220). Det siste punktet vekket særlig min interesse, og gjør meg nysgjerrig på i hvor stor grad dette praktiseres i feltet. Jeg er derfor nysgjerrig på om ungdommene i min forskning har fått lese journalen sammen med den som har skrevet den, eller om den er lest alene.

2.2 Barneperspektivet og brukervedvirkning

Barneperspektivet handler logisk nok om å forsøke å se en sak fra barnets perspektiv. Ved å gi barnet en aktørstatus, og å se på barnet som et subjekt fremfor et objekt, skaper vi en nysgjerrighet ovenfor hvordan barnet tenker, føler, opplever, mener og forstår ulike temaer (Nilsen 2019). Ungdommene jeg har snakket med i min studie er over 18 år, dette innebærer at de formelt sett er juridisk myndige og ikke regnes som barn. Spørsmålene jeg stiller går likevel tilbake i tid, og handler om tidligere opplevelser, dermed har deres fortellinger og meninger likevel et barneperspektiv. De forteller hvordan det var å være ungdom, og ungdommen å lese det som ble skrevet om dem i barnevernets dokumenter.

En forutsetning for å ta barnets eller ungdommens perspektiv er å høre hva barna har å si. Det holder imidlertid ikke å bare høre, det er viktig at barnevernsarbeideren også lytter.

Det innebærer at den barnevernsansatte må ta seg god tid, ha sitt fulle fokus på barnet som skal fortelle, og hjelpe barnet å få forklart sin situasjon (Skau 2011, s 89). Jeg forstår dermed brukervedvirkning som at den barnevernsansatte hører på hva barna har å si, for å deretter vurdere det og ta det med seg når beslutninger skal fattes. I hvor stor grad dette er ivarettatt har igjen innvirkning på hvordan ungdommen opplever det som blir skrevet i dokumentene.

Brukermedvirkning er i senere år blitt en større og mer anerkjent del av barnevernets arbeid (Schrøder 2018, s. 81). Barns rett til medvirkning er også nedfelt i en rekke lover, og er nedfelt både i grunnloven, 1814, §104, barnekonvensjonen, 1989, artikkel 12 og barnevernsloven, 1992, §4-1. Medvirkning har i de seneste årene gjennomsyret det meste av arbeid som gjøres både i barnevernstjenesten og deres tilhørende tiltak. Så hvordan er dette relevant når det kommer til barnevernets dokumentasjonsplikt?

Brukermedvirkning er satt sammen av to begreper, bruker og medvirkning. Først nevnte kan enkelt beskrives som en som mottar en tjeneste, i dette tilfelle ungdommen. Begrepet medvirkning på sin side har flere aspekter, det er viktig å understreke at å medvirke ikke er synonymt med å bestemme. Medvirkning handler dermed om at ungdommen skal få si sin mening, lyttes til og gis informasjon (Schrøder 2018, s. 85). I hvor stor grad ungdommens mening vektlegges avhenger av flere faktorer, blant annet ungdommens alder og modenhet jf. Barnevernloven (1992) §1-6.

Som nevnt bør medvirkning gjennomsyre alle leddene i en barnevernssak. Både i barnevernstjenesten og på barnevernsinstitusjon stilles det strenge krav til at barnets stemme skal komme frem. Medvirkningen skal også dokumenteres. Barnets mening skal tydelig fremkomme når det fattes et vedtak. Dette blir imidlertid ikke alltid gjort. Departementet foreslo derfor i Prop. 169L (Regjeringen 2016) at det skal lovfestes et krav om at både barnets synspunkt og vektleggingen av det skal dokumenteres i vedtak. Landsforeningen for barnevernsbarn som er en organisasjon for barn som har mottatt eller mottar tiltak fra barnevernet sier følgende til dette:

Vi er svært glad for at utvalget foreslår dokumentasjonsplikt av barnets mening. Svært mange av oss ber om å få lese saksdokumentene når vi blir eldre, og det er vanskelig å forstå og kjenne aksept for hvorfor avgjørelser blir tatt når vår stemme ikke er synliggjort som en del av vurderingen (Regjeringen 2016, s. 72).

Siden beslutningene i sakene kan få store konsekvenser for ungdommen, er det viktig at ungdommen får fram sine viktigste argumenter, og opplever seg hørt (Engebretsen 2007 s. 16). Det kan være en utfordring for barnevernsarbeidere i det å få frem ungdommens perspektiv slik ungdommen ønsket å formidle det. Dette stiller krav til at barnevernsarbeideren dobbeltsjekker, og forsikrer seg om at det er en felles oppfatning av hva

barnet mener. Selv om barnevernsarbeideren har forstått barnets mening korrekt ligger det en utfordring når denne skal formidles skriftlig. På tross av at barnet har rett på medvirkning vil det alltid være den som skriver som har makt til å gjengi det som blir sagt og vektlegge ulike ord og uttrykk. Dette kommer jeg mer tilbake til i delen som omhandler skriverens makt.

2.3 Narrativ teori

Jeg har valgt å inkludere narrativ teori i teorikapittelet fordi jeg mener det er nødvendig å forstå hvordan måten ungdommene forteller historien sin påvirkes av ulike faktorer.

Narrativer betyr fortelling eller historie (Jansen 2013, s. 17). I hverdagen er vi omgitt av ulike narrativer. Disse narrativene kan handle om hvordan byen vi bor i ble til, hvordan forrige ukes fotballkamp gikk, eller være knyttet mer opp med en bestemt tidsepoke for eksempel tiden en bestemt person gikk i barnehagen. Hvis vi snakker med to forskjellige barn som deltok på den samme fotballkampen i forrige uke, vil vi få to ulike historier eller narrativer om kampen. Det ene barnet er kanskje mest opptatt av vaffelen som ble kjøpt i kiosken etter kamp, mens det andre barnet legger vekt på målet som ble skåret i siste spilleminutt. På bakgrunn av barnas fortellinger om fotballkampen formidles det noe om deres liv, og vi får en forståelse av dem (Jansen 2013, s. 18). Det finnes ulike oppfatninger av hva som er et narrativ, noen er opptatt av hverdagshistoriene, slik som i eksempelet ovenfor, mens andre er mer opptatt av livshistorier (Jansen 2013, s. 28). Jeg tenker at begge formene for narrativer er viktige, og har ulike funksjoner. Hvordan disse ulike formene for narrativer kan påvirke ungdommene i studien, og hvordan jeg kan forstå deres fortellinger i lys av narrativ teori, herunder både hverdagshistorier og livshistorier vil jeg komme videre inn på nedenfor.

Ifølge narrativ teori er ikke narrativer bare tilfeldige historier, det er også en måte for oss å skape mening i tilværelsen på (Jansen 2013, s. 27). Ved å benytte oss av narrativer skaper vi en mer forståelig verden for oss selv og omgivelsene rundt oss. Narrativ teori kan være nyttig for å forstå mer enn bare historien ungdommene forteller. Teorien har også verdi i form av at ungdommenes narrativer skapes i sammenheng med opplevelsen av det leste. Det vil si at både det som leses om, og selve opplevelsen av å lese vil være viktig å utforske i dette forskningsprosjektet. På mange måter kan «barnevernsmappa» forstås som et eget narrativ, det fortelles en historie gjennom skrift. Ungdommens narrativ påvirkes i større eller mindre grad av teksten, og ungdommen kan fortelle historien om historien som fortelles i «mappa». Denne historien påvirkes i større eller mindre grad av hva som står skrevet. Historien jeg er

mest opptatt av å få tak i er historien om da ungdommen leste dokumentet/historien. Dette er den subjektive opplevelsen av hvordan det var å lese dokumenter om seg selv. Vi kan likevel ikke forstå den subjektive opplevelsen som noe som står uavhengig, den påvirkes av og dannes i samspill med hvordan ungdommen opplever at historien som skrives samsvarer med egen forståelse av det som hendte.

I følge Bruner (2006), som var en psykolog innen den narrative psykologien konstrueres selvet ved hjelp av historier, erfaringer og verden rundt oss. Bruner (2006) fremhever også at det ikke kun er slik at selvet konstrueres gjennom erfaringer man gjør, men at verden på sin side også konstrueres av selvet. Når mennesker skal fortelle om seg selv, for eksempel i en selvbiografi benyttes ofte historien som virkemiddel (Bruner 2006). Det kan være en oppveksthistorie, en spesiell dag som forandret livet og som gjorde noe med vedkommende som menneske. Slik kan det også være for ungdommene jeg skal forske på. Det å bo på barnevernsinstitusjon er en del av deres historie. Årsaken til at de bor der er også en del av deres historie. De aller fleste barna har opplevd ulike former for vold, overgrep og/eller omsorgssvikt, noen har en tydelig forståelse av sin historie og hva som er årsaken til at de bor på barnevernsinstitusjon er. Andre har ikke en tydelig forståelse av historien sin, men har flere fragmenterte minner fra barndommen. Når en ungdom leser «barnevernsmappe» si, gir dette et supplement til den historien og det selvet ungdommen allerede har skapt om seg selv. På denne måten kan selvet slik det var forandre seg, og nye narrativer skapes.

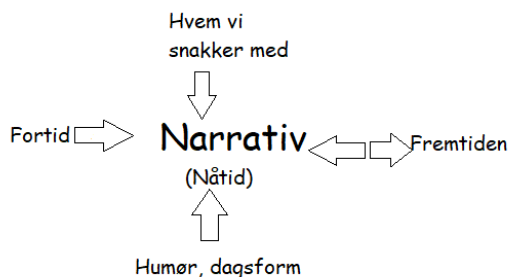
I følge Bruner oppstår historier og fortolkninger også i samspill med andre. Både sosialpsykologen Gergen (2015, s. 41) og psykolog Molin (2006, s. 62) er også opptatt av å løfte frem hvordan narrativer påvirker selvet. Slik som Bruner, er han også opptatt av hvordan menneskene omkring oss påvirker resultatet i disse historiene. Gergen (2015, s. 42) mener videre at alle historier kommer fra noe og leder til noe annet. Vi kan dermed ikke se på en enkelt hendelse isolert. Alle situasjoner eller hendelser som oppstår påvirkes blant annet av hva som skjedde i forkant og hva som skjer i etterkant.

Gergen (2015, s. 42) skiller mellom to typer narrativer, progressive og regressive. Hvor de progressive har en positiv ending, mens den regressive har en negativ. Hvordan vi beskriver og forteller om oss selv virker inn på «hvem vi er». I denne sammenhengen blir det naturlig å løfte frem underspørsmålet: «Hvordan påvirker dokumentene ungdommen leser,

ungdommens selvtillit og selvfølelse». Skal vi tro Gregen vil regressive narrativer påvirke ungdommens selvfølelse negativt, mens progressive vil påvirke dem positivt. Hvis vi legger denne teorien til grunn, kan vi tenke oss at ungdommen som leser dokumenter de opplever som progressive vil få bedre selvtillit og selvfølelse enn de som leser dokumenter de opplever som regressive.

Etter å ha lest om narrativ teori ble jeg ekstra oppmerksom og nysgjerrig på hva som påvirker et narrativ, og hvordan et narrativ kan påvirke andre narrativ. Jeg tegnet derfor opp en modell for min forståelse av hva et narrativ er (se modell 1). For at et narrativ skal kunne fortelles, er man avhengig av at det mottas av noen. En person kan også fortelle et narrativ til seg selv, det kan med andre ord være en tenkt mottaker. Hvilke tanker personen som forteller narrativet gjør seg om hvordan mottakeren vil reagere, kan ha innvirkning på hvordan narrativet fortelles. Narrativet påvirkes også av hvordan dagsformen er, om vi har spist, hvilken følelse vi sitter med, for eksempel glad, sint eller trist.

Et narrativ kan imidlertid ikke stå alene. For å kunne forstå hvordan historien har blitt slik den har blitt, er det helt nødvendig å se den i sammenheng med det som har skjedd tidligere, og det som skjer i etterkant av historien. Slik som Gregen (2015, s. 42) påpekte, kan vi ikke se et narrativ isolert. Denne modellen tydeliggjør hvordan alle historier har sitt utspring i noe og leder til noe annet. Samtidig påvirkes nåtiden ikke bare av fortiden, den påvirkes også av fremtiden. Hvilke planer vi har for fremtiden? Hvilke tanker har vi om hva den andre vil komme til å si eller reagere? Fremtidens narrativer påvirkes igjen av nåtidens narrativ, og vi kan dermed si at modellen kan repeteres ved neste narrativ.

Figur 1: narrativ modell

På samme måte som at vi ikke kan forstå et narrativ alene, kan vi ikke forstå dokumentene

som skrives i barnevernssammenheng alene. Dermed kan vi se på hvert enkelt dokument som et narrativ. Barnevernsarbeideren ser dermed historien gjennom dokumentene som allerede foreligger (Engebretsen 2007, s. 15). Modellen fungerer dermed også som en forklaringsmodell for hvordan et dokument i barnevernet oppstår.

Narrativ teori har mye til felles med den vitenskapsteoretiske tilnærmingen sosial konstruksjon, ved at begge de teoretiske tilnærmingene er opptatt av hvordan virkelighetsforståelsen konstrueres gjennom språket som brukes (Johansson 2005 s.25, Gregen 2015, s. 39 og Jansen 2013, s. 34). Med narrativ teori som teorigrunnlag er det dermed naturlig at sosial konstruksjon er et av de to vitenskapsteoretiske perspektivene jeg har valgt å forstå vitenskap ut i ifra. Dette vil jeg komme nærmere inn på i neste del.

2.4 Skriverens makt

Når barnevernsarbeideren skriver dokumenter innebærer det også at fagpersonen i stor grad har makt over det som skrives. En barnevernsarbeider har ofte en dobbeltrolle, i den forstand at mandatet både handler om å være hjelper, men innimellom også å ta beslutninger som ungdommen eller familien er uenige i. I disse tilfellene kan vi si at jobben innebærer å utøve makt (Skau 2003, s. 15). Å utøve makt betyr imidlertid ikke at man gjøre en dårlig jobb, eller misbruker makten. Det er likevel helt nødvendig å være bevisst på den. Et dokument skrevet av en barnevernsarbeider kan ha formell makt i form av å være et vedtak. Det kan også ha en uformell makt, i form av informasjon som kan brukes videre i en sak, eller si noe om hvordan et menneske er.

I denne delen vil jeg tematisere begrepene fortolkningsmakt og definisjonsmakt (Skau 2003, s. 83). Grunnen til at både definisjonsmakt og fortolkningsmakt er to svært viktige temaer å trekke frem når det gjelder dokumentasjon og skriftlig arbeid, er nettopp at dette er en situasjon hvor den barnevernsansatte har mulighet til å formidle sin historie uten at ungdommen har mulighet til å protestere eller komme med innvendinger (Skau 2003, s. 83). Begge disse begrepene omhandler den uformelle makten som barnevernsarbeideren har. Maktperspektivet kan også gi oss et innblikk i hvordan det kan oppleves å lese det som står skrevet. Ifølge Skau (2003, s. 84) er også når det skrives dokumenter en arena hvor hjelperen har mulighet til å argumentere og gi ungdommen ulike karakteristika uimotsagt. Det er nettopp denne mangelen på mulighet til å si imot som engasjerer meg når det gjelder temaet

skriverens makt. Videre i denne delen vil jeg også si noe om fagspråk som makt, og hvordan tillitt har innvirkning på hvordan vi leser en tekst.

2.4.1 Fortolkningsmakt

Når vi skriver en tekst basert på informasjon vi har fått, observasjoner som er gjort og samtaler som er hatt, har vi fortolkningsmakt. Hvordan vi forstår den situasjonen som har vært har betydning for hvordan den formuleres på papiret. Det vil ikke være mulig å skrive et journalnotat, en rapport eller et vedtak uten at vi tar i bruk fortolkningsmakten. Uansett hvor objektivt man forsøker å skrive det man ser vil det alltid ligge egne tolkninger av situasjonen der. Derfor ser jeg ikke noe poeng i å stille spørsmålet: Hvordan unngå å bruke fortolkningsmakt? Jeg velger heller å spørre: Hvordan bli bevisst på hvilken fortolkningsmakt vi har?

For å bli bevisst hvilken fortolkningsmakt vi har kan det være nyttig å se på hvilke konsekvenser fortolkningsmakten kan ha om vi ikke er bevisst på dens funksjon. Nedenfor har jeg laget et eksempel på et journalnotat om Kristine som bor på barnevernsinstitusjon: «Kristine var deltakende under middagen, hun snakket om temaer som skole, tilrettelegging og venner. Mot slutten av middagen kom hun i en krangel med en annen beboer, hun hevet stemmen og virket sint».

I dette eksempelet på et journalnotat er det gjort en rekke tolkninger. Kristine har i teksten blant annet blitt fortolket som deltakende og sint. Det gjøres også en fortolkning når temaene som dras frem under middagen velges ut. Når den barnevernsansatte skal skrive et journalnotat og fortolker fremstilles det som er journalført gjerne som virkeligheten og sannheten (Skau 2003, s. 83). Hvis Kristine selv skulle beskrevet middagen vil hun kanskje si: «Jeg synes middagen var hyggelig, vi snakket om hvordan ulike venner kan ha ulike egenskaper. På slutten av middagen kom det en annen beboer, denne beboeren kom sent og det irriterte meg at han skulle ha en mening om venninnen min. Han beklaget dette og vi ordnet opp igjen» Dette er Kristines egen fortolkning av middagen. Hvem som har makt til å fortolke, og dermed også presentere sin virkelighet har betydning for hvordan situasjonen blir presentert for en tredjeperson.

At vi fortolker medfører at en og samme situasjon kan presenteres på ulike måter. Hvordan teksten skrives og ungdommene presenteres på har innvirkning på hvordan de kommer til

syne i teksten (Engebretsen 2007 s. 82). Dette igjen har innvirkning på hvordan det oppleves for den teksten handler om å lese teksten. Når klienten blir gjort til et objekt er faren stor for at klienten kan føle seg fremmedgjort i forhold til den karakteristikken som dokumentet gir av han eller henne (Engebretsen 2007, s. 92).

2.4.2 Definisjonsmakt

Det er ikke så enkelt å forstå forskjellen mellom definisjonsmakt og fortolkningsmakt, da det handler om mye av det samme. Jeg synes det var vanskelig å forstå forskjellen mellom disse to nokså like begrepene. For å forstå forskjellen på de ulike formene for makt, var det nødvendig å forstå betydningen av begrepene fortolke og definere. Mens å fortolke handler om å forsøke å forstå en hendelse, situasjon eller en tekst på en dypere måte (Thomassen, s. 167), handler det å definere i større grad om å bestemme hvordan noe er eller skal være.

Jeg velger det derfor å forstå det dit at fortolkningsmakten er til stede i større eller mindre grad hele tiden i en relasjon mellom en ungdom og en barnevernsarbeider. Definisjonsmakten derimot bør man i enda større grad etterstrebe å unngå, selv om det i noen situasjoner kan være nødvendig å definere en situasjon, for eksempel når det skal gjøres vedtak. Samtidig er det nødvendig at den barnevernsansatte alltid har med seg at det for andre kan finnes en annen sannhet enn den de selv definerer.

2.4.3 Fagspråk

Det er mange grunner til at det brukes fagspråk i barnevernet. En grunn er at et fagspråk kan hjelpe fagfolk å snakke mer presist sammen, både skriftlig og muntlig. Det gir en identitet og tilhørighet for barnevernsarbeideren (Steinrem m.fl 2018, s. 29). En annen grunn kan være at felles begreper, på et fenomen eller en situasjon, gjør at barnevernsarbeideren har en knagg å henge begrepene på. Når barnevernsarbeideren har lært om innholdet i et gitt begrep, kan dette være med på å skape en felles forståelse (Skau 2003, s. 61).

Selv om det finnes mange gode grunner til å bruke et fagspråk i barnevernet, finnes det også mange gode grunner til å være forsiktig med dette. «Hvis jeg ikke ønsker mas eller spørsmål fra den jeg skal skrive til, skriver jeg veldig vanskelig å snirklete» er ifølge Tellefsen m.fl 2001, s. 96) et utsagn fra en departementsjurist. Når vi skriver på denne måten kan vi risikere at den som er mottaker av det som skrives ikke forstår budskapet, eller grunnlaget for valget som er tatt. Barna i Forandringsfabrikken har pekt på at barnevernets fagspråk kan oppleves

som distanserende. At barnevernsarbeideren bruker fagspråk bidrar til at det skapes et ujevnt maktforhold. Barna forteller at mange av de ordene som brukes kjennes fremmede og skumle (Steinrem m.fl 2018, s. 30 og 60). De negative konsekvensene av å bruke fagspråk bekreftes også av Skau (2003, s. 62). Hun beskriver hvordan språket som brukes kan bli en forvirrende og ydmykende erfaring for den som mottar hjelp. Språket kan brukes både for å inkludere og ekskludere. Et språk som den som mottar hjelp ikke forstår vil virke ekskluderende.

Når barnevernsarbeideren bruker et fagspråk innebærer det også en forandring i det som tidligere var det hverdagslige. Når tilstandene, eller situasjonen får nye navn kan det forandres til noe annet enn det det først var. Et eksempel på dette er hvordan begrepet middag kan forandres til matsituasjon. En slik forandring kan oppleves som forvirrende, fremmedgjørende eller stigmatiserende (Skau 2003, s. 63).

2.4.4 Tillitt og mistenksomhet

Engebretsen (2007 s. 18) presenterer to måter å lese en tekst på. Den kan leses med tillitt og den kan leses med mistenksomhet. Når vi leser en tekst med tillitt, tenker man at teksten gjenspeiler en klar tanke hos avsenderen. Man tenker at den har et entydig budskap og at avsenderen snakker sant. Leser man på den andre siden en tekst med mistenksomhet leser man teksten med et kritisk blikk. Istedenfor å tenke at avsenderen snakker sant, fokuserer man på tegn som kan avsløre eller si oss noe om at han ikke gjør det.

Han beskriver videre dekonstruksjon, som ikke baserer seg på hva en tekst sier, men hva en tekst gjør, det vil si hvilke funksjoner teksten har (Engebretsen 2007 s. 18). Tekstene som skrives av barnevernsarbeidere har, slik jeg var inne på i begrepsavklaringen, flere ulike funksjoner. Noen ganger er hensikten å sikre at arbeidet som blir gjort er godt nok. Andre ganger skal dokumentasjonen som gjøres brukes videre i saken, enten for å begrunne et vedtak eller for å ta gode avgjørelser. En annen funksjon kan være informasjonsutveksling i og mellom ulike tjenester.

Samtidig som dokumentene som skrives har ulike funksjoner, skal også ungdommen selv i mange tilfeller lese det som er skrevet. En andel av befolkningen i Norge har lav tillitt til barnevernets arbeid. Det er større andel som har manglende tillitt blant familier med lav inntekt (Sentio Research Norge, 2020). Vi vet også at det er en høyere andel familier med lav

inntekt og utdanning som mottar tiltak fra barnevernet (Barne- og likestillingsdepartementet. 2013, s. 53). På bakgrunn av denne statistikken er det en sannsynlighet for at flere av ungdommene som leser dokumenter skrevet om seg selv, leser disse med en grunnleggende mistenksomhet.

3.0 Metodisk tilnærming

Metode betyr en bestemt vei for å nå et mål. Når vi lærer om metode, lærer vi ulike verktøy som kan benyttes for å innhente informasjon. Vi velger metode med bakgrunn i forskningsspørsmålet, hensikten med undersøkelsen, ressurser og egenskaper ved «forskningsobjektene» og teoretisk ståsted (Halvorsen 2006, s. 2). I denne delen vil jeg først se hvilke vitenskapsteoretiske perspektiver som ligger til grunn for mitt valg av metode. Deretter vil jeg presentere metoden for forskningen jeg skal gjøre, og begrunne valget av metoden. Jeg vil i denne delen også presentere hvordan jeg går frem for å analysere forskningsmaterialet jeg har samlet inn, hvilke kvalitet forskningen har og hvilke etiske hensyn og avveininger som er tatt i forhold til forskningen.

3.1 Vitenskapsteoretiske perspektiv

Vitenskapsteori er teorier om kunnskap. Hvilken kunnskap er sann? Hva er kunnskap? Hvordan kan vi egentlig si at vi vet noe? Dette er spørsmål vitenskapsteorien gir oss svar på. Det finnes en rekke ulike vitenskapsteoretiske synspunkter. (Thommassen 2006, s. 41). De ulike vitenskapsteoretiske retningene har ulike måter å bevise at kunnskapen er «sann». Når jeg velger fenomenologi og sosial konstruktivisme som mine vitenskapsteoretiske tilnærminger, utelukker jeg samtidig noe annet. Det er dermed viktig at jeg stiller meg spørsmålet: «hvilken innvirkning har måten vi forstår virkeligheten på, på det som blir skrevet ned» (Haaland 1996, s. 91). Dette spørsmålet har relevans både for hvordan barnevernsarbeideren skriver dokumentene sine, og hvordan disse forstås. Det har også innvirkning på hvordan resultatene formidles i min oppgave.

Problemstillingen min kan med andre ord ikke besvares på en slik måte at resultatet er gjeldende for samtlige ungdommer som har bodd på barnevernsinstitusjon. Hvis svaret på spørsmålet ikke kan forklares på en enkel måte, hva vil da være et gyldig svar på spørsmålet mitt? Ut fra en samfunnsvitenskapelig forståelse vil vi forstå kunnskap på en slik måte at det konstrueres gjennom kommunikasjon i et fellesskap (Haaland 1996, s. 91). Det vil si at det er fellesskapet som vurderer hvorvidt en undersøkelse som er gjennomført kan sies å være gyldig, basert på refleksjoner, erfaringer, og historien omkring forskningsarbeidet som er gjennomført. En slik forståelse av kunnskap, fører oss inn i de vitenskapsteoretiske retningene som i større grad brukes når vi skal forstå menneskelige prosesser, slik som opplevelsen av

det som blir dokumentert.

En av disse samfunnsvitenskapelige retningene er hermeneutikken. Hermeneutikken har sine røtter i den humanvitenskapelige tradisjonen, og dreier seg om å fortolke menneskelige ytringer (Thommassen 2006, s. 45). Når vi skal fortolke disse ytringene vil vi ut fra et hermeneutisk perspektiv alltid ha med oss våre egne fordommer og forforståelser, det er samtidig disse som gjør oss som mennesker i stand til å kunne forstå noe som helst (Thommassen 2006, s. 86). To andre perspektiver innenfor den humanvitenskapelige tradisjonen er fenomenologi og sosial konstruktivisme. Hermeneutikken og fenomenologien har svært mange likhetstrekk, ved at både hermeneutikken og fenomenologien har fokus på fortolkning og forståelse. De to perspektivene kan i mange situasjoner utfylle hverandre på en god måte, og på mange måter kunne jeg nok likeså godt også hatt et hermeneutisk perspektiv i min oppgave. Grunnen til at jeg likevel har valgt et fenomenologisk perspektiv til denne oppgaven er at jeg er særlig opptatt av den subjektive opplevelsen, når jeg forsker på hvordan ungdommer opplever det som blir skrevet om dem. Jeg er da ikke opptatt av hva som står skrevet, intensjonen til den som har skrevet det, hvilke ord som er brukt. Jeg er kun opptatt av ungdommens egen opplevelse.

I neste del vil jeg beskrive både fenomenologien og sosialkonstruktivismen, og forklare hvordan de to forståelsesrammene benyttes når jeg tolker, drøfter og analyserer forskningen i min oppgave.

3.1.1 Fenomenologi

Siden fenomenologien tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker å forstå den dypere meningen i enkeltpersoners erfaring, er fenomenologien et godt vitenskapelig utgangspunkt for min forskning (Thaagard 2018, s. 36). Jeg er i denne studien nysgjerrig på nettopp enkelt individets opplevelse av hvordan det er å lese dokumenter som er skrevet om dem i barnevernssammenheng, det er dette jeg ønsker å utforske nærmere. Dette spørsmålet retter seg direkte mot den subjektive opplevelsen til informantene.

For å forstå hvorfor fenomenologi er et av de vitenskapsteoretiske perspektivene som danner grunnlaget for min oppgave er det nødvendig å vite mer om hva retningen innebærer. Ordet fenomen har gresk opprinnelse, og betyr «det som viser seg», fenomenologi betyr dermed: «læren om det som viser seg» I motsetning til abstrakte filosofiske diskusjoner handler

fenomenologien om det konkrete og nære, det kan være alt fra fysiske gjenstander, som en tv, et lys en ullsokk eller liknende, men også sosiale situasjoner som et vennskap og kommunikasjons og individuelle erfaringer som trening eller i slik som i dette tilfelle: å lese ulike typer dokumenter om seg selv (Thoresen m.fl. 2020 s. 23). Noe som gjør denne vitenskapsteoretiske tilnærmingen relevant for min oppgave.

Førstepersonsperspektivet er en vanlig måte å betegne forskning som gjøres fenomenologisk på (Thoresen m.fl. 2020s. 24). I denne typer intervjuer søker forskeren å få kunnskap om hvordan førstepersonen opplever et fenomen som beskrevet ovenfor. I min forskning søker jeg informasjon om hvordan mine informanter opplevde det å lese dokumenter om seg selv. Jeg søker hver enkelt sin opplevelse. Gjennom å få flere slike perspektiver, vil jeg kunne se om det finnes sammenhenger mellom de ulike ungdommenes historie, som kan fortelle noe om hvordan ungdom som har bodd på barnevernsinstitusjon har opplevd å lese dokumenter om seg selv.

Det er flere andre kjennetegn ved fenomenologisk kunnskap, som kan være nyttige for meg å ha med når jeg forstår resultatene av forskningen jeg har gjort. Fenomenologisk kunnskap oppfattes ofte som en beskrivende. Idealet for denne kunnskapen er at den har mest mulig rene beskrivelser. Dette innebærer beskrivelser som ikke inneholder egne forforståelser, teorier og verdier (Thoresen m.fl. 2020s. 27). Dette innebærer at jeg unnlater mine egne forforståelser og tidligere erfaringer når jeg intervjuer ungdommene. Slike type forståelser og erfaringer kan være: kunnskap fra arbeid på institusjon, kunnskap fra studietiden, eller andre typer livserfaringer. Det er også viktig at jeg unnlater disse når jeg skal presentere kunnskapen i oppgaven. Selv om jeg alltid skal etterstrebe å være så objektiv og nøytral som mulig, vil det å innhente og presentere kunnskapen helt nøytralt være et umulig ideal og oppnå.

Innen fenomenologisk forskning beskrives den fenomenologiske holdningen som noe av det mest sentrale. Denne holdningen innebærer at man forstår at forforståelsen er nødvendighet for å forstå. Dette innebærer at forforståelsen og forståelsen er tett bundet sammen. På grunn av denne sammenhengen er det viktig at forskeren forsøker å kartlegge sine egne forforståelser. Et hjelpemiddel for å kartlegge disse er spørsmålet: hva har jeg lært om dette fra før? Hvis jeg som forsker er bevisst på hva jeg vet om tema fra før, er målsetningen at den tidligere kunnskapen jeg besitter ikke skal komme i veien for at jeg kan tilegne meg ny kunnskap.

En definisjon på begrepet forforståelse kan være: det man allerede vet om et tema (Thoresen m.fl. 2020, s. 75). Når jeg skal forske på ungdoms opplevelse av å lese dokumenter om seg selv, vet jeg noe om temaet fra før av. Dette vet jeg fordi jeg har jobbet på barnevernsinstitusjon med ungdommer. Jeg kan likevel ikke vite hva ungdommene i studien vil fortelle meg i intervjuene. For å unngå å lede ungdommene til å bekrefte mine forforståelser, kan det være nyttig å forsøke å legge fra seg det jeg tidligere har hørt ungdom fortelle om tema. Andre ganger kan det være nyttig å ha med seg det jeg allerede vet når jeg skal undersøke et tema. Det aller viktigste er uansett at jeg så godt jeg kan er bevisst på hva jeg har med meg av kunnskap og hvordan det påvirker hvordan jeg tolker og samler inn ny kunnskap.

3.1.2 Sosial konstruktivisme

Først og fremst er det viktig å si at det ikke finnes noen enkel forklaring som man kan lese seg til for å forstå hva sosial konstruktivisme er (Gregen 2015, s. 3). Likevel vil jeg i denne delen forsøke å forklare deler av hva sosial konstruktivisme innebærer, og hvordan dette synet har påvirket min måte å forske på.

Sosialkonstruksjonismen er en vitenskapsteoretisk retning som har sitt utspring i postmodernismen. I en postmodernistisk tankegang er man skeptiske til at fagpersoner kan opptre som eksperter som har den hele og fulle sannhet (Askeland og Molven 2006, s. 30). I et sosialkonstruksjonistisk perspektiv ser vi på det meste som sosiale konstruksjoner. En stol heter en stol, fordi noen i et sosialt samspill har funnet ut at fire planker og en treplate skal være nettopp en stol (Thomassen 2006, s. 180).

Både i narrativ psykologi og sosial konstruktivismen enes de om oppfatningen om at det er en forbindelse mellom vår forståelse av virkeligheten og det språket vi bruker for å beskrive denne verden (Jansen 2013 s. 34). Det er et viktig poeng at språket skaper vår forståelse av verden. Gjennom begreper og forståelse av disse danner vi et bilde av vår egen virkelighet, slik den er for oss. Når vi sier virkeligheten er sosialt konstruert gjennom språket, betyr det ikke det samme som at det ikke finnes noe som er virkelig (Thomassen 2006, s. 181). Vi kan for eksempel ikke si at seksuelle overgrep ikke ville eksistert, om begrepet ikke hadde fantes. At det finnes et begrep, eller en samlebetegnelse, gjør det likevel lettere å forstå

hverandre, kommunisere og kunne forklare. Det har på et tidspunkt med andre ord oppstått en felles måte å forstå et fenomen på. Denne forståelsen er påvirket av tidligere sosiale og språklige erfaringer. Forståelsen av begrepet kan variere fra person til person, eller være ulik i ulike grupper i samfunnet. Begreper vi kan se på som sosialt konstruerte i denne sammenhengen kan være: institusjon, ungdom, dokumentene og omsorgssvikt. Ingen av disse fenomenene kan forstås alene og isolert, de må ses i en sammenheng av sosiale og språklige interaksjoner. For meg er det derfor både viktig og nødvendig å forstå hva ungdommene legger i de ulike begrepene, fortellingene og historiene sine, nettopp for å få et innblikk i deres virkelighet.

Forskning som gjøres med en sosial konstruktivistisk forståelse skiller seg fra det positivistiske synet på vitenskap. I forskning med et sosialkonstruktivistisk perspektiv vil resultatene preges av interaksjon mellom forskeren og informantene, fremfor at forskeren holder avstand til informantene i feltet. På bakgrunn av denne kontakten får forskeren en forståelse av informantene, deres syn, opplevelse og oppfatning av sine erfaringer (Thaagard 2018, s. 41). For meg innebærer dette også at jeg må være bevisst hvordan min rolle vil påvirke resultatene jeg får, dette kommer jeg mer inn på senere i oppgaven. Forskningen som gjøres tett på informantene er ikke nødvendigvis mindre gyldig. Det er i mange tilfeller helt nødvendig å gå inn i en slik interaksjon, for å få tilgang til den ærlige virkeligheten informantene sitter på.

3.2 Valg av metode

Overordnet kan vi dele inn i kvalitative og kvantitative metoder. Vi kan forenklet si at kvantitative metoder innhenter tall, ofte i et stort omfang som gjerne er innhentet gjennom spørreundersøkelser. Kvalitative data derimot innhenter meninger, da ofte i et mindre omfang og ved å ha lengere samtaler eller observasjoner av forskningsobjektene (Jacobsen 2015, s. 125). Jeg var tidlig sikker på at jeg ville velge en kvalitativ metode fordi kvalitative metoder egner seg godt for å få en forståelse av sosiale fenomener (Thagaard 2018, s. 11 og Jacobsen 2015, s. 133). Hvilke oppfatning ungdommene har av det som blir skrevet er utviklet i et sosialt samspill og en konstruert virkelighet, og derfor ser jeg på ungdommens opplevelser som sosiale fenomener.

Siden jeg så spesifikt søker ungdommens opplevelse, har jeg til slutt valgt metoden:

kvalitativt intervju. Intervju er den hyppigst anvendte metoden innenfor kvalitativ forskning (Thagaard 2018, s. 89). Formålet med denne metoden vil her være å få fylldig og omfattende kunnskap om ungdommens oppfatning av det som blir skrevet ned om dem (Thagaard 2018, s. 89). Det finnes igjen ulike typer kvalitative intervjuer. En måte å skille på er strukturert- og ustrukturert intervju (Thagaard 2018, s. 90). Hvor det strukturerte intervjuet innebærer at forskeren i større grad styrer samtalen, i motsetning til det ustrukturerte hvor den som intervjuer i større grad får bringe opp temaer. I min oppgave vil jeg gå frem på en måte hvor jeg strukturerer intervjuet.

Jeg har i min oppgave imidlertid valgt en mellomting, nemlig et semistrukturert intervju. Det semistrukturerte intervjuet brukes ofte når temaer fra dagliglivet, skal forstås ut ifra livspersonenes egne perspektiver, hvilket passer bra i min forskning (Kvale og Brinkmann 2009, s. 47). Jeg har også valgt å benytte meg av intervjuformen: narrativt intervju. I dette intervjuet har forskeren fokus på historiene informantene forteller (Kvale og Brinkmann 2009 s. 165). Jeg har derfor valgt å spørre direkte etter historier, om de gangene ungdommene har fått lese dokumenter om seg selv.

3.3 Innsamling av data

Innsamling av data innebærer flere områder. Først og fremst måtte jeg bestemme meg for hvilket utvalg av informanter jeg ønsket. Deretter var det nødvendig å komme i kontakt med informanter som passet til mine ønsker. Når alt dette var på plass, kunne jeg starte datainnsamlingen. I denne delen av oppgaven vil jeg fortelle hvordan jeg har gått frem fra utvelgelsen av utvalget av informanter, frem til gjennomføringen av intervjuene.

3.3.1 Utvalg av informanter

Når man gjennomfører kvalitativ forskning, er utvelgelsen av informanter særdeles viktig (Thagaard 2018, s. 54). Grunnen til dette er at jeg må velge informanter som kan svare på problemstillingen jeg har valgt ut. Utvalget jeg ønsket til min forskning var ungdommer mellom 18-25 år som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon eller fremdeles bor på barnevernsinstitusjon.

Det er flere grunner til at jeg har valgt akkurat denne målgruppen. Jeg var ute etter unges

refleksjoner i ettertid, fordi jeg har erfaring med at mange leser barnevernsmappen etter de har flyttet fra institusjonen. Det er også sannsynlig at ungdommer som har flyttet fra barnevernsinstitusjonen vil ha bearbeidet noen erfaringer og gjøre noen andre typer refleksjoner, enn ungdommene som fremdeles bor på barnevernsinstitusjon har.

Ungdommer som bor på barnevernsinstitusjon er en svært sårbar gruppe, både i kraft av at de er barn under 18 år og fordi de er under tiltak av barnevernet. Det ville med denne gruppen vært vanskeligere å vurdere hvorvidt det var etisk riktig å intervju en ungdom. Det at jeg har valgt en eldre gruppe betyr ikke at jeg er fritatt fra etiske avveginger, men hensynet til at informantene er barn vil bortfalle. Ungdommer som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon kan også være en sårbar gruppe, dette kommer jeg tilbake til i den delen som omhandler etikk.

Før man skal innhente informasjon fra informantene må det sendes en søknad om tillatelse til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Dette gjøres for å sikre at alle formelle krav til behandling av taushetsbelagt informasjon gjøres korrekt.

Da NSD godkjente prosjektet, startet jeg rekrutteringen av informantene slik som forklart ovenfor. Når jeg hadde funnet de informantene jeg trengte i prosjektet sendte jeg ut informasjonsbrev til de aktuelle informantene (se vedlegg 1). Brevet informerte kort om prosjektet, at deltakerne var anonyme. Det var også vedlagt en samtykkeerklæring og informasjon om at informantene hadde rett til å trekke seg fra prosjektet når som helst.

Når jeg hadde bestemt meg for målgruppen jeg ønsket gikk jeg i gang med å rekruttere informanter. Jeg oppdaget raskt at det å rekruttere informanter var vanskelig, nettopp fordi temaet jeg ville undersøke er et sensitivt tema. Utvalget ble derfor basert på de informantene jeg klarte å få tak i, denne typen utvalg kalles for et tilgjengelighetsutvalg (Thaagard 2018, s. 56). Utfordringen med denne typen utvalg er at informantene som stiller opp, er informanter som er fortrolige med å snakke om sensitive temaer, dette kan bidra til å gjøre utvalget mindre representativt.

Det første jeg gjorde når jeg skulle begynne å rekruttere var å sende ut en forespørsel til de to organisasjonene: Landsforeningen for barnevernsbarn og Forandringsfabrikken. Dette er to

brukerorganisasjoner som jeg presenterte innledningsvis i kapittel 2.1 Kunnskapsstatus. Av Landsforeningen for barnevernsbarn fikk jeg raskt svar om at de ikke hadde noen informanter til forskningsoppgaven. Ved å ta kontakt med en ungdom jeg hadde kjennskap til i Forandringsfabrikken fikk jeg kontakt med en ansatt der. Dette resulterte i fire intervjuer. Utfordringen med å ha såpass mange informanter fra samme organisasjon, er om utvalget da blir representativt for gruppen ungdom som har bodd på barnevernsinstitusjon (Thaagard 2018, s. 58). Det var derfor viktig for meg å rekruttere tilsvarende antall informanter som ikke hadde tilknytning til Forandringsfabrikken.

Videre la jeg derfor ut en post på barnevernspedagogenes gruppe på Facebook, med denne posten fikk jeg to henvendelser fra personer som var i målgruppen, samt en henvendelse fra en som kjente en ungdom i målgruppen. Jeg hørte også med kollegaer og andre kjente om de kjente noen de kunne høre med innenfor målgruppen. 4 av disse informantene ønsket ikke å stille opp likevel. Totalt sett resulterte dette forsøket på innhenting av informanten, i at jeg gjennomførte to intervjuer, hvorav en var via en kollega, og en via barnevernspedagogenes Facebook gruppe.

Jeg la også ut en Facebook post på en hatgruppe mot barnevernet på Facebook. Her fikk jeg flere tilbakemeldinger fra ungdommer som hadde lest posten, noen av disse var uaktuelle fordi de ikke var i målgruppen, enten fordi de var eldre enn målgruppen, eller fordi de ikke hadde bodd på institusjon, men i fosterhjem. Gjennom Facebook posten kom jeg i kontakt med to informanter som jeg intervjuet.

For å få testet ut intervjuguiden valgte jeg å gjennomføre et prøveintervju. Dette intervjuet ble gjort med en ungdom jeg tidligere har jobbet med, og kjente. Jeg erfarte at intervjuguiden fungerte fint til å navigere gjennom ulike temaer og opplevelser hos ungdommen i prøveintervjuet. Jeg fikk også erfart at det fungerte å ikke følge intervjuguiden slavisk, men stoppet opp når ungdommen hadde fortellinger og brukte tid på enkelte punkter (Thaagard 2018, s. 96). Det samme gjorde jeg når jeg skulle gjennomføre de andre intervjuene.

Jeg hadde på forhånd bestemt meg for å intervju mellom 6-10 ungdommer. Bakgrunnen for valget av størrelse på utvalget er at det er viktig at utvalget ikke er større enn at det er mulig å gjøre omfattende analyser av intervjuene (Thaagard, s. 59). Samtidig som det var viktig for meg å intervju mange nok ungdommer, for å få et innblikk i ulike historier og opplevelser

som ungdommene hadde.

3.3.2 Gjennomføring av intervjuene

Jeg la frem to forskjellige alternativer til gjennomføring av intervjuene, for informantene. Den første var å ha intervjuet på Zoom, og det andre var å møtes for å gjennomføre intervjuene. På grunn av korona var det nødvendig at samtlige av intervjuene ble gjennomført over Zoom, da det i perioden jeg gjorde intervjuene ikke var anbefalt å møte noen, og å redusere antall nærkontakter til et minimum. Likevel valgte jeg å tilby å møtes, om det var å anse som lettere for informantene. Dette var det ingen av informantene som hadde behov for, eller ytret noe ønske om.

Intervjuene på Zoom ble gjennomført ved at jeg sendte informanten en lenke de skulle klikke på for å komme inn på Zoom. Intervjuet foregikk ellers på samme måte som om jeg møtte informanten. Samtykke innhentet jeg gjennom å lage en undersøkelse i nettskjema, hvor informantene måtte logge inn med ID. Denne koblet jeg opp mot TSD (Tjeneste for sikker datahåndtering).

Å gjøre intervju over Zoom har både fordeler og ulemper. Slik jeg ser det er den største fordelen at det krever mindre tid og innsats for informantene å delta, siden de kan delta fra der de allerede oppholder seg. I tillegg kan det for noen føles lettere å fortelle erfaringer når man opplever en form for større avstand fra den man snakker med. På den andre siden kan et intervju over nett føre til at både jeg som forsker og ungdommen går glipp av en del kommunikasjon og inntrykk gjennom kroppsspråk. For min del kan dette ha direkte innvirkning på forskningsresultatene. Både ved at jeg ikke oppfatter deler av kommunikasjonen, men også ved at informanten blir usikker og dermed kanskje ikke deler like mye som den hadde gjort om vi møttes.

Når jeg gjennomførte intervjuene, brukte jeg appen diktafon for å gjøre opptak av intervjuene. Opptakene ble via nettskjema sendt direkte til TSD. Slik at jeg senere kunne transkribere intervjuene. Grunnen til at jeg ikke brukte opptaksfunksjonen i Zoom at den ikke er like sikker som diktafonapplikasjonen, når det gjelder personvern.

3.4 Analyse av data

I denne delen vil jeg presentere hvordan jeg har gått frem for å analysere datamaterialet jeg har innhentet. Jeg har etter transkribering og gjennomlesing valgt å gjøre en narrativ tematisk analyse.

3.4.1 Transkribering og gjennomlesning

Det første jeg gjorde når jeg hadde gjort intervjuene, var å transkribere dem. Grunnen til at jeg valgte å transkribere lydfilene, er at skriftlig materiale egner seg bedre for analyse enn muntlig (Kvale og Brinkmann 2009, s. 188). Når jeg skulle sende lydfilen på det ene intervjuet, trykket jeg på «slett», istedenfor «send knappen». Dermed måtte jeg skrive ned alt jeg husket fra intervjuet, dette gjorde jeg med det samme. Resultatet ble dermed relativt likt, innholdsmessig, som det ville blitt om jeg transkriberte fra lydfilen istedenfor. Noen av nyansene i språket ble likevel borte når jeg måtte skrive det ned på denne måten. Utover dette intervjuet ble de andre intervjuene transkribert ved at jeg hørte på en kort snutt av lydfilen, satte på pause, og skrev ned det jeg hørte ordrett. Jeg tok også med muntlige småord, som «mm» og «ehh».

3.4.2 Narrativ tematisk analyse

Når man skal gjøre en narrativ analyse, har man gjerne fokus på tekstens mening eller språklige form. Det mest vanlige er å presentere funnene fra intervjuene, i en sammenhengende historie. Som enten er satt sammen av flere av de ulike informantenes intervjuer, eller at hver enkelt blir presentert med sin historie (Kvale og Brinkmann 2009, s. 229). Når vi gjør en narrativ analyse, er vi opptatt av å finne handlingen.

Jeg har i min analyse forsøkt å finne opplevelsene til ungdommene, og gjennom dette har jeg også fått en rekke historier. Både om hendelsene som er skrevet om, og tidspunktet hvor ungdommene leste dokumentene. I tillegg har jeg fått flere sekvenser med historier om hvordan det var da de bodde på institusjonen. Utfordringen med den narrative analysen, er at informasjonen vi får ofte er fragmentert, og at det kun er deler av historien som blir beskrevet når vi gjør intervjuer (Kvale og Brinkmann 2009, s. 231). Nettopp fordi at kun deler av historien til ungdommene er tatt med, har jeg valgt å ha fokus på å sette historien sammen i analysedelen. Dette har jeg gjort ved å plukke ut sitater fra ungdommene og plassert inn i

ulike temaer.

Tematisk analyse innebærer å velge ut noen temaer som går igjen i intervjuene, og analysere resultatene ved hjelp av disse temaene. Fordelen med å gjøre det på en slik måte å gjøre det på er at funnene som gjøres blir tydeligere og mer strukturerte, samtidig som det gjør det lettere å vurdere de ulike informantenes fortellinger og opplevelser opp mot hverandre, og lettere finne likhetstrekk og ulikheter ved deres opplevelser. På den andre siden er utfordringen at jeg risikerer å miste sentral informasjon, når jeg kun har fokus på de temaene jeg har valgt ut (Thaagard 2018, s. 171). Jeg valgte ut 10 temaer som jeg opplevde at gikk igjen i intervjuene, i ulik grad. Disse vil jeg komme tilbake til i kapittel 4, presentasjonen av funn. Når jeg gjennomførte analysen, markerte jeg sitater fra teksten med ulik farge. Fargene var bestemt ut ifra de ulike temaene. Jeg leste gjennom flere ganger, for å være sikker på at jeg ikke hadde oversett noe. I tillegg til de 10 temaene lagde jeg en tabell med oversikt over de 8 informantenes, alder, kjønn, og diverse andre kategorier som ga meg en oversikt over dem. Denne er også presentert i kapittel 4.

3.5 Forskerens rolle i møte med informantene

Når jeg forsker inntar jeg en rolle som forsker. Samtidig er jeg på mange måter også en versjon av meg selv. Hvordan personene jeg intervjuer oppfatter meg, kan ha betydning for hvordan de svarer og hvordan intervjuet blir (Thaagard 2018, s. 104). Det er flere ting som avgjør hvordan jeg oppfattes.

Alder og kjønn er typiske ytre kjennetegn som har betydning for hvordan forskeren oppfattes i feltet (Thaagard, s. 81). Jeg er 26 år og jente. Det vil si at jeg er jevngammel med de eldste informantene. Andre typiske kjennetegn ved mitt utseende er at jeg er litt mørk i huden og har mørkt hår, dette kan også ha betydning for hvordan mine informanter opplever meg. I tillegg vil både mitt kroppsspråk, stemmeleie og hva jeg sier ha innvirkning på hvordan jeg blir oppfattet. Jeg har fra mitt yrke som miljøterapeut mye erfaring i å snakke med ungdom, også om sensitive temaer. Denne erfaringen kan også være med på å påvirke intervjuene og atmosfæren på en positiv måte.

Å klare å skape en god og tillitsfull atmosfære i intervjusituasjonen er en nødvendighet for at informantene skal føle seg trygge, og dermed ville dele sine erfaringer. Samtidig som et fokus

på å skape trygghet er viktig, må jeg ikke glemme at jeg skal innhente informasjon som skal være så gyldig og sann som mulig. For å få til dette er det viktig at jeg er så nøytral som mulig, og at jeg ikke lar mine forforståelser komme til uttrykk når jeg intervjuer informantene. At jeg er så nøytral som mulig betyr ikke at jeg ikke bør formidle positive tilbakemeldinger, og vise forståelse for informantens fortellinger. Dette kan nemlig bidra til å utvikle en intervjusituasjon med mindre grad av asymmetri (Thaagard, s. 92).

3.6 Forskningens kvalitet

I hvilken grad en forskningsoppgave har god kvalitet vurderes ofte ut ifra kriteriene reliabilitet og validitet. I denne delen vil jeg presentere de to kvalitetskriteriene, og hva det innebærer å ha høy grad av reliabilitet og validitet. På hvert enkelt punkt vil jeg også vurdere hvilke grad reliabilitet og validitet denne studien har.

3.6.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om hvorvidt forskningen som er gjort er pålitelig (Thaagard 2018, s. 181). Enkelt forklart vil et forskningsprosjekt ha høy grad av reliabilitet, om man kan gjøre den samme forskningen gang på gang og få de samme resultatene hver gang.

I den tradisjonelle positivistiske tilnærmingen, hvor forskningen som gjøres gjerne er kvantitativ, og det er mange personer som svarer på en rekke korte og lite utfyllende spørsmål, er det enkelt å etterprøve resultatene. Forskeren sin relasjon til informantene vil i liten grad være avgjørende for de svarene man får (Kvale og Brinkmann 2009, s. 179). På mange måter kan vi si at den kvalitative forskningen er vanskeligere å etterprøve. Dette er fordi det er flere nyanser, større rom for tolkning og mer utfyllende spørsmål og observasjoner som brukes. Det betyr imidlertid ikke at denne typen forskning ikke er kunnskap, men det er en annen type kunnskap.

Når jeg har gjennomført intervjuene vært opptatt av å la informantene snakke fritt om de ulike temaene. Til noen av informantene forklarte jeg at jeg kom til å tone ned mine reaksjoner, også om de fortalte om temaer jeg vanligvis ville reagert på. Dette gjorde jeg for å unngå at mine reaksjoner påvirket informantenes fortellinger til meg. Samtidig var det viktig for meg at informantene følte seg trygge nok til å fortelle, også om smertefulle erfaringer som de hadde.

Fra tidligere vet jeg at ungdommene, blant annet i Forandringsfabrikken er opptatt av hvilke reaksjoner de får når de forteller, at voksne ikke skal dempe sine egne reaksjoner. Derfor valgte jeg å si noe om dette innledningsvis i intervjuet.

Jeg har i tillegg tenkt gjennom mine forforståelser, og hvilke tanker jeg har om temaet på forhånd. Jeg kan likevel ikke være helt sikker på hvilken påvirkning dette kan ha på svarene og kunnskapen jeg har samlet inn. Likevel er jeg trygg på at jeg så godt det har latt seg gjøre, har vært unngått ledende spørsmål, og vært fokusert på at ungdommene skal få lov til å fortelle sine historier. Jeg har også i oppgaven tydelig beskrevet hvordan jeg har kommet frem til de resultatene jeg har kommet frem til (Thaagard, s. 287). Dette er faktorer som er med på å styrke reliabiliteten i min forskning.

3.6.2 Validitet

Validitet dreier seg om hvorvidt de resultatene vi har kommet fram til kan anses som gyldige. I kvalitativ forskning kan dette ofte være en utfordring å vurdere, da det kan være mange uforutsette variabler som kan påvirke det forskningsresultatet man kommer frem til. Det finnes likevel en del ting det er viktig å være oppmerksom på for å unngå at forskningen vurderes med lav validitet.

Først og fremst er det viktig å være bevisst på hvilke tolkninger og slutninger jeg gjør på bakgrunn av mitt teoretiske ståsted (Thaagard 2018, s. 189). For å sikre dette har jeg derfor presentert de to vitenskapsteoretiske tilnærmingen jeg forstår forskningsresultatene i lys av. Jeg har hele tiden forsøkt å være tydelig på hvilke metoder og forståelser jeg har brukt for å komme frem til de resultatene jeg har kommet frem til.

Det er vanlig å dele validitet inn i to kategorier, den ene kategorien er intern validitet. Denne kategorien dreier seg om hvorvidt vi kan si at resultatene er gyldige for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt (Leseth og Tellmann 2015, s. 14). Som nevnt har jeg nøye presentert hvordan jeg har gjort de funnene jeg har gjort. Dermed kan vi si at den interne validiteten er høy

Når det gjelder den eksterne validiteten, handler dette om hvorvidt resultatene er overførbare til andre utvalg og situasjoner (Leseth og Tellmann 2015, s. 14). Med et utvalg på kun 8

informanter, vil det være umulig å si med sikkerhet at utvalget er representativt for gruppen: ungdommer som har bodd på barnevernsinstitusjon. Jeg har likevel hatt fokus på å finne informanter med ulike ungdommer, som har ulik bakgrunn.

3.7 Ethiske hensyn

Når vi forsker, er det viktig å ta etiske gode vurderinger og hensyn. Dette innebærer at man stopper opp og tenker tanken: er dette etisk riktig? Etikk handler om hva som er rett og hva som er galt, og hvordan man vurderer dette når man gjør forskning handler om forskningsetikk (Sagdahl, 2020). Det vil for eksempel være viktig å ta høyde for at en informant kan få en reaksjon i etterkant av intervjuet, og vurdere om det i tilfelle vil være riktig å gjennomføre intervjuet. Det vil også være uetisk å i en forskningssituasjon ta imot informasjon om at noen er i livsfare uten å gjøre noe med denne informasjonen.

3.7.1 Sårbar livssituasjon

Ungdommene i min studie er i en sårbar livssituasjon. Det er ungdom som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon eller fremdeles bor der. Det kan slik jeg tidligere i oppgaven var inne på være mange grunner til at de har bodd der eller bor der. Et av de viktigste forskningsprinsippene handler om at forskeren har ansvaret for at ingen blir skadelidende av å delta i forskningsprosjektet, hverken fysisk eller psykisk (Thaagard 2018, s. 26). På bakgrunn av dette måtte jeg vurdere hvilke konsekvenser prosjektet mitt kunne ha for deltakerne. I mitt tilfelle regner jeg skadepotensialet for å være psykiske virkninger. For mange av ungdommene er temaet jeg har valgt sensitivt, og det kan vekke mange følelser ungdommene har pakket bort.

Jeg var derfor opptatt av at alle ungdommene måtte samtykke til deltakelse i prosjektet og å fortelle de om muligheten til å trekke seg, velge å ikke svare på spørsmål og fortelle det de selv ønsker å fortelle. Når jeg gjorde intervjuene opplevde jeg at flere av informantene takket for at de fikk lov til å være med på prosjektet. Jeg tolket det slik at grunnen til at de takket var fordi de opplevde at deres mening ble lagt vekt på, og fikk fortelle om sine opplevelser. Det er en fordel at også informantene får noe ut av å være med på intervjuet, og at det ikke er kun jeg som forsker som drar nytte av informantenes informasjon (Thaagard 2018, s. 26).

3.7.2 Konfidensialitet

Et annet viktig etisk prinsipp er hensynet til konfidensialitet, dette innebærer at informasjon om personlige forhold skal være fortrolig behandlet. Det vil si at det ikke skal komme frem personlig informasjon om informanter, som ikke er anonymisert. Dette gjelder også på forskerens datamaskin, også i arbeidsdokumenter, som for eksempel transkribering av intervju (Thaagard 2018, s. 24). Mine informaners konfidensialitet er ivaretatt gjennom at jeg som tidligere nevnt brukte TSD (tjenester for sikker datalagring). I tillegg anonymiserte jeg transkriberingen, både ved at jeg utelot navn på ungdommen, men også navn på institusjoner eller barneverntjenester som ble nevnt.

4.0 Presentasjon av funn

I denne delen vil jeg presentere de funnene jeg gjorde når jeg gjennomførte den kvalitative studien. Når jeg skulle begynne å analysere de ulike ungdommenes intervjuer, startet jeg som tidligere nevnt med å sette alle sammen inn i en tabell. Tabellen som er satt inn under gir en oversikt over alder, kjønn, årsak til institusjonsplassering, type institusjon, lengde på opphold og deltakelse på møter

Informant nr.	1	2	3	4	5	6	7	8
Kjønn	Jente	Jente	Gutt	Jente	Jente	Jente	Jente	Gutt
Alder	24 år	23 år	23 år	18 år	19 år	18 år	19 år	18 år
Type institusjon	Som barn, 9 år, så i fosterhjem	Bodd på atferds institusjon et år, behandling sin institusjon i 3 år.	Bodd på 5 institusjon er fire første var samme, så rus institusjon	Omsorg, langtids, en måned	Akutt, omsorg og atferd, mest enetiltak 3 år.	Omsorg og atferd, med fler og enetiltak.	Akutt omsorg og atferd, langtid omsorg og atferd	Akutt atferd, atferd langtid m andre og uten
Grunn til institusjon	Ikke oppgitt	På grunn av min psykiske helse, og fordi mamma ikke klarte ta vare på meg.	Bror fortalte om at morslo bama, fordi han ble redd på rektors kontor.	Det var ingen grunn de bare flytta meg – far anklagd for vold og overgrep	Omsorgss vikt og vold hjemme, men så atferds plassert med en 4-12 i bunden.	Voksne mente jeg var syk, og ikke kunne bo hjemme	-	På grunn av vold og utagering, og ikke god nok omsorg hjemme
Deltaelse på møter	Kan ikke huske noe annet enn hverdagsmøter	Hatt ag-møte på psyk. In – var med på to møter atferd	Vært med noen ganger, gått ut noen ganger	Møter og hjemmebe søk. ikke med på kontor, men hjemme	Noen etter 2 år Visste ikke om muligheten først, så var det utrygt.	Var med på de det gikk, noen møter uten, det likte hun ikke	I starten, men så sa de hun var for syk til å delta	Månedlig

Tabell 1: oversikt over informantene

Når jeg hadde laget tabellen, og lest gjennom samtlige intervjuer flere ganger, valgte jeg ut disse ti temaene. De ti temaene er plukket ut på bakgrunn i hvilke temaer jeg opplevde at informantene hadde vært opptatte av og gitt informasjon om. Temaene er:

- Makt og maktmisbruk
- Sannhet og usannhet

- Tolkninger av atferd
- Ulike skrivemåter
- Forklaringer og forståelse av dokumentasjon
- Nektet adgang til dokumentasjon
- Følelser
- Tanker
- Positive opplevelser med dokumentasjon
- Råd om dokumentasjon

I presentasjonen av empirien har jeg valgt å bruke et sitat jeg synes representerer temaet godt som overskrift. I tråd med at jeg har valgt en narrativ tematisk analyse forsøker jeg i presentasjonen av funnene mine å legge vekt på ungdommenes fortellinger. For å få frem ungdommenes stemme på best mulig måte, har jeg valgt å presentere funnene med en hovedvekt av sitater fra ungdommene selv, mellom sitatene har jeg likevel valgt å trekke sammenhenger mellom de ulike informantenes sitater. For å ivareta kravet til anonymitet har jeg valgt å ikke presentere sitatet til informantene med nummereringen jeg gjorde innledningsvis.

4.1 Makt og maktmisbruk

Det første temaet jeg vil presentere, er opplevelsen informantene hadde av at barnevernet hadde og misbrukte makten. Jeg har valgt å ha en vid forståelse av begrepet makt, hvor flere av sitatene også kunne passet inn under andre temaer. Likevel har det for meg vært viktig å vise at alle disse ulike sitatene handler om opplevelsen av makt og maktmisbruk. Av de åtte informantene jeg intervjuet, fortalte fem av informantene om en opplevelse av at de selv var maktesløse, og at det var de barnevernsansatte som satt med makten.

Flere av ungdommene var opptatte av at det var de voksne som satt med makten til å definere sannheten, eller hva som virkelig skjedde. En ungdom påpekte at: «*Det de sier er viktigere enn det jeg sier da*» en annen ungdom sa følgende om statsforvalteren:

Hvis de ikke kommer, og bare ser på det de har skrevet liksom, da er det de som vinner, Skjønner du, men jeg klagde på alle, og fikk medhold på en ass. Det er det som er litt sykt. De brukte makt på feil måte.

Det var i de ulike intervjuene flere utsagn som belyste det samme. At ungdommene følte det var opp til de voksne hvordan beskrivelsene i dokumentene ble, og at ungdommene selv hadde liten eller ingen innvirkning på dette. Nedenfor følger tre sitater som viser nettopp dette:

jeg tror bare egentlig de beskrivelsene av meg, og i alt så er det på en måte de voksne sine beskrivelse. Barnevernet har aldri snakket med meg om hva de skal skrive, de har på en måte tatt de beskrivelsene de har fått fra institusjonen om meg, og det har blitt hele grunnlaget for det som når jeg leser så kjenner jeg meg ikke igjen. Eller jeg kjenner meg igjen i noen ting, men jeg tenker at de har jo misforstått dette her.

Men på den atferds institusjonen i «stedsnavn». Der var jeg med på kun to møter tror jeg, eller et. Der snakka de liksom bak ryggen min eller over meg eller hvordan jeg skal si det.

Jeg tenker jo det er viktig å dokumentere, men samtidig, måten det dokumenteres på i dag er ikke bra. Jeg skjønner ikke helt hvorfor man skal gjøre det nå liksom, hvis det bare er ansatte sin side av saken er det jo egentlig ikke noe vits. Eller barnevernet tror sikkert de får vite mye av det, men jeg vet jo godt at de ikke fikk vite så mye av det liksom.

De har fremstilt meg som veldig farlig, at jeg på en måte er den store stygge, uten at de forteller hva de selv har gjort.

Ungdommene beskriver en virkelighet, der det er barnevernet som har definisjonsmakten, og fortelle historien om hvordan ungdommene er, eller hva som har skjedd. Ungdommene beskriver hvordan deres stemme blir nærmest oversett, eller i det minste ikke vektlagt av barnevernsarbeideren som har skrevet dokumentene.

Flere av ungdommene opplevde at de ikke hadde oversikten over hvor dokumentene tok veien videre. Dette er også en form for makt, eller i ungdommens tilfelle avmakt. Det er flere av ungdommene som har tematisert nettopp dette, jeg har derfor plukket ut to sitater som handler om makten til å ha kontroll på informasjonsflyten, og vite hvem som vet hva.

Også for at jeg skal vite helt ærlig da, hva er det jeg kan si, også må jeg vite sånn, er dette her et vedtak som går rett hjem til foreldrene mine? Eller er det her et vedtak som går til skolen liksom? Hva er det som skjer med de papirene her, fordi det er ganske mange greier som bare kan fyke av gårde ganske mange steder også.

Med en gang jeg fant ut at voksne på institusjonen skrev, så kunne jeg ikke si noe til noen for jeg visste ikke om det gikk rett til barnevernet. Og samme med de i barnevernet, jeg visste ikke hvor det gikk liksom.

4.2 Sannhet og usannhet

Det neste temaet jeg har valgt å presentere er tema: sannhet og usannhet. Dette temaet handler til dels også om opplevelsen av at barnevernsarbeideren sitter med makten til å definere hva som er virkeligheten, og sannheten. Hvorvidt ungdommen opplever det som er skrevet om dem som sannhet, avhenger av hvor godt de kjenner seg igjen i situasjonen som er beskrevet i dokumentene. Sitatene under er knyttet opp mot i hvilken grad ungdommene opplever nettopp dette.

Tema sannhet og usannhet var et tema som gikk igjen i mange av informantenes fortellinger. Av de temaene jeg har valgt ut i analysen, var dette det temaet hvor det var størst ulikhet i ungdommenes opplevelser av dokumentasjonen. Ulikheten gikk på graden av hvor sann ungdommene opplevde at det som stod i dokumentene var.

En av ungdommene opplevde det som stod dokumentert som sannheten, mye av det kunne hun ikke selv huske. Hun valgte likevel å stole på at det som ble skrevet ned var sannheten. På den andre yttersiden opplevde en av ungdommene alt som ble skrevet som løgn. På noen punkter kunne hun si at noe av informasjonen stemte, men i disse tilfellene kunne hun ikke forstå vurderingene barnevernet hadde gjort basert på de opplysningene som forelå. Mellom disse to ytterpunktene lå de fleste av informantene, mange opplevde at dokumentene om dem mangla en del av sannheten, enten fordi de ikke hadde blitt spurt, at det ikke var tatt med, eller at de ikke hadde følt at det var trygt nok til å fortelle.

Ungdommen som opplevde det meste barnevernet skrev som løgn, kom i intervjuet stadig tilbake til dette temaet. For å belyse dette funnet, har jeg samlet sammen flere av sitatene hvor ungdommen beskriver det barnevernet skriver som løgn under.

Det er så mye løgn og bare dritt som står der egentlig. Det er jo ingen ting som står der Som er sant. Så alt er jo bare løgn, og hva skal man si? Det er jo noe med, jeg vet ikke hvor de har det fra liksom.

Det er jo alt de har brukt. Lege journaler, og i dette her da, for å fremstille oss eller meg som ikke, ja at vi er en familie som på en måte ja.

Det gjorde jeg ikke, jeg ble ikke informert overhodet. Vi fikk ikke vite noen ting. Så de jeger så mye. Ingen ting av det de skriver er sant liksom.

Ungdommen beskrev likevel at noen av rapportene som var skrevet på institusjonen stemte overens med virkeligheten og slik situasjonen var. Basert på disse rapportene hadde ungdommen vanskelig for å forstå hvorfor barnevernet hadde gjort de vurderingene de gjorde. Denne ungdommen leste opp flere utdrag fra dokumentene som var tilsendt fra barneverntjenesten, og kommenterte deretter om det som var skrevet stemte.

Personalet har reagert på at hun fremstår som sliten og trist, og nattevaktene har meldt fra om at hun sitter i senga med klærne på og virker til å være våken hele natten. Også andre har meldt sin bekymring for *navn* som verken klarer å spise eller sove på institusjonsnavn. Eller ikke orket å gå på skolen til tross for stor velvilje fra skolen og tilrettelegging.

Det stemmer jo, at de i det heletatt plasserer meg så langt bort og ut av hjemmet. Også skriver de sånn etterpå liksom. Hvorfor var det nødvendig å ta meg ut av hjemmet når de vet at jeg har det bra der liksom.

Selv om det kun var en ungdom som opplevde det meste av det som var skrevet som løgn, opplevde mange av ungdommene at det som var skrevet ikke stemte helt med hvordan de selv hadde opplevd at virkeligheten var. En ungdom beskrev dette ved å si: *«ja eller de pynta på sannheten i rapporten da»*.

Felles for flere av ungdommene var at de ikke mente at de barnevernsansatte bevist løy, men derimot at endel av det som ble skrevet i dokumentene var: «feilinformasjon». Dette var informasjon, hvor det enten manglet deler av sannheten, eller oppfattelsen av hva som lå bak ikke stemte med hvordan ungdommen hadde opplevd situasjonen.

Det stod ganske mye feil informasjon egentlig. Det stod liksom at jeg hadde utagerende atferd. Det hadde jeg jo ikke. Det som kunne oppfattes som utagering da, det var jo panikkanfallene mine. Jeg gikk jo ikke til angrep på noen med mindre noen tok tak i meg, som jeg kan huske. Noe av det stemte, men mesteparten stemte ikke. Fordi jeg følte de, skrev mye feil da. De skrev at de holdt meg mye kortere enn det de hadde gjort. De løy liksom. Også var det alltid min skyld da, at de måtte holde meg fast. Legge meg i bakken, men som regel så var det fremprovosert.

Slik jeg forstår det beskriver ungdommen at den ansatte tolket atferden feil. Det er dette ungdommen kaller for feilinformasjon. Det som egentlig var panikkanfall ble tolket som sinne

og trusler, og dermed møtt deretter. Når tolkningen som blir gjort i dokumentasjonen gjøres feil, opplever ungdommene at resultatet også blir feil, og gir et bilde av virkeligheten som ikke stemmer. I tillegg forteller ungdommen at de voksne lot være å rapportere hvor lang tid holdesituasjonen hadde vart, og hva som hadde skjedd i forkant av situasjonen. Disse faktorene kan dermed ha innvirkning på ungdommens reaksjon, og som ungdommen påpeker være vel så viktig å dokumentere.

En annen ungdom hadde en liknende opplevelse av at atferden ble tolket feil, når barnevernsarbeideren dokumenterte. Denne ungdommen drar frem hvordan det er de voksnes beskrivelser som er fremtredende i dokumentasjonen, og er også opptatt av hva som skjedde i forkant av tvangssituasjonen.

Nei det er også det at mine beskrivelser av forskjellige situasjoner de blei aldri med liksom. Det var egentlig mest de voksnes beskrivelser, for eksempel i tvangsprotokoller da. Voksne, hva de tenkte hadde skjedd, og hva de tenkte at de gjorde som tekst da. Ofte så var det for eksempel ikke beskrevet godt hva som skjedde før, hva de voksne gjorde liksom, som gjorde at det kanskje blei tvang. Jeg fikk jo aldri lov å skrive noe i noen tvangsprotokoller. Hvordan det var for meg liksom. Jeg tror det ofte kan bli litt sånn feile beskrivelser også. Fordi den voksne kan jo ha hatt masse følelser i kroppen sin også. Også er det den som alene skal beskrive hvordan tvangen var. Og litt det at ofte så ble det ikke dokumentert hva som egentlig skjedde først.

En tredje ungdom hadde en opplevelse av at hennes meninger ble blandet sammen med barnevernsarbeiderens meninger. Slik at det ikke kom tydelig frem hvem som mente hva, og at dokumentet dermed ikke stemte overens med virkeligheten:

ja jeg har blitt spurt, noen ganger, men det er litt sånn noen har fått til å skrive de tingene som har vært viktig. Mens andre har liksom skrevet det jeg mener, inn i det de voksnene mener liksom. Sånn at man egentlig ikke kan skille på, hva er det jeg sier og hva er det de voksnene sier? Sånn at det kan se ut som om jeg kanskje er i ting, som jeg ikke er enig i eller at det var jeg som mente ting som de voksne egentlig mente. Som ikke dokumenterte godt nok, hva var det jeg egentlig mente her da.

Temaet hvorvidt ungdommene opplevde det som står skrevet om dem som sannheten, er et tema med svært sprikende forklaringer. Hvor noen av ungdommene opplevde alt som løgn, noen opplevde at det manglet en del informasjon og andre at det var flere tolkninger som var gjort «feil». En av informantene hadde opplevd det som ble skrevet som sannhet. Informanten

forklarer at det er vanskelig å huske tilbake, men tar også et valg om å stole på det som står skrevet.

Det var greit å lese mappen siden det var mye fra jeg var liten som jeg ikke husket. Det var greit for å sortere litt hva som skjedde i hvilken rekkefølge og for å huske ting som det var. Det var jo litt vanskelig å vite om det som ble skrevet stemte. For jeg husker jo at jeg snakka med dem og sånn, men jeg husker jo ikke så mye, så jeg må jo bare stole på at det de har skrevet er rett.

4.3 Tolkninger av atferd

Temaet i 4.3 og 4.2 henger tett sammen. Det er vanskelig å skille beskrivelser hvor en informant opplever at den barnevernsansatte gjør tolkninger av deres atferd, som ikke stemmer med virkeligheten, fra en opplevelse av at den barnevernsansatte skriver usant. Siden samtlige informanter, utenom en informant, fortalte noe om hvordan de opplever at de barnevernsansatte har tolket deres atferd. Valgte jeg å inkludere tema tolkning av atferd som et eget tema i presentasjonen av resultatene.

Mange av ungdommene foreslår at de voksne kunne spurt hva som egentlig lå bak deres atferd, før de selv skrev og gjorde tolkninger. En informant sa følgende om dette:

Hvis dere bare hadde kommet å spurt meg, istedenfor å finne på mange løsninger om hvorfor jeg er grusom, og gjøre vurderinger og drøfte med ledelsen. Hvis dere bare kunnet kommet og spurt meg, om hva som var inni meg og hvorfor det var rus liksom?»

Jeg tolker det slik at denne ungdommen ikke opplevde å få medvirke til det som ble skrevet og gjort av vurderinger. Ungdommen er opptatt av hva som ligger bak uttrykket, som i dette tilfellet var rus. Denne ungdommen trekker frem brukermedvirkning, og muligheten til å få forteller om sin opplevelse som viktig for å føle seg hørt.

En annen informant fortalte følgende om et dokument som var skrevet av barneverntjenesten:

Så ble det skrevet: barna er underlagt far, et strengt regime i hjemmet. Og de har jo ikke spurt oss, om noe som helst av det der, verken om det eller om vi ble utsatt for vold, eller mishandling eller seksuelle overgrep. Vi ble aldri spurt om det liksom.

Også denne ungdommen trekker frem mangelen på brukermedvirkning og det å ikke bli spurt, som en årsak til at det er brukt beskrivelser som ungdommen selv ikke kjenner seg igjen i.

En ungdom beskriver en historie om hvordan en situasjon fikk et annet utfall enn det kunne ha fått, om miljøterapeutene på institusjonen ungdommen bodde hadde tolket atferden på en annen måte.

Jeg leste veldig mye tvang. Og veldig mye, de forstod ikke at jeg var syk da. De så på det her som atferd og ikke sykdom. Og det var jo en grunn for at de måtte legges ned. Det var fordi de brukte ulovlig tvang. De skrev typ sånn: jenta truet personale med kniv. Også er tilfellet det at jeg kanskje står og skjærer brød med en kniv. Det er et tilfelle jeg husker veldig godt. Også snudde jeg meg og tilfeldigvis hadde kniven i hånden. Jeg stod å skjærte brød fordi jeg skulle spise kveldsmat. Og på grunn av min daværende anoreksi så måtte jeg skjære brødet mitt slev. Men det stod også i alle rapporter at personalet ikke skulle stå rett bak meg. Og når jeg da snudde meg med kniven i frustrasjon, uten å sikte på noen. Så ble de skrevet at jeg trua personalet med kniv.

Flere av ungdommene er opptatt hvordan de er beskrevet i dokumentene, og opplever at barnevernsarbeiderne har hatt stort fokus på den negative atferden, og i mindre grad på annen atferd. Ungdommene opplevde at beskrivelsene var svært stygge. Nedenfor følger to sitater, fra to ungdommer som har opplevd nettopp dette.

Det jeg skulle si da, er at i alle de papirene som er skrevet om meg har det egentlig aldri vært så stort fokus på hvorfor jeg gjorde ting. Det har bare vært beskrivelser av handlinger jeg har gjort, sant. Og veldig lite om eller veldig lite fra meg. Og veldig lite snilt sagt, jeg har gjort mange farlige ting og sånn, men jeg har jo alltid vært snill liksom, og det har ikke kommet fram. Altså hvis folk leser papirene mine tror de at jeg er livsfarlig liksom.

Da skrev egentlig ganske masse stygt om meg på en måte. De brukte ganske slemme ord å bruke om barn på en måte. På hvordan jeg var og hva jeg hadde gjort mot andre, og at jeg var syk og måtte slappe av. At de kalte meg så mange rare og stygge ting da. Jeg tror det er det jeg husker best.

Mange av ungdommene beskrev at de barnevernsansatte ikke hadde fokusert på hva som lå bak atferden. De opplevde seg lite forstått, og få opplevde å bli spurt hva som lå bak. Dette medførte at dette heller ikke ble dokumentert, og at ungdommene ikke hadde noen medvirkningsmulighet i denne sammenhengen. Avslutningsvis i delkapittelet vil jeg vise to sitater fra ungdommer som opplevde at barnevernsarbeiderne ikke hatt forstått grunnen bak:

Det er mye de ikke har forstått grunnen bak. For eksempel hvis jeg kom med en veldig brutal trussel, der jeg gikk veldig i detaljer, så begynte de å begrunne det med at jeg var sadistisk, men egentlig så var grunnen til at jeg sa det at jeg ville freake de ut mest mulig. Jeg ville sjokkere de, for da visste jeg at jeg kanskje kom litt mer unna i

situasjonen, eller at jeg for eksempel nettopp hadde snakket med mora mi, men at jeg egentlig var sinna på de ansatte for et eller annet. De tolker veldig mye av uttrykkene mine istedenfor å spørre meg hva de handler om.

Det jeg føler går igjen mye da, er fokuset på atferd, istedenfor fokuset på grunnen bak. At alt handler om atferd. Det har ikke vært mye skrevet om min side, eller hvordan ting kjennes for meg, eller grunnen til at den atferden eller smerteuttrykkene har kommet til spill da.

4.4 Ulike skrivemåter

Tema som omhandler tolkning av atferd som ble presentert i 4.3, henger tett sammen med temaet beskrivelse av skrivemåter. Likevel har jeg valgt å skille de to, da ungdommenes beskrivelser av skrivemåter også kan gi informasjon om hva ungdommen legger merke til når de leser dokumenter som omhandler seg selv. En informant beskriver barnevernets skrivemåte på denne måten:

Det var på en måte ligg begge deler (objektivt vs. Tolkning). De kunne for eksempel skrive sånn: det var rotete, også skrev de liksom hvorfor det var rotete etterpå. Men ikke alle dokumentene var like utfyllende, noen av rapportene var mye kortere. Generelt skrev de gode begrunnelser, og når jeg leste skjønnte jeg litt mer hvorfor de hadde gjort de vurderingene som de gjorde. Det var liksom sånne ting man ikke tenkte på når man var barn.

Informanten var tilfreds med måten det var skrevet på, og balansen som var gjort mellom beskrivelser av hvordan det var, og tolkning etterpå. Informanten opplevde disse vurderingene som gode, og opplevde å forstå mer av hvorfor ting hadde blitt som de ble.

På spørsmål om det var en spesiell skrivemåte som gikk igjen var en annen ungdom opptatt av ulike måter å presentere en tolkning:

Ofta så bruker de å si sånn: jeg mener, jeg syns, jeg tror. Det er aldri noen saklige, faglige vurderinger i det. Så skreiv de, altså, hva vi gjorde, hva vi spiste og sånn. Også skrev de veldig mye sånn uttrykk, hvordan vi reagerte og sånn.

En informant var opptatt av at både institusjonen og barneverntjenesten hadde et negativt syn på henne, og at skrivemåten bar preg av dette: *«Først og fremst trenger man ikke bruke ord som at barnet er farlig, for det står mange ganger i papirene mine. At jeg er farlig».*

Informanten ble opplevde at det gjentakende stod at informanten var farlig i papirene, dette tolket jeg at informanten opplevde som ugreit, og at dette var unødvendig ord å bruke.

En ungdom som hadde lest hele mappen sin sammenhengende hadde lagt merke til følgende: *«På meg så var det veldig sånn gjentakende, sånn at hvis en har sagt noe, eller bestemt seg for noe eller satt en diagnose så blir alt bygget rundt det da»*. Ungdommen opplevde at det som ble skrevet var svært gjentakende, og at nye personer som skrev dokumenter ble farget av det de foregående hadde skrevet.

Informantene hadde opplevelser av at ulike instanser skrev på ulik måte, en ungdom har for eksempel fortalt om måten de skrev på sengepost, da ungdommen var innlagt i barne- og ungdomspsykiatrien:

Men både på sengepost, og på sånne samtaler skriver de veldig rart liksom. Sånn for eksempel hun drikker vann liksom, det er jævlig spesielt. Så du føler deg jo veldig observert liksom. Nå har jo de veldig fokus på symptomer og diagnoser, og det er jo ikke så veldig nyttig.

En annen ungdom var opptatt av hvordan skrivemåten, bidro til at ungdommen følte seg beskrevet som et objekt. Denne ungdommen opplevde å bli sett på som et objekt fordi det var brukt forkortelser, eller andre ord enn navnet til ungdommen og den ansatte:

Det at man faktisk skriver om barn som et objekt da. Det at man sjeldent skriver navnet til barnet, at man liksom skriver, ungdommen, brukeren, pasientene, kanskje ikke pasient i barnevernspapirer da, men, og at man aldri bruker sitt eget navn heller da, det er liksom sånn MA1, MA2 i tvangsprotokoller, det kjennes ganske vondt da, og ikke bli kalt for navnet sitt engang da.

4.5 Forklaringer og forståelse av dokumentasjon

Temaet forklaringer og forståelse av hvorfor dokumentasjon er viktig, er et todelt tema. Det handler både om hva de barnevernsansatte har forklart ungdommene, om hvorfor det blir dokumentert. Det handler også om hvordan ungdommene selv forstår og forklarer nytten av å dokumentere. I intervjuene spurte jeg spesifikk om informantenes tanker om begge deler.

Flere av informantene oppga at de ikke hadde fått forklaringer som for dem har vært gode når det gjelder hvorfor det skal dokumenteres.

Det har liksom ikke kjentes ut som en viktig nok forklaring. Det var jo ofte sånn, ja, men de andre voksne må jo få vite hva som har skjedd, eller de andre voksne må få vite hva du har gjort den siste uka. Eller, men vi må rapportere til barneverntjenesten

eller vi må liksom. For det er liksom sånn at dokumentering kan være klokt. Jeg tror heller jeg hadde trengt voksne som sa at vi dokumenterer slik at andre voksne kan møte deg klokt eller at det sin står om deg skal være de riktige, og viktige tingene for deg.

Denne ungdommen opplevde å få en forklaring, men ikke en forklaring som opplevdes som viktig nok til at den voksne skulle bruke masse tid på å skrive dokumenter om ungdommen. Ungdommen beskrev to ulike forklaringer, hvor begge handlet om informasjonsutveksling enten innad i institusjonen eller til barnevernstjenesten.

En annen ungdom husket at svaret ungdommen hadde fått på spørsmål om hvorfor det dokumenteres var informasjonsflyt i form av at barnevernet skulle få informasjon:

Jeg tror de bare sa et eller annet om at det var for å, enten for at barnevernet skulle få vite det eller for at det bare skulle være der liksom.

Det er rutine, eller det er retningslinjer, eller det er for at andre skal få lese det. Jeg har aldri fått sånn skikkelig svar. Det har bare vært overfladisk.

Det virker som om mange av svarene ungdommene har fått er at det «bare er sånn det er». At det er rutine, eller at det handler om informasjonsutveksling. For meg fremstår det som helt tydelig at flere av ungdommene ikke har fått svar de forstår og aksepterer når det gjelder hvorfor det dokumenteres.

På spørsmål om hvorfor informantene selv tror det dokumenteres svarte en av informantene: «*Det er vel for å sverte familiene, eller fremstille familiene som stygge*». Denne informanten hadde en opplevelse av at barnevernet ikke ville familien hennes vel, men heller fremstille familien som stygge.

Hun siste jeg hadde pleide alltid å ha med seg notatblokk. Da tenkte jeg at det var fordi hun måtte dokumentere, for meg har det alltid vært en naturlig del av det. At de må dokumentere.

Ut ifra intervjuene kunne det virke som om flere av informantene så på dokumentasjonen som en naturlig del av barnevernets arbeid. Noen av informantene hadde ikke stilt spørsmålet om hvorfor det var nødvendig å dokumentere verken til de barnevernsansatte, eller gjort seg opp egne meninger om hva dokumentasjonen kunne være nyttig for. Noen av de som spurte opplevde å få gode svar, i motsetning til sitatene fra informantene som er presentert ovenfor,

hvor informantene hadde erfaringer med vage, og lite forklarende svar.

Noen av ungdommene beskrev at dokumentasjonen hadde nytteverdi for dem selv. Både ved at de kunne lese det senere, men også at de med god informasjonsflyt mellom vaktlagene på institusjonen, og fra institusjonen til barneverntjenesten kunne få bedre hjelp.

Altså jeg vet ikke hvorfor de skal dokumentere alt, hver telefonprat, man bare ringer og snakker om helt hverdagslige ting, men sånn møter og store ting det skjønner jeg jo at de må dokumentere. At det ligger der for min egen del også, så jeg kan se i etterkant hvorfor det har blitt som det har blitt.

I mitt tilfelle var det liksom at de trengte å dokumentere for at neste vaktskiftet skulle vite hva som hadde skjedd. I forhold til behandlingsplan og sånn da. Så var det veldig viktig å notere litt sånn. Men jeg samarbeida jo noen ganger med kriseplan og behandlingsplan og sånn. Det satt vi jo opp sammen primær og sånn. Men utenom det ble det aldri spurt om det. Men de forklarte jo i hvert fall på den siste institusjonen, ikke så mye på den første, men jeg skjønnte ikke hvorfor saksbehandleren min skulle ha alle dokumentene da. For hun brydde seg jo ikke, og hun kjente meg jo ikke. Og jeg kjente ikke henne.

4.6 Nektet adgang til dokumentasjon

Temaet nektet adgang til å lese dokumentasjon om seg selv, var noe flere av ungdommene tok opp. Noen av ungdommene var frustrerte, og hadde ikke fått lov å lese dokumentene når de spurte. En av ungdommene hadde fått avslag på å lese dokumentene i saken om henne selv, ungdommen hadde ikke fått noen begrunnelse på hvorfor.

Jeg har ikke fått lov å lese journalen min av barnevernet. De sa ikke noe om hvorfor, Men mamma fikk lov, så hun har lest. Hun har fått lese all informasjon om meg, men jeg fikk ikke lese noen ting, men advokaten min er på saken da.

En annen ungdom beskriver å først ha fått avslag på å lese dokumentene i saken sin, men etter å ha kjempa, og ringt advokat fikk ungdommen likevel tilgang til dokumentene.

Det som jeg har kjempa litt for å få lov til å lese, og måtte ringt advokat og sånne ting.

Flere av ungdommene har som vist over fått avslag på å lese dokumenter i sin egen sak, andre på sin side har ikke vært klar over hvilke rettigheter de har hatt i forbindelse med å lese dokumenter.

De har ikke spurt meg om å lese det, de har ikke spurt meg om jeg har rett til det heller. De har ikke kommet til meg direkte og sagt at her kan du lese det liksom. Det har de ikke gjort ass. Bare når det var tvang liksom.

Nei, jeg visste ikke at jeg kunne lese de engang.

En annen ungdom opplevde å ikke få vite noen ting under oppholdet på institusjon, utover når saken var oppe i fylkesnemnda.

Altså i tiden jeg bodde på institusjonen og sånn fikk jeg ikke vite noen ting. Ikke møterefater, ingen ting. Det eneste som var, var når det var nemda liksom. Da fikk jeg det jo gjennom advokaten min, men av barnevernet så fikk jeg aldri tilbudet før jeg fylte 18 år og ba om mappa mi.

Det virker som flere av ungdommene kun ble tilbudt å lese tvangsprotokoller. En ungdom sa følgende om det:

Nei jeg har lest tvangsrapporter. Men jeg har ikke fått lov til å lese journalen min av barnevernet.

Det er flere av ungdommene i studien som har opplevd å ikke få tilgang til dokumentene som ble skrevet om dem. Årsakene til dette kan være mange, og de vil vi ikke få svar på med mindre vi snakker med de barnevernsansatte som har nektet tilgangen. Jeg vil likevel komme tilbake til mulige årsaker, i neste del. Flere av ungdommene opplevde det som strevsomt å kjempe for å få innsyn i dokumentene, blant annet ved å snakke med advokat og noen beskrev at de foreløpig manglet deler av journalen.

4.7 Følelser

Innunder begrepet «å oppleve» ligger både følelser og tanker. Jeg har derfor valgt å ha et tema med tanker og et med følelser. Resultatene jeg vil presentere i 4.7, handler om hvilke følelser ungdommene fikk når de leste dokumentasjon om seg selv.

Mange av ungdommene beskrev sinne, som en følelse som de ofte kjente på. Her er noen eksempler på dette:

Jeg ble forbanna, fordi jeg visste jo at det ikke stemte så liksom, hvordan kan de finne på å skrive noe sånt om en familie som ikke stemte liksom, hvordan kan de finne på å

skrive noe sånt om en familie som ikke stemte liksom. Ikke sant, de ødelegger så mye.

Så da ble jeg veldig provosert, og veldig sint, så jeg klagde på det. Når jeg leste det i etterkant, var det mest vondt egentlig. Fordi det stod så mye feil.

Jeg har vært sint på voksne fordi de har drevet og dokumentert.

Vedtaket, akuttvedtaket og sånne 12 måneders vedtak, det har ikke akkurat vært noe gøy å lese. Det er ikke sånn at jeg tenker jippi nå skal jeg få god hjelp og få det bedre. Det har ikke vært den da for å si det sånn. Det har vært mer sånn at jeg har vært oppgitt og sinna da.

Noen av ungdommene beskrev flere følelser, de beskrev hvilken følelse det kunne se ut som om de hadde, men at det var andre følelser som var underliggende. Eller at de opplevde flere følelser når de leste, som for eksempel å bli lei seg og sint.

Når jeg leste de rett etterpå, eller ikke rett etterpå, men noen dager etterpå når de var ferdigskrevet. Før de sendte det til fylkesmannen og sånn så måtte jo jeg gå gjennom i tilfelle jeg ville klage. Så da gikk jeg gjennom det, sammen med personale. Da husker jeg at jeg ofte blei veldig sint. Da var jeg sånn 15 – 16 år.

Jeg kan huske at det for det meste har gjort veldig vondt da. Jeg har egentlig blitt veldig lei meg. For det er folk som skal være glad i meg, og gi meg kjærighet og god omsorg som skriver om meg. Empati løs og sadistisk og mye forskjellige sånne ting da. Som på en måte gjør veldig vondt, fordi jeg kjenner hvert fall at det ofte ikke er sånn, eller at de for eksempel har beskrevet situasjonen feil i tvangsprotokoller. Det gjør deg egentlig bare veldig lei deg, og når jeg føler meg lei meg på grunn av det er de på en måte blitt gjort over til sinne da liksom, for det er jo ikke så tøft å være lei seg for en gutt da hvert fall, i hvert fall så var det ikke sånn for meg da. Da har det kommet til uttrykk at jeg har blitt sinna på ansatte da, og utagert eller gjort hærverk eller rømt, rusa meg eller en blanding av alt dette her.

Jeg tror jeg kunne se litt sint ut, og kunne være litt sånn reiv papirer i stykker og sånn når jeg leste det, men egentlig inni meg var jeg lei meg fordi de voksne ikke skjønnte da.

Ungdommene beskrev de negative følelsene de fikk på ulik måte. Eksempler på ord de brukte var: jeg knakk, det var vondt, eller jeg gråt. Alle disse beskrivelsene tolket jeg som tristhet.

Nedenfor er det sitater som jeg har tolket at beskriver følelsen tristhet:

Altså jeg knakk, og hadde jeg lest det og vært i en annen livssituasjon vet jeg ikke hvordan jeg skulle ha klart meg liksom.

De har hatt det samme synet på meg, helt fra jeg var liten, eller helt fra jeg bodde hjemme. Da har det vært veldig sånn at det er jeg som er problemet. Og det gjør veldig vondt å lese.

Det var litt blanda på en måte, veldig mye følelser, men mest sånn vondt da.

Jeg husker en gang så leste jeg et papir, og de hadde skrevet i sånn du form. Og det er det ikke så mange av papirene mine som er skrevet i, men det var drit ekkelt. Det var sånn du har gjort dette, og dette. Og da satt jeg og grein liksom.

De fleste følelsene ungdommene beskriver at de fikk når de leste dokumentasjonen om seg selv, var negative følelser. Ovenfor har jeg vist eksempler på at ungdommene kjente på følelser som sinne og tristhet.

4.8 Tanker

Temaet hvilke tanker ungdommene fikk da de leste dokumentasjonen om seg selv, er et tema hvor sitatene var vanskelig å plassere. Jeg har likevel gjort et forsøk på å trekke ut de sitatene hvor ungdommene beskriver hva de tenkte når de leste dokumentene om seg selv.

På spørsmålet: Hva tenkte du når du leste dokumentene? Svarte en ungdom: *«Når jeg leste gjennom mappa, er det mye jeg tenker, hvorfor har dere egentlig brukt tiden deres på det der?»*

Flere av ungdommene beskriver at de ikke kjente seg igjen i det som ble skrevet, eller at de opplever beskrivelsene som voldsomme å skrive om barn, noen eksempler på hva ungdommene sa om dette er:

Det var egentlig helt jævlig. Det var egentlig bare masse beskrivelser av meg som jeg ikke kjente meg igjen i. Og masse beskrivelser om at jeg var syk og at jeg var farlig. Alt sånn der som jeg ikke klarte å kjenne. Og alle de handlingene de beskrev, beskrev de som at enten var jeg syk, eller så var det jeg som hadde et problem. Uten at de helt klarte å skjønne, de hang jo sammen med de tingene jeg hadde opplevd når jeg var liten. Men det virket det jo ikke som de helt hadde skjønt på måten de skrev på.

Det var egentlig ganske sykt å lese, fordi jeg har blitt beskrevet som veldig mye rart, veldig mye sånn ting som jeg ikke kjenner meg selv igjen i da. Som at jeg er liksom syk, og at jeg er farlig og at jeg må brukes tvang mot og det står mange sånne ting som jeg ikke skjønner helt, eller som jeg er veldig sikker på at hadde jeg skulle skrevet det selv, så hadde jeg ikke skrevet det. Jeg tenkte jo fort at de er dumme og de skjønner ingen ting liksom. Også blir jeg litt sånn hvordan går det an liksom, å skrive sånn om barn. Også blir det veldig sånn, det er tydelig at dere har det synet på meg. Hvordan skal jeg da på en måte kunne tenke noe annet om meg selv da?

De var så opptatte av papirer og ting de fikk fra for eksempel BUP da. Beskrivelser av meg fra andre, også ble liksom det den hjelpe de ga da.

Jeg skjønner ikke hvordan voksne ikke lærer hvordan de skal skrive om barn. Og hvordan de ikke teker at de barnet kommer mest sannsynlig til å lese de papirene en gang i løpet av livet sitt.

Ungdommene har tanker om, og er opptatte av hvor negativt det de leste om seg selv var skrevet. Ungdommene var opptatte av at dette ikke var greit å skrive så negativt eller stygt om barn og ungdom. En av ungdommene undrer seg over hvorfor barnevernsarbeideren ikke tenker over at barnet mest sannsynlig vil lese papirene som er skrevet i løpet av livet. Flere av ungdommene formidler at det finnes andre måter å skrive det på, og likevel få frem det samme budskapet.

To av informantene i studien beskrev at de hadde en god relasjon til en voksen, og når de leste det som var skrevet av denne personen mistet de tillitt:

En ting jeg har tenkt og følt, er at man kan kanskje ha hatt en veldig god relasjon til en voksen eller tenkt at det kanskje har vært voksne som har forstått eller fått til mye, så leser man kanskje papirene sine, enten mens man får hjelp av den voksne, eller tjenesten da, eller senere. Også får man et annet syn på den voksne.

Jeg tror det var verst å lese sluttrapporten til institusjonen jeg bodde på. Og hun som hadde skrevet den, jeg hadde ikke tillitt til noen på den institusjonen. Utenom en, som jeg etter hvert fikk som hovedkontakt og hun var den eneste jeg hadde tillitt til, men hun hadde skrevet i rapporten, og når jeg leste gjennom den var den sånn: hallo, hvorfor hadde jeg tillitt til deg liksom. Måten du skriver om meg på. Jeg så jo bare at de hadde samarbeidet mye bak ryggen min.

Ungdommene opplevde dette som et stort tillitsbrudd. Slik jeg forstår det følte de at den voksne de kunne stole på, skrev stygge ting bak ryggen deres. Dette gjorde det vanskelig for disse ungdommene å motta hjelp, og bidro til å øke mangelen på tillitt til voksne.

En ungdom beskriver at han ikke tenkte noe i det hele tatt. Han bare handlet, jeg tenker at en slik måte å håndtere det man leser på kan ha flere forklaringer. *«Jeg tenkte ikke så mye fordi jeg bare klaga egentlig. Jeg klaget på alle protokollene, fordi jeg visste det var feil.»*

4.9 Positive opplevelser med å lese dokumentasjon

Mange av ungdommene trakk som nevnt fram de negative aspektene ved dokumentasjonen, men flere hadde også noen positive ting å si. Dette tema handler derfor om dokumentasjon som ungdommene opplevde som positivt, eller at ledet til noe positivt.

En ungdom sa: «*Jeg hadde mange spørsmål som jeg fikk svar på*». Denne ungdommen hadde lest gjennom hele mappen sin sammenhengende, fra hun var barn. Hun beskrev at det var mye hun ikke husket, og at dokumentasjonen hjalp henne å sortere og få svar på det hun lurte på.

En annen ungdom opplevde at det var positivt at det var dokumentert, fordi hun tidligere var utsatt for overgrep. Når saken var i retten, var det positivt at de hadde skrevet ned hvordan ungdommens reaksjoner var i ettertid av overgrepene.

I mitt tilfelle da, da det var overgrep da. Ikke overgrep på institusjonen altså, men når Det kom rettsak. Så hadde de dokumentene klare. Til å si hvordan jeg hadde reagert på ulikesituasjoner. Og det var mye lettere for de å huske. Når de dokumenterte riktig på den forrige institusjonen.

En ungdom fortalte dokumentasjon som har gitt han en god følelse når han leste:

Jeg har lest noen bra ting da, noe som har putta et smil på meg, sånn nå skjønnte du litt, Men det har vært et fåtall av gangene. De kunne skrive at jeg hadde et smittende humør, og mye god humor og sånne ting da, de skrev om ressursene mine da i en sånn halvtårs rapport. Det fikk meg til å smile litt da.

4.10 Råd om dokumentasjon

Det siste temaet jeg har valgt å trekke frem, er hva ungdommene mener fremtidige barnevernsarbeidere skal tenke på når de dokumenterer. Samtidige av ungdommer hadde tanker knyttet til dette temaet.

En av ungdommene var opptatt av at voksne generelt skulle bry seg om de ungdommene de jobbet med. Denne ungdommen sa ikke noe spesifikt om hvordan dette gjøres i dokumentasjon, men la vekt på at de ansatte ikke kun måtte se på arbeidet på institusjon som en jobb, men bry seg på ordentlig.

Andre ungdommer hadde tanker om hvordan dette kunne komme frem i dokumentasjonen, for eksempel ved å tenke at de har barnet på skulderen når de dokumenterer. Dette var det to ungdommer som nevnte. En av disse ungdommene utdypet dette ved å si:

bare tenk at barnet ser på alt dere skriver. Og det er jo det som kommer til å skje i fremtiden, at barnet kommer til å lese det. Så det er bedre å tenke seg om en gang, istedenfor å vurdere masse frem og tilbake når dere er usikre.

Videre hadde denne ungdommen et forslag til hvordan man kan skrive, for å få frem at man bryr seg, og forstår at det ligger noe bak uttrykkene som ungdommen viser, for eksempel gjennom rus eller utagerende atferd.

Og liksom at man kan skrive *navn* gjorde dette og dette, og at hun kanskje ikke har det så veldig bra inni seg nå, så vi må jobbe med å finne ut hva som skjer inni henne.

En av ungdommen trakk fram at det er viktig at det dokumenteres grundig, dette for å ivareta historien. Slik at man i voksen alder kan gå tilbake og se hva som står der, og forstå hva som har hendt. Denne ungdommen bodde på institusjon som barn, og dermed er det naturlig at det er ekstra viktig for denne ungdommen, som gjerne husker mindre enn de som bodde på institusjon som ungdommer.

At det er viktig at det dokumenteres grundig. At man bør skrive så mye som mulig, slik at barnet forstår hvorfor det er gjort som det er gjort i senere tid. Og at man kan få svar på spørsmål man har fordi man ikke husker.

En av ungdommene ga råd til hvordan man kunne forklare at man måtte dokumentere, ved å forklare på hvilken måte dokumentasjonen kan være til hjelp for den enkelte ungdommen:

Man bør, eller det spørs om det er til ungdom eller barn som bor på institusjon, men sånn for ungdom så er det veldig viktig å, hvert fall for meg med den psykiske helsen da. Paranoia og sånn, at det er for å hjelpe de andre til å kunne hjelpe deg. Istedenfor at, ja og bare si at det er som et hjelpemiddel rett og slett. Og for å huske, at det ikke er for at folk som vite alt om meg, og at alle skal vite alt, det er jo ikke derfor.

Jeg oppdaget også at flere av ungdommene var opptatt av brukermedvirkning, for å kunne dokumentere rett. Flere av ungdommene uttrykte at det å få lov til og en reel mulighet til å medvirke var helt nødvendig for at dokumentasjonen som ble gjort skulle være god og riktig.

For at man skal dokumentere rett, må man snakke med beboeren.

Det er på en måte viktig, men det må gjøres i samarbeid med barna da. Hvem skal få vite det som skrives nå. Da kan det være viktig for at andre for informasjonen, så man slipper forklare det om igjen, og om igjen for hvert tiltak som blir satt inn, hver ny person da.

Det er viktig at man faktisk på ekte vil høre da, for eksempel hva tenker du skal skje, eller hva tenker du skal dokumenteres da, eller at man spør, hvordan er det viktig for deg at det står. Det ble ofte ikke spurt liksom, det var ofte bare sånn check også ferdig

med det liksom.

Flere av ungdommene var opptatte av at barnevernsarbeideren skulle tenke over hva som faktisk er nødvendig å dokumentere, og reflektere over dette. Ungdommene påpekte at man både vil spare tid på dette, og unngå at ungdommen opplever at det står rare og unødvendige ting i journalen som er skrevet.

Man må ta en vurdering på hva man egentlig må dokumentere, for man vet jo i barnevernet at når man skriver er det flere som får tilgang til det som er skrevet. Trenger de egentlig å vite alt, trenger de egentlig å vite om den telefonen som er tatt. Og dokumentere at man har spist dette og dette. Altså jeg skjønner at man må dokumentere kontakten, men trenger det egentlig å stå så veldig mye mer?

Jeg tror man må tenke godt over hvorfor man egentlig skriver, og også hvordan nytte det får. Eller hvordan man skal gjøre det for at det skal ha noe nytte da. Fordi hvis jeg hadde skjønt at det var nyttig, og hvis jeg hadde fått sagt noe inn i det, så hadde det kanskje vært nyttig. Men sånn der observasjoner av barn, og masse papirer om hva de voksne ser, det er jo ikke nyttig egentlig. Jeg tror det bare blir en sånn sove pute. Det viktigste rådet mitt er at man enten skriver sammen med barn, eller sjekker med barn liksom. Og hvis det er noe et barn ikke vil at du skal skrive, men du må skrive det, må man prøve å finne ut hvorfor.

En av ungdommene trakk fram det å dokumentere sant, og skrive faglig som viktig. Grunnen til at dette var viktig var ifølge ungdommen konsekvensene uriktig dokumentasjon kan få for ungdommene og familiene deres.

De kan godt dokumentere alt, men å skrive sånn om familien. De må jo skrive det som er sant. Det hadde vært greit å dokumentere om de hadde skrevet det som var sant og hadde faglighet. Hvis de ikke hadde skrevet så stygt om oss, og at pappa gjorde det og det. Og at den setningen der kunne ødelagt for oss i fremtiden.

4.11 Oppsummering av funn

For å oppsummere det hele forteller de aller fleste informantene om negative opplevelser knyttet til det å lese dokumentasjon om dem selv. Mange av informantene beskriver negative tanker, følelser av sinne, tristhet og at det gjør vondt å lese. Videre kjenner få av informantene seg igjen i det som er skrevet, med unntak av en informant som bodde på barnevernsinstitusjon som barn, og videre i fosterhjem. De fleste informantene har gjort seg opp en forståelse av hvorfor det er nødvendig å dokumentere, men mange kommer med forslag til forbedringer, som for eksempel å i større grad involvere barnet i dokumenteringen, og tenke på at barnet skal lese det som er skrevet når barnet blir eldre.

5.0 Diskusjon og drøfting av funn

I denne delen skal jeg diskutere og drøfte de funnene jeg har gjort, opp mot teori. Jeg har valgt å beholde inndelingen av temaer fra det foregående kapittelet, men jeg har slått sammen flere av disse. Jeg har slått sammen temaene: Opplevelse av maktmisbruk, sannhet, tolkninger av atferd og ulike skrivemåter. Disse temaene går innunder oversikten makt. Temaene forklaringer og forståelse av dokumentasjon og nektet adgang til dokumentasjon er slått sammen til tema forståelse av dokumentasjon. Temaene tanker og følelser er slått sammen, og går under overskriften opplevelse av dokumentasjon. Til slutt har jeg valgt å skrive om positive opplevelser- og råd om dokumentasjon, under overskriften råd om dokumentasjon.

5.1 Makt

Det finnes flere ulike forståelser av hva makt er. Sørly (2017) beskriver makt som sosial kontroll, som synliggjøres i mange former. Videre forklarer hun at å utøve makt i et sosialkonstruksjonistisk perspektiv er noe man gjør, og at makt og avmakt skapes mellom mennesker i relasjoner. Flere av ungdommene jeg snakket med trakk frem situasjoner hvor de beskrev at den ansatte som dokumenterte hadde brukt makt. Tre av disse brukte ordene «feil bruk av makt» om dette.

Ungdommene beskrev både at de ble møtt på en måte hvor de ansatte i barnevernstjenesten brukte makt på en måte ungdommene beskrev som feil, i forkant av at det ble dokumentert. De beskrev også at de ansatte brukte makt på en måte de beskrev som feil, når de dokumenterte. De ulike ungdommene i studien beskrev dette på ulike måter. Svært mange av ungdommene trakk fram at deres handlinger ble tolket på ulike måter. En av ungdommene dro fram et eksempel om at hun hadde stått og lagd mat, at det hadde kommet en ansatt bak henne, og at hun dermed hadde fått panikkangst. At jenta kunne få panikkangst av brå bevegelser hadde stått beskrevet i andre dokumenter. Når jenta senere hadde lest om situasjonen i dokumentene barnevernsinstitusjonen hadde skrevet, stod det at jenta hadde truet personale med kniv. Slik jenta beskrev hennes opplevelse opplevde hun at barnevernsarbeideren utøvde makt på en måte som for henne opplevdes som ugrei. Både ved at det ble grepet inn som om hun hadde truet personale. Hun opplevde i tillegg at det ble brukt makt når det var barnevernsarbeideren som skrev tvangsprotokollen, og dermed var den som fikk definere sannheten. Hva som virkelig skjedde i denne situasjonen, er det i denne oppgaven verken hensiktsmessig eller mulig å kunne si noe om. Det som imidlertid kan være

interessant å se på i denne sammenhengen er hvem som sitter med fortolkningsmakten og definisjonsmakten i situasjonen. I denne situasjonen er det både barnevernsarbeideren som fortolker og definerer hva som skal bli stående i dokumentene. Når de tolker jentas atferd som en trussel, har de fortolkningsmakten. På bakgrunn av fortolkningsmakten velger de å gripe inn med tvang. Når de i ettertid skriver tvangsprotokollen, definerer de situasjonen slik de opplevde den.

I informantenes fortellinger er det flere av ungdommene som beskriver situasjoner hvor barnevernsarbeideren fortolker deres atferd. Eksempler på tolkninger som er gjort av ungdommene er at de er slemme, sinte, truende, manipulerende eller ukritiske.

Barnevernsarbeideren velger ut ulike deler av virkeligheten, og det de har sett eller hørt som de skriver ned i journaler, rapporter og andre dokumenterer (Thomassen 2006, s. 181). Når barnevernsarbeideren skriver disse observasjonene og tolkningene ned definerer de, og det er barnevernsarbeideren som står med definisjonsmakten.

I tilfellet med jenta og kniven er det svært stor forskjell på hvordan barnevernsarbeideren har skrevet ned og tolket situasjonen og hvordan jenta opplevde at situasjonen var. Dermed er det naturlig å spørre seg, hvordan kan en og samme situasjon oppleves så ulikt av de forskjellige partene. En måte å forstå dette på er Thomas og Znaniecki sin teori: «definisjon av situasjon» (Helgeland 2009). Thomas hevdet at hvilken forståelse et individ har av en bestemt situasjon, avhenger av flere faktorer (Helgeland 2009).

Forståelsen kan påvirkes av hva en forestiller seg at konsekvensen av handlingen som gjøres vil være, hva man har erfart tidligere, og av både enkeltindividet og gruppens tidligere definisjoner og videre handlinger. Thomas beskriver at definisjon og tolkning av situasjoner kan foregå på flere nivåer, både på individnivå, gruppe nivå og samfunnsnivå. Det er dermed innenfor alle miljøer noen generelle typer situasjoner som allerede er blitt definert av fellesskapet, og dermed er det utviklet regler og normer på bakgrunn av disse (Helgeland 2009). Hvis vi forstår utviklingen av forståelsen på denne måten kan vi si det slik: ungdommen har forståelse og erfaring med at det tidligere skal være kommunisert at brå bevegelser bak henne kan utløse panikkanfall hos henne. Barnevernsarbeideren på sin side har en grunnleggende forståelse av at når noen står mot han eller henne med kniv, er dette en type truende atferd.

Når vi jobber med mennesker er det viktig å huske på hvilke makt vi innehar i rollen som hjelper. I denne sammenhengen er det interessant å spørre seg hva definisjon av situasjon kan hjelpe oss med. Om vi er bevisste på at alle mennesker definerer situasjoner ulikt, på grunn av tidligere erfaringer og forståelse av konsekvensen handlingen kan ha. Kan vi lettere forstå hvordan andre definerer og tenker omkring en situasjon. Thomas mener videre at hvis man tolker og forstår en situasjon annerledes vil en også handle annerledes (Helgeland, s. 24). Hvis barnevernsarbeideren i situasjonen med jenta og kniven hadde forstått at jentas definisjon av situasjonen «noen kommer inn bakfra», som truende og traumetriggende, er det sannsynlig at barnevernsarbeideren unnlatt å komme bak jenta når hun skar brød. Da hadde kanskje ikke situasjonen som barnevernsarbeideren opplevde som truende oppstått i det hele tatt. Da ville også dokumentasjonen av hendelsen forandret seg.

På mange måter kan vi si at både på en barnevernsinstitusjon og på et barnevernskontor er det barnevernsarbeideren som står med makten til å definere situasjonen, i betydningen å kunne skrive den ned og dokumentere den. Dermed er det ekstra viktig at barnevernsarbeideren etterstreber å finne ungdommen, klienten, brukeren eller familien sin versjon og definisjon av deres situasjon. Å forstå hvorfor den andre handler som den gjør, er nødvendig for at den andre skal kunne forandre sine handlinger (Helgeland 2009, s. 24). Når ungdommene beskriver at de bakenforliggende grunnene til deres handlingsmønster ikke blir forstått, er det nettopp denne forståelsen barnevernsarbeideren kan oppnå ved å forstå hvordan den andre definerer sin situasjon.

For å forstå den andres definisjon av situasjonen er det nødvendig å få tak i deres perspektiv. I teoridelen skrev jeg om brukermedvirkning og barneperspektivet. Mange av ungdommene beskriver at det kun er de voksene sin stemme som kommer frem i dokumentene som er skrevet. Gjennom å analysere datamaterialet, har jeg kommet frem til noen årsaker til at ungdommene opplever at deres stemme ofte ikke kommer ordentlig frem i dokumentene. Noen av ungdommene forteller at de ikke opplevde at det var trygt nok, til at de kunne fortelle hva som egentlig lå bak atferden. Andre beskriver at de ikke ble spurt, eller fortalt at de også kunne medvirke. Noen av ungdommene trakk frem at de kunne klage til statsforvalteren, men at de ikke opplevde at deres stemme ble hørt likevel.

En av de svært viktige funksjonene brukermedvirkning har er å løfte frem brukerens stemme. Når barnevernsarbeideren lytter til ungdommens perspektiver, kan det redusere

maktulikheten i relasjonen. Slik jeg var inne på tidligere, er ikke medvirkning det samme som å få lov å bestemme utfallet. Det innebærer at man får fortelle sin oppfatning, og at denne oppfatningen vektlegges når det skal tas en beslutning. Det er til syvende og sist hjelperen som har makten i relasjonen. Denne makten vil alltid være til stede i relasjonen, men i ulik grad og på ulikt vis (Skau 2003, s. 86). Satt på spissen kan makten i relasjonen utøves på to måter, den kan utøves til det beste for ungdommen, eller den kan utøves uten at det er noe hjelp i den.

Som vist ovenfor kan brukermedvirkning bidra til å redusere maktujevnheten mellom hjelper og ungdom. Samtidig er det slik at barnevernsarbeideren må være bevisst på i hvor stor grad det er mulig og hensiktsmessig å jevne ut balansen. Barnevernsarbeideren må også være oppmerksom på i hvor stor grad ubalansen bør utjevnes. For eksempel kan vi si at det ikke er god brukermedvirkning å la en ungdom som ønsker å ruse seg, gjøre dette. Det kan med andre ord i noen tilfeller være nødvendig å bruke makt, for å hindre uønskede negative konsekvenser.

Gretha Marie Skau (2003, s. 86) beskriver en modell for maktutøvelse. Hun skiller mellom de fire kategoriene: lite makt og lite hjelp, lite makt og mye hjelp, mye makt og lite hjelp og til slutt mye makt og mye hjelp. Med andre ord kan barnevernsarbeideren utøve mye makt, og likevel gi lite hjelp, men også utøve lite makt og gi lite hjelp. Typiske situasjoner hvor det utøves mye makt er situasjoner som er preget av tvang (Skau 2003, s. 87). Et eksempel som ungdommene i studien vender tilbake til her er, omsorgsovertakelsen, samt situasjoner med bruk av tvang på institusjonen. Situasjoner hvor det utøves lite makt, er typiske situasjoner der ungdommen opplever å bli hørt, og for eksempel får hjelp basert på frivillige tiltak.

Når det snakkes om makt, fokuseres det ofte på de negative aspektene ved maktbruk. Selv om det er barnevernsarbeideren som står med makten, er det viktig å huske på at det er en grunn til at det nettopp er slik. Hensikten med samtlige tiltak og inngrep som gjøres i barnevernssammenheng skal være at de er til barnets beste jf. Barnevernloven (1993) §4-1. Dette er det barnevernsarbeideren sin jobb å ivareta. Valg av tiltak skal også gjøres ved hjelp av faglige vurderinger og makt skal dermed ikke brukes i større grad enn det som er nødvendig for å ivareta hensynet til barnets beste.

Et annet funn jeg gjorde i analysen av intervjuene jeg hadde gjort, var at ungdommen opplevde at det ble utøvd makt gjennom språket som ble brukt. En av ungdommene i studien beskrev at hun følte seg som et objekt når hun lese dokumentene som var skrevet om henne. Ungdommen beskrev at navnet hennes ikke var brukt i beskrivelsene, men at det istedenfor stod for eksempel jenta. Hun beskrev også at de som hadde skrevet dokumentene omtalte seg selv som MA1 og MA2, noe som høyst sannsynlig er en forkortelse på miljøarbeider 1 og miljøarbeider 2. Det denne ungdommen trekker frem er et godt eksempel på hvordan fagspråket som brukes, bidrar til å gi ungdommene en følelse av å være en gjenstand istedenfor et menneske.

Å bli gjort til gjenstand gjennom språket som brukes innebærer en identitetsforskyvning, hvor ungdommen blir tatt fra egenskaper som å handle, vurdere og ta avgjørelser i eget liv. Denne forandringen skjer ikke over natten, men over tid, og har innvirkning på ungdommens selvbilde (Skau 2003, s. 55). Slik som Skjervheim (1996) skriver det i essayet deltaker og tilskoder, skjer det noe i med makten i relasjonen, med en gang man forstår den andre som et objekt istedenfor et subjekt

«Ved å objektivere den andre går ein til åtak på den andres fridom. Ein gjer den andre til eit faktum, ein ting si verd. På den måten kan ein skaffe seg herredøme over den andre» (Skjervheim 1996 s. 75).

Hvorfor velger mange barnevernsarbeidere likevel å bruke slike type forkortelser når de skriver rapporter og journaler da? I en god tro velger jeg å tro, at de aller fleste barnevernsarbeidere ikke bruker forkortelser i journalskriving for å utvise makt ovenfor ungdommene de jobber med. Valget om å bruke forkortelse kan bunne i flere årsaker. En årsak som er nærliggende å tenke seg er at det forenkler arbeidet. Man bruker et språk som flyter godt, slik at kollegaer og samarbeidspartnere kan lese og forstå det som er skrevet. Ulike begreper, og et fagspråk kan være en del av hjelperens profesjonelle identitet, den kan ses på som et ledd i dannelsen av en profesjonell kultur, med felles normer, handlemåter og omgangsformer (Skau 2003, s. 66).

Samtidig er det viktig at denne skrivemåten ikke går på bekostning av at ungdommene føler seg objektivisert slik som to av ungdommene jeg intervjuet gjorde. Det ikke umulig å skrive på en måte som ivaretar subjektstatusen til ungdommen, samtidig som man ivaretar den

profesjonelle identiteten. Barnevernsarbeideren må skrive faglig og godt, men samtidig forståelig og varmt. Jeg mener denne ekstremt vanskelige balansegangen er nødvendig for å utøve akkurat passe mengde makt, på en måte som er til ungdommens beste og som gir god hjelp.

5.2 Hvorfor dokumenteres det?

Det finnes flere artikler og rapporter om for dårlig dokumentasjon i barnevernet, som gjerne også beskriver det strenge dokumentasjonskravet (Ertzeid 2020, Christiansen mfl. 2019, s. 7). I en hektisk arbeidshverdag, kan det være vanskelig å huske på de gode grunnene til hvorfor det skal dokumenteres grundig. Overordnet skal det å dokumentere i barnevernet handle om barnas og familiens rettsikkerhet. Det skal sikres at det ikke gjøres inngrep, eller gis hjelp som ikke er til familiens beste, og at vurderingene som gjøres er grundig vurdert og gjennomtenkt (Statsforvalteren 2014). Det skal heller ikke gjøres vilkårlige vurderinger basert på den enkeltes barnevernsarbeider sin egne «magefølelse», men begrunnes godt, slik at man kan gå tilbake å se hvorfor det er gjort som det er gjort (Barne- og likestillingsdepartementet. 2016).

Det er nødvendig med denne typen dokumentasjon slik at tilsynsmyndighetene, kan etterprøve de tiltak og vurderinger som gjøres (Barne- og likestillingsdepartementet. 2016.). En av informantene mente det meste av det som stod skrevet i barnevernets dokumenter var løgn. At vurderingene som var gjort var basert på løgner, og ikke hadde rot i virkeligheten. Dokumentasjonskravet kan ikke sikre at det ikke blir brukt «makt på feil måte», eller at ungdom opplever at det som står der er løgn. Skal barnevernsarbeideren unngå uriktig maktbruk, er det blant annet nødvendig med tilstrekkelig opplæring, gode kommunikasjonsevner, og kunnskap om og bygge relasjon. Dokumentasjonen kan likevel sikre at barn og familier ikke utsettes for inngrep, hjelp og makt som ikke er vurdert skriftlig og kan etterprøves.

Et annet argument for at dokumentasjonskravet er både viktig og nødvendig er at sakens parter skal kunne gå tilbake å se hva som står skrevet om dem (Barne- og likestillingsdepartementet. 2016.). To av ungdommene som ble intervjuet var opptatt av nettopp dette. At fordelene med at det var dokumentert var å kunne gå tilbake å se hva som hadde skjedd, enten i sammenheng med at dokumentene skulle brukes i rettsak eller å ivareta

historien til ungdommen.

På tross av at dokumentasjonskravet skal være til barnet og familiens beste, og sikre at ungdommene og familiene får den hjelpen de har krav på, blir jeg noen ganger usikker når ungdommer spør hvorfor vi skriver om dem. Jeg kan tenke meg at av ungdommene jeg har jobbet med, ville gitt mange av de samme svarene, som informantene i denne studien oppga. Nettopp at forklaringene jeg og mine kollegaer har gitt oppleves som utilstrekkelige, overfladiske eller at den barnevernsansatte skjuler noe av årsaken. Jeg kan ikke snakke på vegne av alle som jobber på institusjoner i Norge, men når jeg besvarer et spørsmål om hvorfor det må dokumenteres, sitter jeg selv med følelsen av at det er noe jeg skjuler om hvorfor vi dokumenterer. Selv om årsaken til at jeg blir stille ikke er at jeg skjuler noe, hender det jeg at jeg sitter og funderer litt på svaret på spørsmålet selv.

En av ungdommene i studien trakk frem overføring av informasjon mellom de ulike vaktlagene, som årsaken til at det blir skrevet journal, og gjort kontorarbeid. Dette er absolutt en viktig grunn til å dokumentere. Ungdommen som hadde truet med kniv, fordi hun fikk panikk anfall når det gikk noen bak henne, er et eksempel på viktigheten av at neste vaktlag leser seg opp på hva som er viktig for den enkelte ungdom. Også informasjonsflyt mellom de ulike instansene er en viktig årsak til at det blir dokumentert, både i rapporter, tiltaksplaner og liknende.

Mange av ungdommene i studien påpekte at det var uheldig at nye tiltak eller instanser som skulle gi hjelp, fikk lese papirer som var svært negativt ladet om dem. De opplevde at de barnevernsansatte allerede hadde en mening om hvordan de var, før de fikk muligheten til å bli kjent med dem. Samarbeid mellom ulike instanser er imidlertid helt nødvendig, særlig i arbeid med ungdom som har sammensatte utfordringer (Kinge 2012, s. 58). Derfor er det ekstremt viktig at dokumentasjonen er informativ, god og at tolkningene som er gjort er gjennomtenkte og at ungdommens stemme også kommer til uttrykk i dokumentasjonen.

Noen av ungdommene mente det ikke var noe poeng å dokumentere, slik som det ble dokumentert i deres saker. De forstod likevel hensikten med dokumentasjon, om det ble gjort ordentlig. Det var ingen av ungdommene som var motstander av det å dokumentere, så lenge det ble gjort på «riktig måte».

Forståelse er som tidligere nevnt å: begripe, fatte, gjøre bruk av forstanden, oppfatte og å innse (Sletnes, 2021). Når vi forstår hvorfor vi skal dokumentere, kan man også si at man begriper, eller fatter hva det vil si å dokumentere. Dette innebærer at vi har en mening om, og en oppfattelse av hvorfor vi dokumenterer. Jeg tror det er svært viktig at barnevernsarbeideren selv har en forståelse av hvorfor dette er viktig, nettopp fordi det er helt nødvendig å forstå selv for å kunne forklare noe videre. For at ungdommene skal oppleve dokumentasjonen som meningsfull og forståelig er det nødvendig med kloke svar fra barnevernsarbeiderne.

5.2.1 Nektet adgang til dokumentasjon

Det var flere av ungdommene som fortalte at de enten ikke hadde fått lese dokumentasjonen, eller at de hadde måtte kjempe lenge, og bruke advokat for å få tilgang til dokumentasjonen om dem. Dette temaet ble jeg svært nysgjerrig på, og jeg kjente på et ønske om å forstå hvorfor de var nektet denne adgangen. Derfor vil jeg nå drøfte mulige årsaker til at ungdommene er nektet å lese dokumentasjon.

Som utgangspunkt har man rett til innsyn i sin egen barnevernssak. Det finnes likevel noen unntak til denne bestemmelsen. Barnevernstjenesten eller andre forvaltningsorganer har imidlertid mulighet til å nekte innsyn i sakens dokumenter, dette må gjøres med hjemmel i lov, og slike unntak fremgår av forvaltningsloven §18 a, og forvaltningsloven §19 første ledd, bokstav d, og andre ledd bokstav a og b. klage adgang på en slik avgjørelse er nedfelt i forvaltningsloven §21. Noen av unntakene handler om å frata innsynsrett for deler av dokumentasjonen, som for eksempel interne saksforberedende dokumenter og dokumenter hentet fra andre instanser til saksforberedelsen. Det finnes imidlertid adgang til å likevel få tilgang på faktiske opplysninger dette innebærer at partene kan få innsyn i deler av barnevernets dokumenter, på tross av at de blir nektet innsyn.

Det kan også gjøres unntak på bakgrunn av innholdet i opplysningene. Disse unntakene kan gjøres på bakgrunn av helse, eller forhold til personer som står personen nær hvor det er skadelig at vedkommende får tilgang til opplysningene. I tilfeller hvor dette er relevant må skadepotensiale av å lese dokumentene veies opp mot skadepotensialet ved at det foreligger dokumenter som parten ikke får adgang til å lese. Denne vektleggingen er en utfordring, da det er svært vanskelig å vurdere hvordan personen som leser dokumentene vil reagere. Selv om flere av informantene i studien min opplevde det som krevende å lese dokumentasjonen om seg selv. De fortalte om reaksjoner som sinne, å rive i stykker papirene og at de begynte å

gråte når de lese. Opplevde jeg at ungdommene synes det var viktig å få lov til å lese det som var skrevet. Flere av informantene som ikke hadde fått tilgang til å lese deler av dokumentasjonen om dem selv, var oppgitt over dette og utalte at de hadde kjempet, eller kjempet for å få lese det.

Min forskning gir ikke svar på hvorfor ungdommene er nektet adgang til dokumentasjonen. Det kan hende barnevernskontorene som har nektet adgang har vurdert at det vil være svært skadelig for ungdommene å lese dokumentene. Det kan være flere årsaker til at det som er dokumentert kan være skadelig å lese for ungdommen. Det vil kunne oppstå situasjoner hvor det kan være nødvendig å nekte innsyn i dokumentasjon. For eksempel fordi nødvendige opplysninger som er gitt av ulike kilder, som kan være skadelig for ungdommen å ha fått kjennskap til kan stå i dokumentasjonen. Det kan også være fare for at ungdommen får opplysninger som kan være overveldende, og som ungdommen ikke har tilstrekkelig med strategier til å kunne håndtere. Slik som den ene informanten påpekte: *«hadde jeg lest det og vært i en annen livssituasjon vet jeg ikke hvordan jeg skulle ha klart meg liksom»*. På den andre siden stiller jeg meg undrende til om dokumentasjonen som er gjort, virkelig er gjort til barnets beste når det i så mange tilfeller er nødvendig å unndra informasjon fra ungdommene.

Forandringsfabrikken er opptatt av at de som jobber i barnevernet skal være åpne og ærlige (Steinrem m.fl 2018, s. 54). To av ungdommene i studien fortalte at de hadde mistet tillitt til en voksen etter å ha lest noe som var skrevet av dem i rapporten fra institusjonen. De opplevde de ansatte som uærlige, siden dokumentasjonen beskrev noe annet enn kommunikasjonen i virkeligheten. Min opplevelse er at det er best å fortelle en ungdom ærlig hvordan noe oppleves. Selv om ungdommen reagerer der og da, opplever jeg det som mindre skadelig enn å skrive det ned, eller fortelle det i lang tid etterpå. En ungdom jeg jobbet med fortalte at hun hadde lest om at vi hadde mistanke om at det hadde vært en hendelse når hun hadde rømt fra institusjonen. Ungdommen skulle ønske vi hadde spurt, istedenfor å skrive mistanken ned i rapporten. Kollegaene mine og jeg tenkte i denne situasjonen at vi ville gjort ting vondt verre ved å spørre. Vi unnlot dette, og tenkte det var best for ungdommen. Samtidig som ungdommen ønsket å bli spurt om dette.

5.3 Opplevelse

I denne delen vil jeg drøfte temaene: ungdommens- følelser, tanker, tanker og til slutt vil jeg se på hvordan dette påvirker ungdommens narrativer eller historier. Ungdommens tanker og følelser er sentrale elementer av ungdommens opplevelse. Ungdommens opplevelse handler selvfølgelig om flere ting enn kun tanker og følelser, men det er disse to kategoriene jeg har valgt å sette hovedfokus på.

5.3.1 Følelser

Noen psykologer mener det er følelsene som er mest sentral i vår opplevelsesverden, og forklarer hvorfor vi opplever noe slik vi gjør (Stiegler 2015, s. 19 og 35). Dette underbygger viktigheten av å trekke frem følelsene ungdommen sitter med, sammen med tankene. Jeg spurte derfor samtlige av informantene om hvilke følelser de satt med når de leste dokumentene om seg selv. Felles for de aller fleste av dem var at de beskrev ulike negative følelser, eller emosjoner, som er tilnærmet det samme.

For å forstå hvorfor ungdommene beskrev følelsene de fikk av å lese dokumentasjon slik de gjorde, mener jeg det er nødvendig å vite noe om hva en følelse egentlig er. Stiegler (2015, s. 19) beskriver av emosjoner som psykologiske snarveier, som gjennom evolusjonen har utviklet seg slik at de hjelper oss å unngå akutte farer, finne og holde på relasjoner, håndtere tap og mestre sosialt samspill. Allerede fra man er lite spebarn, bruker man emosjoner som tristhet, for å motta trøst av omsorgspersonene våre.

Det strides om hvilke grunnfølelser som eksisteres, men et utgangspunkt kan være de 7 grunnfølelsene: nysgjerrighet/interesse, frykt, lyst, kjærlighet, tristhet/sorg, lek og sinne (Stiegler 2015, s. 37). Vi kan se at flere av disse følelsene er gode følelser, og flere av de er vonde følelser. Disse følelsene kan brukes til å fortelle oss noe om hvilke behov vi har (Stiegler 2015, s. 41). Vi skiller også mellom primær og sekundærfølelser, der sekundærfølelsen er det som synes på «utsiden», mens primærfølelsen er den «egentlige» følelsen (Stiegler 2015, s. 50), flere av ungdommene beskriver at de når de leste dokumenter om seg selv, hadde reaksjoner som sinne, men egentlig hadde det veldig vondt og var triste. Det er grunnfølelsen som kan fortelle noe om hvilket behov vi har, når ungdommene viser en sekundærfølelse og om miljøterapeutene ikke forstår at ungdommen har en annen grunnfølelse, vil de ikke ha sjans til å forstå hvilke behov ungdommen har.

Det kan være svært mange grunner til at ungdommen beskriver negative følelser knyttet til det å lese dokumenter om seg selv. En av grunnene kan være slik ungdommene beskriver, at det som er skrevet om dem er skrevet på en stygg måte og at det er gjort lite hyggelige beskrivelser. Når ungdommen leser et annet menneskes opplevelse og sannhet, kan det vekke vonde følelser. Særlig om den andres opplevelser avviker fra ungdommens egen, eller er negativ.

En annen grunn til at ungdommen opplever vonde følelser når de leser dokumenter om seg selv kan være at flere av situasjonene de leser om kan være følelseladete situasjoner. Noen ganger kan det være omtalt situasjoner hvor det er brukt mye makt, hvor ungdommen har hatt svært sterke følelsesuttrykk eller reagert på situasjoner som for eksempel kan ha minnet om tidligere opplevelser. Ungdommen som bodde på institusjon som barn beskrev mindre vonde følelser knyttet til det å lese journalen. Denne ungdommen kjente seg også i større grad enn de andre ungdommene seg igjen i beskrivelsene som var gjort, og fortalte heller ikke om situasjoner hvor det var brukt tvang eller makt. Dermed undres jeg over om det er sammenheng mellom å ha negative opplevelser med barnevernet eller på institusjonen, og å oppleve dokumentasjonen som negativ.

5.3.2 Tanker

For å kunne forstå hvilke tanker ungdommene hadde gjort seg når de leste dokumentene om seg selv er det nødvendig å vite hva en tanke er. Ifølge Christensen (2020) har ikke forskere noen klar definisjon på hva en tanke er, men det er vanlig å se på en tanke som en mental prosess. En tanke sitter ikke på et bestemt sted i hjernen, men aktiverer et nettverk av regioner i hjernen. Likevel har vi en allmenn oppfatning av at tanker er det som foregår av resonnementer vi gjør til oss selv, beskjeder vi må huske på, meninger om ulike emner og fortellinger i hodet som vi reflekterer rundt.

Det vil si at informantenes tanker i bunn og grunn egentlig kommer frem når de forteller om situasjoner og reflekterer rundt dette, de kommer også frem når informantene sier noe om hvordan de synes de barnevernsansatte ikke bør skrive om barn, og når de beskriver hva de la merke til når de leste dokumentene om seg selv.

Basert på dette tenker en av informantene at den dokumentasjonen som forelå var god, og ga gode svar og begrunnelser. De resterende syv opplevde dokumentasjonen som ufaglig, utilstrekkelig og med mange stygge og lite hyggelige beskrivelser av ungdommene.

5.3.3 Tanker og følelser, har de sammenheng?

Selv om jeg i avsnittet over har valgt å dele tema tanker og følelser i to, kan det ikke forstås uavhengig av hverandre. Tanker og følelser har en gjensidig påvirkningskraft på hverandre (Haavind og Øvereide 2007, s. 200) Noe som innebærer at når man tenker om et tema kan det oppstå ulike følelser. Samtidig som når man sitter med en bestemt følelse kan man ha ulike tanker som et resultat av følelsen. Når vi forandrer tanken vi har, vil også følelsen kunne forandre. På samme måte kan en endring av følelsen skape forandring tankemønsteret. For eksempel vil tankene til en ungdom som er trist, og deretter får trøst av en ansatt kunne forandre seg.

I tillegg til at forandringer i tankemønster kan forandre følelsene, er det også en ytre påvirkning på dette. Den ytre påvirkningen i eksempelet med den triste ungdommen, er miljøterapeuten som gir trøst. I sammenheng med journalskriving er den ytre påvirkningen er hvordan den barnevernsansatte velger å skrive dokumentene sine. Ligger fokuset på ungdommens negative trekk, og smerteuttrykk. Eller ligger fokuset på ungdommens ressurser og hvordan tidligere opplevelser har påvirket hvordan ungdommen har det, og hvilke utfordringer ungdommen har?

Ungdom som bor på barnevernsinstitusjon har ofte traumer etter vold og overgrep, eller en oppvekst uten tilstrekkelig med utviklingsstøtte med seg i bagasjen. De aller fleste ungdommene har det som kalles for utviklingstraumer. Utviklingstraumer er et mønster av negative erfaringer, med vold, overgrep og/eller manglende utviklingsstøtte (Nordanger og Braarud 2017, s. 73). Dette medfører at barnet lever i konstant beredskap og frykt, noe som igjen svekker evnen og utviklingen av området i hjernen som står for rasjonell og kritisk tenkning. Dette gjør at ungdommene ikke evner å regulere seg, og resulterer i sterke affekter og emosjoner og lite tenkning for eksempel i en situasjon hvor de leser dokumenter om seg selv.

Dette kan ha innvirkning på opplevelsen av å lese dokumenter om seg selv, nettopp fordi

ungdommen vil huske opplevelsen hvor de sterke følelsene var dominerende. Likevel har mange av ungdommene mange tanker om hvordan det var å lese dokumentasjonen om seg selv. I videre forskning ville det vært interessant å finne ut hvordan ungdommen tenkte om situasjonen rett i etterkant av å ha lest, og om svaret ville dreid seg mer om hvilke følelser som oppstod.

5.3.4 Den narrative modellen – ungdommens historie

I avsnittene ovenfor har jeg presentert hvordan ungdommenes tanker og følelser henger sammen, og utgjør en stor del av ungdommens opplevelse. Denne opplevelsen blir en del av ungdommens historie, og hver opplevelse kan omtales som et narrativ. I teoridelen presenterte jeg den narrative modellen. Ifølge modellen min er ungdommens narrativ et resultat av fortiden, og påvirkes av fremtiden. I denne delen vil jeg vise hvordan dette kommer til uttrykk i resultatene av min forskning.

En av ungdommene jeg intervjuet fortalte en historie om at hun hadde blitt sint på de ansatte på institusjonen og revet i stykker papirene når hun leste. Denne ungdommen hadde lest dokumenter som var skrevet av de ansatte på institusjonen hun bodde på. I ettertid hadde hun reflektert over situasjonen og kommet frem til at hun mest sannsynlig egentlig hadde kjent på en følelse av tristhet, som ledet til sinne. Om vi hadde spurt denne ungdommen, umiddelbart etter ungdommen leste det som var skrevet hva ungdommen følte og tenkte, er det sannsynlig at vi hadde fått presentert en historie om at ungdommen hadde følte på sinne. Det er sannsynlig at ungdommen videre ville fortalt hvor idiotisk det som var skrevet var. Når jeg fikk presentert historien til denne ungdommen, kan det tenkes at det har gått flere år siden situasjonen fant sted. I løpet av denne tiden påvirkes historien. Den påvirkes av at ungdommen snakker med nettopp meg, min forsker rolle, og det temaet jeg spør om og utforsker. Den påvirkes også av andre mennesker ungdommen har snakket om situasjonen med siden den gangen. Denne ungdommen er en av informantene jeg fikk gjennom Forandringsfabrikken, dermed er det sannsynlig at ungdommen har snakket med andre ungdommer som har liknende opplevelser. Det finnes også andre elementer som kan påvirke historien, som kanskje verken jeg som forsker eller informanten selv kjenner til.

At historien påvirkes av ulike elementer og påvirkningskrefter, gjør den imidlertid ikke mindre gyldig (Jansen 2013, s. 143). Tvert imot er en historie som er grundig reflektert over

gitt mange innspill en verdifull historie, og en historie vi kan ta med oss og lære av. Hvorvidt ungdommene forteller oss sannheten er irrelevant i en slik sammenheng, deres opplevelser kan brukes til å forstå deres virkelighet. Bevissthet rundt hva som kan påvirke et narrativ gir oss også en mulighet til å forstå hvordan historien blir til, er i endring og blir fortalt på ulik måte i ulik kontekst.

5.4 Råd om dokumentasjon

For meg har det aller viktigste med denne masteroppgaven vært at jeg selv, og de barnevernsarbeidere som eventuelt leser den skal kunne dra nytte av ungdommenes erfaringer. At det skal skapes en større bevissthet omkring hvordan dokumentene skrives. Jeg har valgt å ha et eget kapittel med råd fra ungdommene, både fordi mange av ungdommene kom med verdifulle innspill omkring dette, og for å tydeliggjøre hvilken nytte forskningen kan ha i praksis. Denne delen vil dermed handle om hvordan barnevernsansatte kan bli flinkere til å gi ungdommene de gode og positive opplevelsene med å lese dokumentasjon skrevet om seg selv.

Ut fra den tematiske analysen jeg gjorde, var det to temaer som kan gi noen svar på dette spørsmålet. Det første temaet handlet om ungdommenes positive opplevelser med å lese journal, og det andre handlet om råd til barnevernsarbeiderne som skal dokumentere i fremtiden.

Ungdommene i studien fortalte om et fåtall av positive opplevelser med å lese dokumenter om seg selv. Noen av ungdommene fortalte likevel om gode eller positive opplevelser. To av ungdommene fortalte om nytten dokumentene gjorde. Den ene fikk selv en oversikt over hva som hadde skjedd, sin egen historie. Den andre opplevde at dokumentasjonen ble brukt i en rettsak, og at det dermed var lettere for de ansatte å huske hva som hadde skjedd. En siste ungdom fortalte om en gang han hadde lest noen fine ting om seg selv, og blitt glad for dette. Jeg er ikke i tvil om at målet til alle barnevernsansatte bør være å økte mengden slike opplevelser. Jeg vil nå presentere en del av disse rådene:

5.4.1 *Skriv snilt om barn*

Mange av ungdommene i studien forteller om stygge beskrivelser av dem, de beskriver å ha blitt kaldt alt fra syk, farlig til empati løs og sadistisk.

Når jeg spurte ungdommene om hvilke råd de vil gi til barnevernsarbeidere som skal skrive i fremtiden, er de raske med å svare at det må skrives snilt om barn. At beskrivelsene som gjøres, skrives på en måte som skrives snilt.

Hvis ungdommen har sterke atferds uttrykk, hvor de fremstår som farlige, sinte, sadistiske eller syke. Hvordan kan barnevernsarbeideren likevel skrive snilt, og samtidig få med seg alle utfordringene ungdommene har fått på grunn av sine tidligere opplevelser?

Jeg tror mange av barnevernsarbeiderne som har jobbet med disse ungdommene, har hatt i bakhodet at disse barna har fått de utfordringene de har, på grunn av at tidligere opplevelser, og at det ligger noe bak ungdommenes uttrykk. Likevel har dokumentene blitt skrevet, slik at ungdommene føler at de har blitt skrevet stygt om. Hva årsaken til dette er, vet jeg ikke.

Det kan tenkes at barnevernsarbeideren ønsker å løfte frem utfordringene, slik at disse senere kan jobbes med. Det kan også tenkes at det skjer en ubevist prosess, slik jeg nevnte at ofte var tilfelle når vi leste journal på jobb.

Det er mulig å tenke seg at fokus på ungdommens opplevelse av å lese dokumenter vil kunne endre skrivevanene som barnevernsarbeideren har. Dette kan gjøres ved å få trening i å omformulere utfordringene og skrive dem på en slik måte at man forstår at barnevernsarbeideren forstår at det ligger noe bak ungdommens måte å reagere på.

En av ungdommene i studien lurte på hvordan hun skulle kunne tenke noe annet om seg selv, når hun ble omtalt som så mange stygge ting i papirene. En del av jobben som gjøres på barnevernsinstitusjon handler om å styrke ungdommenes selvbilde. Ungdom som har opplevd vold og overgrep tenker ofte negativt om seg selv, og utvikler dårlig selvfølelse (Blindheim 2012). I samtale med menn i alvorlig psykisk krise opplevde en behandler at selvbilde til disse mennene endret seg med fokus i samtalene (Gjertzen 2007). Noen av ungdommene i studien beskrev også hvordan tillitten til de som hadde skrevet rapportene og dokumentene endret seg når de leste det de hadde skrevet om dem.

Det er viktig å skrive dokumenter som både ivaretar dokumentasjonsplikten, beskriver ungdommenes utfordringer, samtidig som dokumentasjonen formulert på en måte som tar hensyn til at ungdommen skal lese den. Det er viktig å skrive på en måte hvor ungdommenes ressurser og gode egenskaper blir tydelig vektlagt. I tillegg til å ha positiv innvirkning på ungdommens selvbylde, kan ressurser og gode egenskaper være et vel så viktig utgangspunkt i videre arbeid med ungdommen om disse styrkes ytterligere.

5.4.2 Skriv som om ungdommen sitter på skulderen

Et annet råd flere av ungdommene i studien gir er å dokumentere som om ungdommen sitter på skulderen. På mange måter henger dette sammen med å dokumentere snilt. Dette rådet kan hjelpe barnevernsarbeideren med å huske på at ungdommen faktisk skal lese dokumentene som skrives, enten i fremtiden eller rett etterpå.

Å skrive som om ungdommen sitter på skulderen kan hindre at barnevernsarbeideren skriver på en måte som gir ungdommene som skal lese dokumenter om seg selv dårlige opplevelser. For det første er det lettere for barnevernsarbeideren å holde fokus på ungdommens gode egenskaper og ressurser underveis i skrivingen. Bevissthet omkring at ungdommen skal lese kan også hindre at barnevernsarbeideren bruker vanskelige og uforståelige fagbegreper. Slik unngår barnevernsarbeideren at ungdommen ikke forstår eller klarer identifisere seg med det som står skrevet. I min studie var det ingen av ungdommene som spesifikt pekte på fagspråket som uforståelig. Flere av informantene jeg hadde beskrev derimot en opplevelse av å bli objektivisert, og at det ble gjort negative tolkninger av deres atferd.

Engebretsen (2007, s. 41) beskriver hvordan språket kan ha innvirkning på leserens opplevelse av å lese dokumenter om seg selv. Han er videre opptatt av hvordan dokumenter som er formulert med ulikt type språk, formidler ulike ting. Denne ulikheten er til stede selv om intensjonen var den samme. Det vil si at barnevernsarbeideren kan forsøke å formidle det samme, men journalene kan likevel vekke ulike følelser hos ungdommen som leser. Dette gjør at barnevernsarbeideren bør være ekstra oppmerksom på hvordan det han eller hun skriver kan oppleves og tolkes av den som er mottaker. Både om det er andre interne eller eksterne samarbeidspartnere, eller om det er ungdommen som leser det som er skrevet. Grunnen til at det er like viktig å være oppmerksom uansett hvem leser av dokumentene er, er at hjelpen

ungdommen får, kan påvirkes av det som er skrevet og måten det er formulert på. En gylden huskeregel blir dermed: «*skriv som om ungdommen sitter på skulderen din*»

5.4.3 Tenk gjennom hvilken nytte det du skriver har

Videre må man bruke tid med ungdommen, og ikke på kontoret for å dokumentere. Jeg har forståelse for at dokumentering er en del av jobben, og en rettssikkerhet for ungdommen, men det kan ikke være styrende for utførelse av jobben.

Dokumentasjonskravet er et uttrykk for frykt for å ikke ha ryggen fri hvis noe skulle skje (Christensen 2021).

Sitatet ovenfor er hentet fra et debattinnlegg i tidsskriftet *fontene*. Skribenten av innlegget har 20 års erfaring med arbeid på barnevernsinstitusjon. Han beskriver en holdning hvor barnevernsarbeideren skriver, i frykt for å ikke ha ryggen fri hvis noe skulle skje. Et av ungdommenes råd i denne forskningen var nettopp å tenke gjennom hvilken nytte dokumentasjonen har. Hvis motivasjonen for å dokumentere, er å ikke bli «tatt på» noe, vil dokumentasjonen bli der etter.

En av ungdommene beskrev at han ikke tenkte: «Jippi, nå skal jeg få god hjelp», når han leste dokumentasjonen som var skrevet. Det er ikke nødvendigvis et mål at ungdommen skal tenke «Jippi, nå skal jeg få god hjelp». Både fordi hjelpen dreier seg om mye mer enn kun dokumentasjonen, men også fordi de aller færreste ungdommer ville tenkt nettopp det. Likevel er det viktig at dokumentasjonen og dokumentasjonskravet ikke er til hinder for den hjelpen som skal gis.

For å unngå at dokumentasjonskravet er til hinder for hjelpen som skal gis er et nyttig råd å tenke gjennom hvilken nytteverdi dokumentasjonen som gjøres har. En av ungdommene trakk fram eksempelet med at det var dokumentert hvor mye vann hun drakk. Dette *kan* ha nytteverdi i de tilfeller det er nødvendig å holde oversikt over vann og mat inntak hvor dette er svært lavt, slik at det senere i samarbeid med ungdommen kan settes inn tiltak som bidrar til økt inntak. I andre tilfeller er andelen vann ungdommen drikker, helt uproblematisk. Ungdommene i studien peker på at barnevernsarbeideren i disse tilfellene kaster bort tid som kunne vært brukt på noe annet.

5.4.4 Husk at dokumentene kan gi ungdommen svar senere

To av ungdommene i studien trakk frem at de opplevde det som nyttig å lese barnevernsmappa, for å få svar på hvorfor ting har blitt som det har blitt. Ved å benytte oss av den narrative modellen, kan vi få en forståelse av hvordan historien påvirkes av ulike elementer. For disse to ungdommene ble historien påvirket av det de leste i barnevernsmappa.

Det kan være flere grunner til at det for mange av ungdommene er viktige å forstå hvorfor ting er blitt slik de har blitt. Når vi sammen med ungdommen forstår fortiden, og dens årsakssammenhenger, kan vi også gjøre noe med forståelsen av fremtiden (Jansen 2013, s. 142). Mange ungdommer med traumatiske opplevelser i barndommen vil oppleve å se store deler av barndommen som fragmentert, det vil si at de kun husker bruddstykker (Albæk og Milde 2017). Det å lese om hendelser, hvilke vurderinger som er gjort og hvordan ting har blitt som det har blitt kan bidra til nettopp dette. Flere av ungdommene i studien trekker derfor fram at det å dokumentere grundig derfor kan være nyttig.

5.4.5 Forklar hvem som kan lese, hva det brukes til og hvorfor det gjøres

Ungdommene i studien fortalte at de ofte ikke visste hva som ble skrevet ned, hvem som hadde tilgang til informasjonen og hvorfor informasjonen ble brukt på den måten den ble brukt på. Mange av ungdommene som bor på barnevernsinstitusjon, har et sterkt behov for å ha oversikt og forutsigbarhet (Lillevik og Øien 2012). En grunn til dette kan være at de i tidlig barndom ofte har levd i en tilværelse hvor de har manglet nettopp dette. Når barnet lever i en slik tilværelse, blir behovet for kontroll betraktelig større i ungdoms og voksen alder. Ved å gi barnet eller ungdommen informasjon om hva dokumentasjonen skal brukes til, kan barnevernsarbeideren hjelpe ungdommen og gjenvinne kontroll over eget liv, og øke graden av forutsigbarhet. Dette er igjen med på å redusere bekymringene barnet har. Både når det gjelder bekymringer for hvem som har tilgang til informasjonen om dem, og hvorfor disse har denne tilgangen.

At ungdommen mottar informasjon om hva som skrives og hva det brukes til kan bidra til økt kontroll og forutsigbarhet. På tross av dette undrer jeg meg over hvor det kan være skadelig for barn og ungdom å i for stor grad involveres i de voksenes beslutningsprosesser. Det er viktig å huske at informasjonen som gis barna må være tilpasset alder og modenhet, på lik linje som at barnets mening skal vektlegges etter alder og modenhet.

Hvis vi både skal ta hensyn til behovet ungdommene i studien formidler om kontroll og forutsigbarhet over hvem som får informasjonen, og hva den skal brukes til. Samtidig som vi tar hensyn til at ungdommene skal få tilpasset informasjon, og ikke involveres i for stor grad bør barnevernsarbeideren først innhente barnets mening, deretter formulere både barnets mening, og de vurderingene som er gjort skriftlig i dokumentene. Til slutt må den barnevernsansatte gi informasjon om hva som er skrevet, og hva det skal brukes til på en måte som er tilpasset barnets alder og modenhet. Selv om informasjonen skal være tilpasset barnets alder og modenhet, bør ikke informasjonen barnet får avvike fra det som er skrevet. Grunnen til dette er at når ungdommen eventuelt leser det som er skrevet senere vil ungdommen kunne oppleve at barnevernsarbeideren har gått bak ryggen på ungdommen, om informasjonen er annerledes.

5.4.6 Forklar hvorfor man dokumenterer

Jeg vil avslutte med det rådet jeg har tenkt mest på i løpet av skriveprosessen. Flere av ungdommene i studien var opptatt av hvilke forklaringer barnevernsarbeideren ga på hvorfor man dokumenterer. Spørsmålet jeg har stilt meg selv flere ganger i løpet av oppgaven er: hvorfor er det viktig å dokumentere?

For å kunne forklare ungdommene hvorfor vi dokumenterer, er det viktig at barnevernsarbeideren har en klar og tydelig mening om hvorfor det dokumenteres, og hvilken nytte dokumentasjonen skal ha for hjelpen ungdommen mottar.

Ut ifra teorien jeg har lest om temaet, og informantenes fortellinger har jeg valgt å dele årsakene til dokumentasjon inn i tre hovedpunkter:

- Ivaretagelse av rettsikkerhet.
- Gi god hjelp når ungdommen har komplekse behov.
- Hjelp til å binde sammen ungdommens historie.

Noen barnevernsarbeidere tenker slik som Christiansen (2021) beskriver at de dokumenterer for å ha «ryggen fri». Resultatet av denne holdningen kan i mange tilfeller bli likt som når motivasjonen er å ivareta rettsikkerheten til ungdommen. Samtidig er det mange av ungdommene i studien som beskriver at barnevernsarbeiderne i dokumentene har både løyet og «pyntet» på sannheten. Det kan tenkes at motivasjonen for å gjøre dette nettopp bunner i å

«ha ryggen fri.

For å kunne gi gode og nyttige forklaringer om hvordan det dokumenteres, bør barnevernsarbeideren selv ha gjort seg noen tanker omkring dette tema, og ha en god forståelse av hvilken nytteverdi dokumentasjonen har. På denne måten er barnevernsarbeideren rustet til å både forklare seg selv og ungdommen hvorfor det dokumenteres. Jeg tror at med dette utgangspunktet vil dokumentasjonen bli bedre, nettopp fordi baktanken med den er at det skal gagne ungdommen.

5.5 Dokumentasjonskravet

Dokumentasjonskravet er et mye omtalt krav i denne oppgaven. Det er flere lover som styrer bestemmelser om dokumentasjon, blant annet: barnevernloven (1992), forvaltningsloven (1967) og arkivloven (1999) (Kommunesektorens organisasjon 2017, s. 6).

Dokumentasjonskravet innebærer at det kreves at barnevernsansatte både i barneverntjenesten, i skolen og på institusjonen dokumenterer i større og større grad enn tidligere. Dokumentasjonskravet har flere fordeler, og skal i hovedsak sikre at barn og familier sin rettsikkerhet. Likevel ser vi at dokumentasjonskravet også har sine skyggesider.

Dokumentasjonskravet handler i stor grad om muligheten til å etterprøve og føre kontroll med barnevernets arbeid. Dette er viktig, og nødvendig for å ivareta ungdommene og familienes rettsikkerhet. På bakgrunn av mine funn, vil jeg stille spørsmålet i hvor stor grad ivaretar dokumentasjonskravet ungdommene i min studies rettsikkerhet?

Det første punktet som her er viktig er opplevelsen av å få riktig hjelp. Hvilken hjelp får ungdommene som opplever at de som blir dokumentert ikke har overenstemmelse med sannheten? Dette spørsmålet henger tett sammen med hvordan barnevernsarbeideren utfører dokumentasjonen som skrives, og hvilke formuleringer som brukes når det dokumenteres. Når det dokumenteres skriver barnevernsarbeideren ned sin subjektive opplevelse, opplevelsen skal riktig nok i så stor grad som mulig være fri for egen tolkning, med mindre det er tydelig beskrevet at barnevernsarbeideren nå skal gjøre sin egen tolkning. Likevel opplever ungdommene i min studie, at barnevernsarbeiderne gjør tolkninger av deres atferd. Denne tolkningen stemmer ofte ikke overens med hvordan ungdommen opplevde det skrevne.

Mitt inntrykk er at mange av ungdommenes i studien opplever at dokumentasjonskravet er til et større hinder, enn at det hjelper dem. Kritikken av dokumentasjonskravet er et stort og omfattende tema, og et tema det er viktig å trå varsomt rundt. Likevel vil jeg avslutningsvis i denne drøftingsdelen stille spørsmålet: Har kravet til dokumentasjon blitt for stort, og til hinder for at god hjelp kan gis?

5.6 Studiens viktigste funn

Selv om denne studien, slik som de fleste studier, har noen begrensninger, og reiser noen nye interessante spørsmål. Har studien gitt en rekke viktige og interessante funn.

Hovedproblemstillingen jeg presenterte innledningsvis var:

Hvordan opplever ungdom i alderen 18-25 år som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon det som blir skrevet om dem i dokumenter og rapporter?

Gjennom denne studien har jeg funnet ut at ungdommene beskriver å lese dokumenter om seg selv, som vondt og som noe som vekker mange negative følelser. Mange av ungdommene beskriver ulike former for makt misbruk. Ungdommene i studien beskrev situasjoner hvor barnevernsarbeideren utøvde makt gjennom måten det ble dokumentert på. De fortalte også at det står mye «stygt» om dem i dokumentasjonen, de ble beskrevet som farlige, syke, sadistiske og andre ting de opplevde som vondt å høre. Videre beskrev de at dette gjorde noe med deres selvbilde. Flere av ungdommene opplevde at de ble omtalt som et objekt istedenfor et subjekt, når de leste dokumentasjonen om seg selv.

Et annet tema flere av informantene var opptatt av var at en del av det som står skrevet er direkte løgn, vridd på, eller en annen forståelse av sannheten enn deres egen forståelse av dem. Videre har jeg funnet ut at ungdommene til dels forstår hvorfor det er viktig å dokumentere, enten fordi det har blitt forklart eller fordi de har skjønt det selv. Ungdommene har ulike forklaringer, som at: andre skal kunne hjelpe dem, brukes i rettsak og at det hjelper dem å forstå historien. De er likevel opptatt av at det bør dokumenteres annerledes, enn de dokumentene de har lest om seg selv.

Ungdommene i studien kommer med flere råd om hvordan barnevernsansatte kan

dokumentere i fremtiden. Det foreslås at den som dokumenterer skal tenke seg at barnet sitter på skulderen. De råder også til å skrive snilt, få med at det ligger noe bak uttrykkene og samarbeide med barna når det skal dokumenteres.

Målsetningen med studien har vært å belyse hvordan det oppleves for ungdommene som leser dokumentasjon å lese den. Studien kan dermed bidra til at barnevernsarbeidere, både i barneverntjenesten og på institusjon kan reflektere over hvordan det oppleves for ungdommene som skal lese det de skriver, og dermed gjøre andre formuleringer, vise forståelse gjennom tekst og i større grad trekke frem ungdommens ressurser og positive egenskaper.

6.0 Avslutning

Jeg håper min forskning kan bidra til at ansatte i barnevernsinstitusjon, barnevernstjenesten og andre som arbeider med sårbare barn og ungdom får et nytt perspektiv på hva det som skrives kan gjøre med den det skrives om. Ved å løfte frem ungdommens stemmer, har jeg funnet ut at svært mange ungdommer opplever negative følelser og tanker knyttet til de dokumentene som blir skrevet om dem. De opplever at språket som brukes bidrar til å gjøre ungdommen til et objekt fremfor et subjekt. Videre har jeg i oppgaven forstått det slik at ungdommene opplever at de ansatte som har skrevet dokumentene om dem, ikke har forstått hva som egentlig lå bak uttrykkene deres som for eksempel: sinne, irritasjon, selvskading eller rus. Ungdommene i min studie opplevde i liten grad å ha en reell mulighet til medvirkning i prosessen frem mot de ferdige dokumentene.

I oppgaven min har jeg også viet litt plass til ungdommenes positive opplevelser med dokumentasjon. Selv om overvekten av ungdommens fortellinger har vært de negative opplevelsene fortalte også noen av informantene om positive opplevelser. Dette håper jeg ansatte som utarbeider dokumentasjon om ungdom i barneverntjenesten kan ta med seg, og gjøre mer av. Noen av ungdommene fortalte om opplevelser hvor de fikk svar på noe de lurte på. Andre fortalte om at deres ressurser og positive sider ble trukket frem.

Med tanke på de funnene jeg har gjort, har jeg stilt meg kritisk til hvordan det økende dokumentasjonskravet bidrar positivt for ungdommene som mottar hjelp. Selv om intensjonen er å sikre forsvarlige tjenester, stiller jeg meg undrende til om resultatet blir det motsatte. Likevel vet vi at dokumentasjon er både viktig og nødvendig for å gi forsvarlig hjelp til ungdom og familier, dette understreker også flere av ungdommene i studien. Samtidig som de ber om at dokumentasjonen skal gjøres på en mer hensynsfull, forståelsesfull og skånsom måte.

Oppgaven min har løftet frem et viktig perspektiv, nemlig ungdommens stemme. Ved å velge perspektivet til ungdommene har jeg fått et verdifullt og viktig innblikk i deres tanker og følelser omkring temaet. Denne dybden ville jeg ikke fått om jeg hadde valgt å se på flere perspektiver. Et annet perspektiv som kunne vært spennende å se på er barnevernsarbeiderens. I mitt forskningsprosjekt kommer ikke barnevernsarbeiderens stemme frem, noe som gjør at jeg mangler bakgrunnsinformasjonen for hvorfor det er skrevet slik det er gjort. Jeg har heller

ikke sett de ulike type tekstene i sin helhet, og baserer meg kun på det informantene fortalte meg. I senere forskning ville disse temaene vært høyst aktuelt og spennende å se nærmere på.

7.0 Litteraturliste

- Albæk, A. og Milde, A. (2017). *Nevrobiologiske forståelser av traumeminner*. Tidsskrift for Norsk psykologiforening, Vol 55, nr. 10.
- Andresen, J.F. (2019). *Tilsynsrapporten 2018*. Oslo; Statens helsetilsyn.
- Askeland, G. A. og Molven O. (2006). *Dokument i klientarbeid, journaler, sosialrapporter og saksframstillinger i sosialt arbeid*. 6 utg. Oslo; Gyldendal Norsk Forlag.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettsikkerhet for barn og foreldre)*. (Prop. 169 L (2016-2017)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-169-l-20162017/id2568801/?ch=10>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2013). *Endringer i barnevernloven*. (Prop. 106 L (2012- 2013)). Hentet fra: [Prop. 106 L \(2012-2013\) Proposisjon til Stortinget \(forslag til lovvedtak\) \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.106-l-2012-2013/id2568801/?ch=10)
- Barnekonvensjonen. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter.
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>.
- Bath, H. (2008). *Traumebevisst omsorgs tre grunnpilarer*. Oversatt av handle-kraft.no. <http://rvtsost.no/app/uploads/2013/03/forskning-pa-omfang-handle-kraft-no.pdf>
- Blindheim. A. (2012). *Ettervirkninger av traumatiserende hendelser i barndom og oppvekst*. Tidsskriftet Norsk Barnevern. Vol 89.
- Bruner, J. (2006). *A narrative Model of Self-Construction*. Annals of the New York Academy of Science, 1997-06. Vol. 818. P. 145-161
- Bufdir. (2015). *Barnevernsinstitusjoner*. Hentet fra: https://bufdir.no/Barnevern/Tiltak_i_barnevernet/Barnevernsinstitusjoner/
- Bufdir. (2017). *Tiltaksplan og omsorgsplan*. Hentet fra: https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Fosterhjem/flytting_samhandlingsforlop/Forberedelser/Omsorgsplan_og_tiltaksplan/
- Christensen, J. (2021). *Jeg og andre har blitt syke av jobben. Det aller verste er at Bufetat ikke kan innrømme ansvar og si unnskyld*. Hentet fra: https://fontene.no/debatt/jeg-og-andre-har-blitt-syke-av-jobben-det-aller-verste-er-at-bufetat-ikke-kan-innromme-ansvar-og-si-unnskyld-6.47.782664.9361b72e23?fbclid=IwAR13sjOGKOYWzJNDBg40TqtKujY2PiPk29zWnIwR5QjE0KyS_WJZ88RNLC4
- Christiansen, M. (2020) *Hvor mange tanker kan hjernen tenke samtidig?* Hentet fra:

<https://forskning.no/hjernen-menneskekroppen-psykologi/hvor-mange-tanker-kan-hjernen-tenke-samtidig/1705172>

Christiansen, Ø., Havnen, K., Iversen A., Fylkesnes M., Lauritzen C., Nygård R., Jarlby F. og Vis S. (2019). *Barnevernets undersøkelsesarbeid. Når barnevernet undersøker, delrapport 4*. NTNU regionalt kunnskapssenter for barn og unge, psykisk helse og barnevern. Hentet fra:

https://www.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/barnevernets_undersokelsesarbeid_fra_bekymring_til_beslutning_delrapport_4_redigert.pdf

Engebretsen, E. (2005). *Barnevernet som tekst, nærlesning av 15 utvalgte journaler fra 1950 og 80 tallet*. Avhandling for graden doctor artium. Oslo; Det humanistiske fakultet Universitetet.

Engebretsen, E. (2007). *Hva sa klienten? Retorikken i barnevernets journaler*. Oslo; Cappelen akademisk forlag.

Ertzeid, H. (2020). *Har norsk barnevern et ufortjent dårlig rykte?* Forskningsartikkel av velferdsinstituttet NOVA. Hentet fra:

<https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/har-norsk-barnevern-ufortjent-darlig-rykte>

Federl. M. (2019). Møteinnkalling og møtereferat. NDLA. Hentet fra:

<https://ndla.no/nb/subject:19/topic:1:186747/topic:1:19431/resource:1:19085?filters=urn:filter:8bbcfddb-2edc-4fc0-b8a4-f342514b9f20>

Forandringsfabrikken, (ukjent årstall). *Om Forandringsfabrikken*. Hentet fra:

<https://Forandringsfabrikken.no/om-ff?fbclid=IwAR2rUSrv8oyKQzYwkE3SiYxIK1pHh8cugwyZPsyXKm-qmW11NzJXCIL3g0U>

Forvaltningsloven. (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker. LOV-1967-02-10 hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>

Gjertzen, A. (2007). *Arbeid som identitetsskapende prosess under en psykisk krise, tre Historier om arbeid, identitet og verdighet*. Tidsskrift for psykisk helsearbeid. Vol 4.

hentet fra: https://www-idunn-no.ezproxy.inn.no/tph/2007/03/arbeid_som_identitetsskapende_prosess_under_en_psykisk_krise_tre_historier

Gregen, K. J. (2015). *An invitation to Sosial Construction*. 3. utg. London; Sage.

Helgeland, I. M. (2009). «Definisjon av situasjonen» - et metodologisk perspektiv. *William Isac Thomas' studier av atferd, sosiale problemer, og sosial endring*. Fontene

- forskning. Hentet fra: <https://fonteneforskning.no/pdf-15.26464.0.3.e5614e8cea>
- Helsetilsynet. (2018). *Barnas hjem. Voksnes ansvar. Oppsummering av landsomfattende Tilsyn «Barnas hjem. Voksnes ansvar» Oppsummering av landsomfattende tilsyn med barnevernsinstitusjoner i 2018. Rapport fra Helsetilsynet 3/2019 med barnevernsinstitusjoner i 2018.* Oslo; Statens helsetilsyn
- Haavind, H. og Øvreeide, H. (2007). *Barn og unge i psykoterapi, terapeutiske fremgangsmåter og forandring.* Oslo; Gyldendal akademisk.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i Samfunnsvitenskapelig metode.* 3. utg. Oslo; Cappelen Damm AS.
- Jansen, A. (2013). *Narrative kraftfelt – utvikling hos barn og unge i et narrativt psykologisk perspektiv.* Oslo; Universitetsforlaget.
- Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod.* Lund; studentlitteratur AB.
- Kinge, E. (2012). *Tverretattlig samarbeid omkring barn, En kilde til styrke og håp.* Oslo; Gyldendal Akademiske.
- Kommunesektorens organisasjon. (2017). *Veileder, håndtering av dokumentasjon i barnevernet.* Kommuneforlaget. [KS-Veileder-For-handtering-av-dokumentasjon-i-barneverntjenesten.pdf \(ika-trondelag.no\)](https://www.ika-trondelag.no/veileder-for-handtering-av-dokumentasjon-i-barneverntjenesten.pdf)
- Larsen, E. (2004). *Miljøterapi med barn og unge, organisasjonen som terapeut.* Oslo; Universitetsforlaget.
- Leseth, A. og Tellemann, S. (2015). *Hvordan lese kvalitativ forskning.* Oslo; Cappelen Damm Akademisk.
- Lie, M. H. (2020). *Dokument.* I Store Norske Leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/dokument>
- Lillevik, O. og Øien L. (2012). *Miljøterapeutisk forebygging av vold.* Tidsskrift for psykisk helsearbeid. Vol 9. nr. 3.
- Molin, J. (2006). *The unintended side-effects of talking to other people.* I Bruner, J. Feldman, C. Hermadsen, M. and Molin, J. *Narrative learning and culture.* Copenhagen; New social Science Monographs, Institute of organization and industrial sociology
- Nilsen, R. D. (2019). *Barneperspektiv – en ressurs i kritisk samfunnsvitenskap.* Nordisk Tidsskrift for pedagogikk og kritikk. Vol. 5. hentet fra: <https://doi.org/10.23865/ntpk.v5.1444>
- Nordanger, D. og Braarud, C. (2017). *Utviklingstraumer, regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi.* Oslo; Fagbokforlaget.
- Rettighetsforskriften. (2011). *Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold på*

- barnevernsinstitusjon. (FOR-2011-11-15-1103). Hentet fra:
[Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon - Lovdata](#)
- Rambøll. 2014. *Brukerundersøkelse, barn i statlige og private barneverntiltak*.
[https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Ramboll Brukerundersokelse barn unge hjelpetiltak 2013.pdf](https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Ramboll_Brukerundersokelse_barn_unge_hjelpetiltak_2013.pdf)
- Sagdahl, M. (2020). *Etikk*. Store Norske Leksikon. Hentet fra:
[etikk – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)
- Sentio Research Norge. (2020). *Befolkningens holdning til barnevernet*. Hentet fra:
[Befolkningens holdninger til barnevernet \(bufdir.no\)](#)
- Schrøder, S. (2018). *Medvirkning* I Ask og Eide. 2018. *Barnevernets begreper – i bevegelse*. Oslo; Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Skau, G. M. (2003). *Mellom makt og hjelp, om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper*. 3. utg. Oslo; Universitetsforlaget.
- Skau, G. M. (2011) *Gode fagfolk vokser, personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. 4. utg. Oslo; Cappelen Damm Akademisk.
- Skjervheim, H. 1996. *Deltaker og tilskodar* i Deltakar og tilskodar og andre essays. Oslo; Ascheoug.
- Statsforvalteren. (2014). *Dokumentasjon i barnevernet*. Hentet fra:
<https://www.statsforvalteren.no/Oppland/Barn-og-foreldre/Barnevern/Dokumentasjon-i-barnevernet/>
- Steinrem, I (red). (2018). *Barnas Barnevern, Trygt, nyttig og samarbeidende for barn*. Oslo; Universitetsforlaget.
- Stiegler, J. (2015). *Emosjonsfokusert terapi, å forstå og forandre følelser*. Oslo; Gyldendal akademisk.
- Sørly, R. (2017). *Relasjonell innsikt sett i lys av makt, kunnskap, kjønn og ansvar. En studie fra nordnorsk distriktpsykiatri*. Tidsskrift for psykisk helsearbeid. Vol. 14. s. 290-301.
- Teigen, K. (2020). *Opplevelse*. Store Norske Leksikon. Hentet fra:
[opplevelse – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)
- Tellefsen, M. Lingås, L. og Køber. A. (2001). *Rett på sak, saksbehandling, etikk og skriftlig fremstilling i sosialt arbeid. Barnevern- og sosialsaker m/dokumenter og – maler*. Kristiansand; Køber Forlag AS
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitative metoder*. 5. utg. Bergen; Fagbokforlaget.

- Thoresen, L., Rugseth, G. og Bondevik, H. (2020). *Fenomenologi i helsefaglig forskning*. Oslo; Universitetsforlaget.
- Tjønneland, E. (2019). *Begrep*. I Store Norske Leksikon. Hentet fra:
<https://snl.no/begrep - filosofi>
- Aagre, W. (2014). *Ungdomskunnskap – hverdagslivets kulturelle former*. 2. utg. Bergen; Fagbokforlaget.

Vedlegg 1 – informasjon til informantene

Vil du delta i forskningsprosjektet

” Hvordan oppleves tekst i barnevernet”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan ungdom som har bodd på barnevernsinstitusjon opplever det som har blitt skrevet i rapporter, møtereferater ol., og hvordan dette påvirker deres bilde av seg selv, og relasjonen til den som har skrevet det. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å finne ut hvordan ungdommer som tidligere har vært under tiltak fra barnevernet opplever de rapportene, møtereferatene og annen type skriftlig arbeid som er gjort om dem. Jeg vil stille spørsmål knyttet til hvilke typer rapporter om seg selv man har lest. Om man fikk hjelp til å forstå det som ble skrevet. Om man kjente seg igjen i det som ble skrevet. Og om forholdet man har til personen som har skrevet rapporten. Informasjonen som innhentes vil brukes i masteroppgaven min, for å sette søkelys på hvilken betydning dette arbeidet har for ungdommen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen i innlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Grunnen til at du får spørsmål om å delta er at du er i målgruppen for oppgaven. Det betyr at du tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon og er mellom 18 og 25 år. Jeg har i tillegg til å sende ut info om forskningsprosjektet til ulike foreninger, organisasjoner, barneverntjenester og andre som har kjennskap til ungdom i målgruppen, hørt med de informantene jeg allerede har snakket med om de kjenner noen andre jeg kan snakke med.

Hva innebærer det for deg å delta?

Å delta i forskningsprosjektet innebærer at man deltar på et intervju. Intervjuet vil vare rundt en time og vil kunne gjennomføres på zoom. Under intervjuet vil jeg stille spørsmål om dine opplevelser av det som har blitt skrevet i rapporter og annet skriftlig arbeid. Jeg vil ta lydopptak av intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Master student Claudia Dybwik og veileder Marit Godeseth vil ha tilgang til opplysningene som innhentes.
- Navnet og kontaktopplysningene vil erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrig data. Jeg lagrer datamateriale via dropbox, og all informasjon vil være passord beskyttet.

Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene vil anonymiseres fullstendig.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er: 15 september 2021. Alle personopplysninger vil da slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i innlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Høgskolen innlandet* ved student Claudia Dybwik (tlf: 47816106 eller mail: claudia.dybwik@gmail.com) eller veileder: Marit Godeseth (tlf: 61288291 eller mail: marit.godeseth@inn.no)
- Vårt personvernombud: Hans Petter Nyberg (tlf: 62430023 eller mail: hans.nyberg@inn.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Masterstudent Claudia Marlene Dybwik

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet: Hvordan påvirker skrift i barnevernet, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2 – Intervjuguide

Innledendedel:

1. Jeg forteller kort: Jeg heter Claudia, jobber på barnevernsinstitusjon, er særlig opptatt av barn og ungdoms medvirkning.
2. Tenker vi snakker sammen i rundt 45 minutter, eller til vi har vært gjennom de fleste temaene. Du kan når som helst trekke deg.
3. Har respondenten noen spørsmål?
4. Informasjon om opptak. Forklare at jeg tar opp slik at jeg får mer nøyaktig informasjon, og at det slettes etter bruk.

Bakgrunns informasjon:

Ungdommens alder:

1. Hvilke type institusjon har du bodde på og hvor lenge

Ved langvarig institusjonsplassering i ungdomsårene:

1. Hvordan var en vanlig dag for deg når du bodde på institusjon? (Skole, fritid, interesser, kontakt med venner og familie, bruk av penger, bruk av telefon, døgnrytme (stå opp, innetid om kvelden, leggetid). Ved ulike institusjoner fortell litt om dette.
2. Hva var grunnen til at du ble flyttet til institusjon?
3. Har du deltatt på mage møter.
4. Gikk dere gjennom rapporter, handlingsplaner, vedtak ol? I så fall når gjorde du dette?

Ved institusjon som barn:

1. Hva husker du fra tiden du bodde på institusjon?
2. Hvordan var en vanlig dag for deg når du bodde på institusjon
3. Var det andre type tiltak i din familie da du var barn.

Andre spørsmål:

1. Har du lest gjennom hele «mappen» din i barnevernet sammenhengende?
2. Fortell om denne prosessen.
3. Har du noen gang angret på at du valgte å lese dette, eller noe annet?

Hoveddel:

Kontaktperson

1. Hvordan var/er forholdet til kontaktperson i barnevernet? (kan du fortelle vanskelige ting, spørre om ting du lurer på, si ifra om du opplever noe som urettferdig).
2. Har du lest noen rapporter/dokumenter som kontaktperson i bvtj. har skrevet?
 - Hvis ja:
 - Fortell om når du leste disse?
 - Husker du hva du tenkte?
 - Husker du hva du følte?
3. Husker du om det var en spesiell skrivemåte?

Andre voksne for eksempel, hovedkontakt, psykolog på bup, ppt?

1. Hvordan er forholdet til denne personen?
2. Har du lest noen rapporter/dokumenter som noen av disse personene har skrevet?
 - a. Hvis ja:
 - i. Fortell om når du leste disse?
 - ii. Husker du hva du tenkte?
 - iii. Husker du hva du følte?

Har du fått tilbud om å lese dokumenter og takket nei?

- Hvis ja?
 - Hvorfor takket du nei?

Ble du noen gang spurt om det som ble skrevet i forkant av at det ble skrevet?

- Hvordan opplevdes det evt. Å bli spurt i forkant.
- Forandret dere det som ble skrevet?
- Hadde du noen innvirkning på det som ble skrevet om deg?

Har noen forklart hvorfor det er viktig å ha skriftlig dokumentasjon?

- Hva var forklaringen?
- Var forklaringen forståelig?
- Hvem ga forklaringen?

Avslutningsdel:

- Er det noe mer du har lyst å fortelle?

Vedlegg 3 – NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Ungdom/unge voksne som tidligere har bodd på barnevernsinstitusjon opplevelse av "det som er skrevet" om dem

Referansenummer

962769

Registrert

29.10.2020 av Claudia Dybwik - 230510@stud.inn.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskolen i Innlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for sosialfag og veiledning

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Marit Godeseth , marit.godeseth.no, tlf: 61288291

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Claudia Dybwik, claudia.dybwik@gmail.com, tlf: 47816106

Prosjektperiode

29.11.2020 - 15.09.2021

Status

16.12.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

16.12.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 16.12.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet behandler særlige kategorier av personopplysninger om helseforhold og alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.09.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen er dermed den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a, jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER NSD

vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke videre behandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD

legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). Zoom, Nettskjema og Microsoft One Drive er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD

vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Jørgen Wincentzen Tlf.

Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)